

130. Keskiviikkona 22 päivänä lokakuuta 1997

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

Ed. Aapo Saaren /kesk ym. välikysymys pankkikriisin johdosta vahingonkorvausvelvollisuuteen joutuneiden tasapuolisesta kohtelusta 4357

Välikysymys 3/1997 vp
Keskustelu jatkuu

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys laiksi veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta 4393

Hallituksen esitys 104/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1997 vp

2) Hallituksen esitys laiksi kehitysalu-
eelle tehtävien investointien korotetuista
poistoista annetun lain muuttamisesta 4394

Hallituksen esitys 120/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1997
vp
Lakialoite 94/1997 vp
Toivomusaloite 43/1997 vp

3) Hallituksen esitys laiksi rintamavete-
raanien kuntoutuksesta annetun lain
muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttami-
sesta ,,

Hallituksen esitys 154/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
16/1997 vp

4) Hallituksen esitys yrittäjäeläkkeiden
vakuutusmaksujärjestelmien tehostami-
sesta 4394

Hallituksen esitys 156/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
17/1997 vp

5) Hallituksen esitys laiksi rintamavete-
raanien hammashuollon järjestämisestä ja
korvaamisesta annetun lain 3 §:n muutta-
misesta ,,

Hallituksen esitys 149/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
18/1997 vp
Toivomusaloite 257/1995 vp, 169/1996 vp

6) Hallituksen esitys laiksi valtion va-
kuusrahastosta annetun lain 15 §:n muut-
tamisesta 4395

Hallituksen esitys 121/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Toinen käsittely

7) Hallituksen esitys laiksi käräjäoi-
keuslain 12 §:n muuttamisesta ,,

Hallituksen esitys 131/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Ensimmäinen käsittely

8) Hallituksen esitys sotilaskurinpito-
lain muuttamisesta ja eräksi siihen liitty-
viksi laeiksi ,,

Hallituksen esitys 40/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 13/1997 vp

9) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta 4395

Hallituksen esitys 162/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1997 vp

10) Hallituksen esitys laiksi ilmailulain muuttamisesta 4396

Hallituksen esitys 164/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 8/1997 vp

11) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan tunnistamis- ja tiedonantojärjestelmän täytäntöönpanosta „

Hallituksen esitys 116/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

12) Hallituksen esitys laiksi torjunta-ainelain 7 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys 141/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

L ä h e t e k e s k u s t e l u

13) Hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämistä annetun lain muuttamisesta „

Hallituksen esitys 168/1997 vp

14) Hallituksen esitys maakuntajakolaiksi ja laiksi rakennuslain 18 §:n muuttamisesta 4397

Hallituksen esitys 169/1997 vp

15) Hallituksen esitys laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun 1 §:n muuttamisesta 4398

Hallituksen esitys 170/1997 vp

16) Hallituksen esitys laiksi metsänhoitoyhdistyksistä „

Hallituksen esitys 171/1997 vp

17) Hallituksen esitys ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen liitteeseen tehdyn muutoksen eräiden määräysten hyväksymisestä 4408

Hallituksen esitys 172/1997 vp

18) Hallituksen esitys kirjanpitolaiksi ja laeiksi osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys 173/1997 vp

19) Hallituksen esitys laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 25 §:n 4 momentin kumoamisesta sekä laiksi vapaaehtoisten lisäeläkejärjestelyjen tasa-arvoistamisesta 4409

Hallituksen esitys 174/1997 vp

M i e t i n t ö j e n p ö y d ä l l e p a n o

20) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain muuttamisesta 4411

Hallituksen esitys 160/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1997 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Andersson J., Bremer, Halonen, Huuhtanen, Kanerva S., Kantalainen, Kempainen, Korteniemi, Koski V., Lahtela, Laitinen, Lehtosaari, Leppänen P., Löf, Malm, Metsämäki, Myllyniemi, Niinistö, Norrback, Pietikäinen M., Pohjola T., Ranta-Muotio, Rantanen, Savela, Takkula, Tulonen, Tuomioja, Viitanen, Viljamaa, Vokkolainen ja Wide-roos.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Kemppainen, Pietikäinen M., Wideroos, Halonen, Kanerva S., Huuhtanen ja Malm.

Ilmoitusasiat:**Lomanpyynnöt**

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat V. Koski, Löf, Myllyniemi, Niinistö, Takkula, Tulonen, Tuomioja, Viitanen ja Vokkolainen sekä yksityisasioiden takia edustajat J. Andersson, Huuhtanen, S. Kanerva, Korteniemi, Lahtela, Laitinen, Lehtosaari, T. Pohjola, Ranta-Muotio, Viljamaa ja Wideroos sekä tästä ja huomista päivästä virkatehtävien takia edustajat Malm, Metsämäki, Rantanen ja Savela sekä yksityisasioiden takia ed. Bremer.

Ed. Saaren /kesk ym. välikysymys pankkikriisin johdosta vahingonkorvausvelvollisuuteen joutuneiden tasapuolisesta kohtelusta

Välikysymys 3/1997 vp
Keskustelu jatkuu

Toinen varapuhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen jatketaan viime istunnossa keskeytettyä, pankkikriisin johdosta vahingonkorvausvelvollisuuteen joutuneiden tasapuolista kohtelua koskevan ed. Saaren ym. välikysymyksen n:o 3 käsittelyä (VK 3/1997 vp).

Keskustelu jatkuu:

Oikeusministeri Häkämies: Arvoisa puhemies! En ollut eilen tilaisuudessa osallistua eduskunnan istuntoon kuin vasta myöhemmin illalla. Tietooni on saatettu, että eilisen keskustelun aikana jossain määrin käsiteltiin myös yleisellä tasolla ulosottolainsäädäntöön liittyviä asioita sekä takaajan asemaa koskevia kysymyksiä ja velkajärjestelymahdollisuuksia.

Nyt meneillään olevan prosessin yhteydessä on muutamaan otteeseen kritisoitu ulosottolainsäädäntöä. Kuitenkin meidän tulee tässä salissa muistaa, että eduskunta on aika vastikään muuttanut ulosottolainsäädäntöä sillä tavoin, että se huomattavasti tehostaa niitä mahdollisuuksia, joita ulosotto-organisaatiolla on. Haluan korostaa myös sitä, että suomalainen ulosottolainsäädäntö sen suhteen, mitä tietoja ulosottoviranomaiset eri tahoilta keväällä toteutetun uudistuksen johdosta tänä päivänä saavat, on kansainvälisesti erittäin tehokas lainsäädäntö. Monissa läntisen Euroopan maissa ei voida kuvitellakaan,

että säädettäisiin lainsäädäntö, joka antaa niin pitkälle menevät toimivaltuudet ulosottotoimelle.

Ehkä keskeisin toteutettu muutos oli se, että uuden voimassa olevan lainsäädännön perusteella ulosotto toimi saa täydelliset tiedot esimerkiksi pankkitileillä olevista varoista. Ulosoton virkamies, joka näitä pyytää, ei ole velvollinen edes yksilöimään asiaa, vaan ylipäätään voi esimerkiksi pankkiryhmälle esittää pyynnön siitä, mitä tietoja hän haluaa, ja näin tiedonantajan on myös meneteltävä.

Toinen tärkeä kysymys on se, että ulosotto-organisaatio, ulosotto toimi voi saada tietoja sellaiselta taholta, jolla se epäilee olevan toimeksiantosuhde tai sopimus velallisen kanssa. Tällaisesta sopimuksesta ja toimeksiantosuhteesta pitää ulosottotoimelle voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti ilmoittaa, mikä tietysti oleellisesti tehostaa ulosottomahdollisuuksia. Aikaisemminhan tarvitsi olla erääntynyt saatava ja tietoja ei näin yleisesti voitu kysyä. Tietyissä tapauksissa ulosottoviranomaiset eivät myöskään ole sidottuja piirirajoihin, vaan kiireellisissä tapauksissa muukin ulosoton virkamies voi toimenpiteitä suorittaa.

Tärkeitä ovat myös toteutetut uudistukset ja muutokset takaisinsaantia koskien. Jos voidaan epäillä, että velallinen on siirtänyt omaisuutta jollekulle läheiselleen, voidaan toteuttaa takaisinsaantikanne ja takaisinsaanti. Tällaisella henkilöllä, jolle voidaan epäillä omaisuutta siirtyneen, on ns. käännetty todistustaakka eli hänen on todistettava, että kysymyksessä ei ole tällainen valeoikeustoimi.

Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistus tulee oikeusministeriön toimesta jatkumaan, mutta haluan korostaa sitä, että koskaan me emme tässä salissa voi säätää sellaista lainsäädäntöä, jossa suomalaiselle viranomaiselle luotaisiin toimivaltuudet jossakin muussa maassa. Meillä on olemassa veroparatiiseja, joissa yhtiöitten rekisteröiminen käy sillä tavoin, että yhtiö rekisteröidään paikallisen agentin nimiin ilman, että esimerkiksi suomalainen omistus näkyy millään lailla. Näihin säätiöihin tai yhtiöihin kiinnipääsy on erittäin vaikeaa. Se onnistuu vain sikäläisen tuomioistuimen päätöksellä ja yleensä silloinkin asiat ovat sillä tavoin ennakoitu, että rahoihin tai omistukseen kiinnipääseminen on erittäin vaikeaa. Mutta tuskin mekään hyväksyisimme sitä, että jokin maa säätäisi lainsäädäntöä, jossa sen maan viranomaisilla olisi Suomessa toimivaltuudet.

Mitä tulee ulosottovelallisen asemaan — täällä on puhuttu myös ns. tavallisen ihmisen asemasta silloin, kun häneen kohdistuu ulosottotoimenpiteitä — korostaisin sitä, että viimeaikaisessa lainsäädännössä on kodin ja elinkeinon piiriä laajennettu sillä tavoin, että ulosmittaustoimenpiteet enää eivät kohdistu normaaliin koti-irtaimistoon tai sen kaltaisiin asioihin. Aivan äskettäin on myöskin toteutettu ns. vapaakuukausimalli, jossa voidaan säännöllinen kuukausittain toteutuva ulosmittaustoimenpide keskeyttää joksikin aikaa, jotta velallinen voi suorittaa esimerkiksi itselleen välttämättömiä hankintoja.

Takaajan asemasta sanoisin, että myös sen kohdalla on viime vuosien aikana tehty monia uudistuksia. Ongelmahan aikaisemmin oli se, että kun takaaja takauksensa myönsi, hän ei usein tajunnut ollenkaan sitä, että kyseessä oli yleistakaus, eikä sitä, että hän sitoutui kyseisen velallisen osalta laajaan takausvastuuseen. Tästä on jo vuonna 1994 annettu lainmuutos, joka velvoittaa esimerkiksi pankkia hyvin tarkasti yksilöimään sen, mitä takaus tarkoittaa, ja myöskin sen, mihin takaaja sitoutuu. Jos näin ei ole menetyt, vastuuta ei ole. Tietenkään näitten asioiden todistaminen ei aina ole kovin helppoa.

Haluan kuitenkin korostaa ihan vanhan ohjeen mukaisesti, että se, joka ottaa taatakseen, ottaa maksaakseen, ja koskaan ei voida luoda sellaista lainsäädäntöä, että takaus ei olisikaan takaus. Tietysti myöskin takaus menettää merkityksensä lainan antajan näkökulmasta, jos me luomme säädösten, jossa takausvastuusta ulospääsy onkin helppoa ja yksinkertaista. Silloin se ei yksinkertaisesti enää ole takaus. Mutta myönnän kyllä, että takausvastuiden kautta ovat varmasti toteutuneet ehkä kaikkein traagisimmat tapaukset silloin, kun puhutaan ihmisten ylivelkaantumisesta. Liian usein on kysymys iäkkäistä ihmisestä, joka on taannut aika monessa tapauksessa hunsvottimaisesti käyttäytyvän lähisukulaisensa lainoja ja myöskin sellaisia lainoja, joiden rahavarojen käyttö on ollut vähintäänkin kevytmielistä.

Velkajärjestelystä toteaisiin, että eduskunta on sen suhteen hyväksynyt muutokset. Vastikään lakia on tiukennettu tässä suhteessa. Se, miksi tiukennus toteutettiin, lähti mielestäni yhdenvertaisuuskysymyksestä eli haluttiin tiukentaa lakia sillä tavoin, että päästäisiin nollaohjelmista, joissa velkajärjestelyn kohteena oleva henkilö ei maksa mitään, vaan muutaman vuoden kuluessa vapautuu veloistaan ja saattaa varmaan katkeeraan asemaan ne henkilöt, jotka velkojan suhteen

ikään kuin maksumiehinä ovat. Velkajärjestelykysymyksistä täytyy aina muistaa se, että kun velkoja järjestellään, niin ei velkoja läheskään aina ole jokin suuri rikas instituutio, vaan velkoja voi olla niin sanotusti aivan samanlainen pieni ihminen kuin se, jonka velkoja järjestellään. Aika paljon on kritiikkiä tullut siitä, että joku on veloistaan päässyt, mutta aivan samanlainen ihminen on takausvastuun tai jonkin muun syyn takia joutunut suunnilleen samaan asemaan, mistä tuo toinen ihminen on velkajärjestelyn kautta ulos päässyt.

Velkajärjestelylain yhteydessä myöskin sanktiopykälä tiukennettiin. Jos käy jälkikäteen ilmi, että rahaa on kuitenkin ollut, niin lainsäädäntöä muutettiin niin, että näihin asioihin palaaminen on aikaisempaa helpompaa.

Rikosoikeuden puolella, joka sinänsä ei ehkä millään lailla liity käsiteltävänä olevaan tapaukseen, ollaan kuitenkin lainsäädäntöä muuttamassa sillä tavalla, että käännetyn todistustaan käsite aiotaan ulottaa järjestäytyneeseen rikollisuuteen, esimerkiksi kovan huumausainerikollisuuteen. Jatkuvasti on ongelmalla ollut se, että vaikka joku rikoksesta jää kiinni, niin esitutkintaviranomainen tai syyttäjä ei kykene näyttämään, että kiinni jääneen rikollisen valtaisa omaisuus on juuri sillä rikoksella hankittu, ja näin ollen rikoksella saatua hyötyä ei kyetä tuomitsemaan valtiolle sanoisiko korkeamoraalisesti tai sillä tavalla, joka vastaisi normaalia oikeustajua. Me valmistelemme lainsäädäntöä, jossa tämän kaltaiseen rikollisuuteen ja tämän kaltaisiin tilanteisiin luotaisiin käännetyn todistustaan järjestelmä, joka siis merkitsee sitä, että asianomainen rikoksesta epäilty joutuisi todistamaan, että se omaisuus, joka hänellä on, on niin sanotusti rehellisellä tavalla eikä rikoksen myötä ansaittu.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Oikeusministeri Häkämiehen selvitys oli myönteinen ja tarpeen niistä toimenpiteistä, joita ulosottolain ja eräiden muidenkin lakien osalta on tehty, ja myöskin niistä suunnitelmista, joita on olemassa. Olisin kuitenkin odottanut, että oikeusministeri Häkämies olisi kiinnittänyt huomiota myös siihen epäkohtaan, joka kiistatta on olemassa ja joka koskee pankkikriisin yhteydessä vahingonkorvauksiin tuomitujen pankinjohtajien oikeutta vähentää heille tuomitut vahingonkorvaukset verotuksessa.

Haluaisin tiedustella, onko oikeusministeriössä ryhdytty selvittämään tätä kiistatonta epä-

kohtaa. Nythän tilanne on se, että nykyisen tuloverolain tulkinnan ja oikeuskäytännön mukaan todellakin pankinjohtajat voivat vähentää heille määrätty vahingonkorvaukset verotuksessaan. Tätä ei voida pitää oikeudenmukaisena käytäntönä. Käytännössä korvauksiin tuomitut ovat todellakin tehneet näin eli vähentäneet korvaukset verotuksessa.

Vastatessaan asiasta tehtyyn eduskuntakyselyyn joulukuussa 1995 toinen valtiovarainministeri Arja Alho ei pitänyt tarpeellisena nimenomaisen säännöksen ottamista lakiin, jolla tällainen käytäntö kiellettäisiin. Haluaisin tiedustella, onko oikeusministeriössä pohdittu tätä kysymystä, joka kuitenkin kansalaisten keskuudessa katsotaan kiistattomaksi epäoikeudenmukaisuudeksi.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hämmästyttää, että ministeri Håkämies ei näe mitään vaikeuksia ns. tavallisten ihmisten ulosmittauksessa. Haluan kertoa esimerkin.

Oletetaan, että joltakulta henkilöltä saadaan 1 000 markkaa ulosmitattua. Hänellä on kymmenen velkojaa. Silloin ulosmittaaja ottaa 70 markkaa jokaisesta tapauksesta eli kuittaa 700 markkaa, ja ihmiselle jää vain 300 markkaa, jolla lyhennetään hänen velkojaan. Hän joutuu jatkuvaan kierteeseen velkojen kanssa.

Toinen esimerkki: Ulosmittaajat määräävät mielivaltaisesti sen summan, jonka ulosmittaavat, niin että ihmiselle ei jää toimeentulomahdollisuuksia.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla oikeusministerin selvitys nimenomaan suunnitteilla olevista uudistuksista, jotka koskevat niin tavallisia velkoja kuin myös rikoksella saatua hyötyä.

Arvoisa puhemies! Olisin nähnyt tilanteen kuitenkin tällä hetkellä hieman ongelmalliseksi. Vaikka ulosottolainsäädäntö on tällä hetkellä muuttunut, ei vielä varmuudella tiedetä kokemuksia, kuinka tehokasta perintä voi olla, ja tällä hetkellä ainakin käsitys kentällä on se, että kun omaisuutta siirretään ns. bulvaanien hallintaan, ulosottomies on täysin tehoton. Käännetty todistustaakka tietysti tällaisissa tapauksissa saattaa tuoda jonkinlaista valaistusta, mutta bulvaanien toiminnan kautta tapahtuva hyödyn hankkiminen on tällä hetkellä sangen yleistä.

Eräs asia, johon olisin odottanut ministerin

ottavan kantaa, joka liittyy ulosottoon ja myös välikysymyskeskusteluun, on se, että ns. velallinen pyörittää tiliään miinuksella. Eli kun on luottollinen tili eikä ole säännöllistä maksajaa niistä töistä, joita velallinen tekee, niin vaikka tämä velallinen saa tililleen rahaa, ulosottomies ei voi reagoida, koska tililtä ei saa periaatteessa mitään ulos.

Olisiko, arvoisa puhemies, mahdollista, että lainsäädäntöä muutettaisiin siltä osin sillä tavoin, että kun tili on miinuksella, niin siihen saakka, kunnes sinne tulee rahaa, se olisi käytössä?

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oikeusministeri puuttui hyvin moniin ongelmiin, mutta haluaisin itse asiassa erästä ongelmatiikkaa pikkuisen valottaa. Se liittyy oikeusministeriön määräykseen velallisen maksukyvyyn arvioinnin perusteista silloin, kun hän on velkajärjestelyssä. Siinä on päätetty viime kesäkuussa oikeusministeriön toimesta, että maksuohjelmaa laadittaessa ja maksuvaraa arvioitaessa välttämättömiä elinkustannuksia otetaan huomioon kuukautta kohden aikuisilla yksinäisen tai yksinhuoltajan tapauksessa 2 400 markkaa ja puolisoiden kohdalla 2 000 markkaa. Nämä rajat ovat äärimmäisen pieniä ja äärimmäisen niukkoja.

Onko oikeusministeriössä minkäänlaista valmistelua ollut, jotta näitä voitaisiin kohtuullistaa edes jotensakin siihen tasoon, että tällaisessa tilanteessa olevan velallisen maksukyky ei joutuisi aivan itse asiassa ed. Kauton viittaamiin vaikeuksiin ja moniin tapauksiin, jotka ovat äärimmäisen vaikeita yksilön kannalta? Kun oikeusministeriö tekee tätä työtä, miten siellä on nähty ja koettu tämä ongelmatiikka?

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vanha sanonta on, että "takaa miestä, maksa velat". Näinhän se on, mutta itse asiassa puutun vähän samaan asiaan, josta ed. Vistbacka mainitsi. Tämä on se, että velkojaan pakoilevan velallisen varojen ja omaisuuden siirron bulvaanin haltuun selvittäminen ja jäljittäminen on kaikkein suurin ongelma. Se on oikeastaan ratkaiseva asia. Jos pystytään voittamaan tämä ongelma, pystytään selvittämään esimerkiksi käännteistä todistustaakkaa käyttäen kolmannen henkilön hallussa olevan omaisuuden lisääminen, toisin sanoen todistamaan, että se on velkojaan pakoilevan omaisuutta todellisuutta, silloin on päästy erinomaisen pitkälle.

Tähän Sundqvist-asiassakin juuri nyt tietyllä tavalla keskittyy tämä asia. Poliisitutkinta, joka nyt suoritetaan, osoittaa sen, onko meillä ollut vika siinä, että olemassa olevia keinoja ei ole käytetty Sundqvistin omaisuuden ja varallisuuden selvittämiseksi, vai eikö ole ollut keinoja siihen, onko ollut lainsäädännössä vikaa. On itsestäänselvää, että jos Sundqvistilla on kymmenientuhansien markkojen kuukaositulot, vaikka nyt kuinka kova olisi syömään, siitä aina vähän pipoon jää ja jossakin sen täytyy olla. Nyt nähdään sitten tutkimuksessa, onko estetty nämä tutkimukset vai onko kysymys siitä, että poliisilla ei ole mahdollisuuksia selvittää. Tämä on hyvin tärkeätä tässä asiassa juuri yleisenkin kannan puolelta, pitääkö lakia muuttaa. Nyt ollaan tietyllä tavalla sillä rannalla, että nähdään, mistä on kysymys Sundqvistin osalta.

Ed. Kemppainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Häkämiehen selvitys oli erittäin hyvä selvitys tehdyistä toimenpiteistä, joissa Häkämiehen aikana on päästy pitkälti eteenpäin varsinkin ulosottolain osalta, mutta myös suunnitelmista.

Haluan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen konkreettiseen epäkohtaan, jonka luotolliset shekkitilit eli ns. miinustilit muodostavat. Jos niiden osalta nopeasti ei ryhdytä lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin, uskon, että niiden käytöstä tulee velallisten osalta yleinen maan tapa, jolla ulosottomiehiä pidetään pilkkana. Siitä syystä mielestäni on välttämätöntä, että oikeusministeriössä nopeasti ryhdytään toimenpiteisiin miinustilien käytön ehkäisemiseksi ulosoton välttämiseksi. Myönnän, että voi olla suuria vaikeuksia ulosottolakia muotoilla sillä tavalla, että voitaisiin tällainen toiminta ehkäistä. Jos ulosottolakia ei voida kirjoittaa uudestaan siten, että tällainen käyttö ehkäistyi, silloin täytyy miettiä rikoslain säännösten muuttamista siten, että tällainen systemaattinen velallisen pakoilu, jossa käytetään miinustilejä ja muita yhtiöjärjestelyjä, tehdään rikolliseksi toiminnaksi ja tällä tavalla pyritään estämään se, että kykenee kaikin keinoin välttämään ulosoton.

Toinen asia, johon haluan kiinnittää huomiota, on tuomioiden tunnustamisen helpottaminen kaikissa EU-maissa ja myös näiden tuomioiden täytäntöönpanon helpottaminen kaikissa EU-

maissa. Tämä on mielestäni tärkeää. Jos jossakin EU-maassa on annettu ratkaisu, pitää yleisesti lähteä siitä, että se voidaan ihan hallinnollisesti kaikissa maissa panna täytäntöön. Tällä tavalla pitäisi pyrkiä mahdollisimman yksinkertaiseen menettelyyn, jotta ulosotto myös muissa EU-maissa olisi mahdollisimman yksinkertaista ja mahdollisimman nopeasti ja tehokkaasti toteutettavissa.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös omasta puolestani kiittää ministeri Häkämiestä siitä, että hän on muistuttanut eduskuntaa jo tehdyistä muutoksista ulosottolakiin, jotka tehostavat varsin paljon perintämahdollisuuksia.

Keskusteluissahan eilen monta kertaa vedottiin nykyllä lainsäädännön puutteisiin ja valitettiin, että sen valtuudet eivät Sundqvistin tapauksessa ole riittäneet. Tästä tulisi ikään kuin se johtopäätös, että onkin meidän lainsäätäjien vika, ettemme ole osanneet jokaista mahdollista porsaanreikää kaikilta keplottelijoilta tukkia. Mutta esimerkiksi luotollisten tilien suhteen olen saanut oikeusministeriöstä sitä kysyessäni sellaisen kannanoton, että jo nykyisen ulosottolainsäädännön puitteissa luotollisten tilien väärinkäytön estäminen on mahdollista nostamalla ns. takaisinsaantikanne velkojan puolelta ja tavallaan saamalla sitten oikeudesta päätös, että näitä toimenpiteitä peruutetaan.

Näin ollen minusta herääkin kysymys, onko Arsenal-Silta valtion edustajana ollut tarpeeksi aktiivinen vai onko se ollut passiivinen käyttämään niitä keinoja, joita jo nykyinen lainsäädäntö ja ulosottolainsäädännön muutokset sille antavat. Olisin erittäin iloinen, jos oikeusministeri voisi arvioida asiaa myös tästä näkökohdasta, koska helposti tulee se käsitys, että tavallisen kansalaisen osalta kyllä kaikki keinot käytetään ja ulosmitataan myös ne radiot ja rakkineet, joista on lehtitiedoissa ollut puhetta, mutta vaikuttaa siltä, että tässä tapauksessa jää ainakin se epäily, että kaikkia keinoja ei ole käytetty.

Ed. M. Pietikäinen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Häkämiehen puheeseen liittyen minäkin puuttuisin luotollisella sekkitilillä puliveivaamiseen, kuten Sundqvistin tapauksessa ilmeisesti on tapahtunut. On to-

della niin, että nykylainsäädännön mukaan, mikäli olemme saaneet oikein informaatiota, tähän voitaisiin jo puuttua takaisinsaantikanteella joisakin tapauksissa. Herää kysymys, miksi Sundqvistin tapauksessa näin ei ole tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Toinen erittäin tärkeä kysymys — ja pyydän tähän ministerin arviota — on se, että emmehan me voi Suomessa jokaista yksittäistapausta varten tehdä lainsäädäntöä vaan tarvitaan alemman tason säännöksiä. Tässäkin tapauksessa olisi ollut välttämätöntä tehdä yleiset periaatteet siitä, miten sovitteluja tehdään, käsitellä ne valtioneuvostossa, käsitellä ne Vakuusrahaston valtuustossa ja käsitellä ne eduskunnan talousvaliokunnassa. Näin ei ole tapahtunut.

Miten te arvioitte, ministeri Häkämies, sitä vaatimusta, että tärkeät yleiset periaatteet pitää käsitellä valtioneuvostossa yleisistunnossa? Näin ei tässä suhteessa ole tapahtunut. Sen takia olemme tämän ongelman edessä. Ei ole ollut yleisiä periaatteita, vaan nyt joudutaan yksittäistapauksia katsomaan yleisten lainsäädäntöperiaatteiden perusteella.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin oikeusministeriltä ja toteaisin seuraavaa:

Todellinen ongelma tällä hetkellä on veroparatiiseissa olevat yhtiöt ja mahdollisuus sijoittaa sinne rahoja. Esimerkiksi Mansaarella tämä on teollisuudenhaara. Siellä on noin 40 000 eri yhtiötä, joita myydään noin 5 000 Suomen markalla. Nyt omistaja kykenee siirtämään rahansa siellä olevaan offshore-osaakeyhtiöön ja sanomaan, että ”ei voi mitään, yhtiölaki suojaa, rahat ovat siellä, minä olen puhdas poika”. Nyt täytyisi säätää omistajaolettama ja katsoa tällaisissa tapauksissa, että todellinen omistaja on se, joka omistaa yhtiön, eikä tämä yhtiö ole tässä tapauksessa erillinen oikeushenkilö. Näin on menetelty muun muassa anglosaksisissa maissa, eräiltä osin Yhdysvalloissa ja ennen kaikkea Englannissa. Minusta me emme voi sanoa, että muodollinen oikeus estää tällaisen aineellisen oikeuden toteuttamisen, vaan tällaisissa selvissä rikollisissa veronkiertotapauksissa meidän täytyisi ottaa tämäntapainen säännös käyttöön, jolloin me pääsimme todellisiin konniin käsiksi.

Toinen seikka, arvoisa puhemies, johon haluan kiinnittää yhteyttä, on takaussopimus. Nyt takaussopimuksessa on usein kymmeniä erilaisia klausuuleja ja pykälä, mikä hämää tavallista kansalaista niin, että pääasia unohtuu. Pääasia

on se, että joka ottaa taatakseen, ottaa maksaakseen. Tämä täytyisi selvästi tuoda esille, ja muut säännökset ovat sitten muita säännöksiä. Tällöin ihmiset tietävät, mistä takauksessa on kysymys.

Ed. E l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Laakso on jo tiedustellut verovähennysoikeudesta ja siitä, missä vaiheessa sen valmistelu on. Edelleen luotolliseen sekkitiliin on puututtu ja on tarkoitettu myös puuttua, joten en sano enempää siitä.

Eräs asia, johon ministeri Häkämies puheenvuorossaan kiinnitti huomiota, tärkeä asia, jota edustajat Aittoniemi ja Vistbacka ovat ainakin osittain sivunneet, on viranomaisten mahdollisuus saada tietoja tili- ja omaisuudensiirroista. Kun esimerkiksi ministeri Häkämies nyt mielestäni aika selvästi ilmoitti, että viranomaisilla on nämä mahdollisuudet, mielelläni kuulisin hänen vähän yksilöivän tätä, miten esimerkiksi ulkomaisista tilisiirroista Suomen viranomaisilla on mahdollisuus saada selvyyttä. Nimittäin mielestäni tämä on eräs tärkeimpiä asioita. Jos näihin tili- ja omaisuudensiirtoihin ei päästä käsiksi, me emme koskaan myöskään tiedä, mitä tapahtuu asianomaisen osalta. Tämä ei koske erityisesti entistä ministeri Sundqvistia, vaan esimerkiksi lehdistöstä olen lukenut eräästä säästöpankin johtajasta, joka tuomittiin 3,7 miljoonan markan korvauksiin ja häneltä löydettiin 15 000 markan taulu, kun viranomaiset menivät hänen luokseen.

Eräässä televisiolähetyksessä eräs entinen pankinjohtaja, kun häneltä kysyttiin, kuinka paljon hän olisi valmis korvaamaan, kun hänelle oli tuomittu erittäin suuri summa, sanoi, että hän voisi maksaa 5—6 miljoonaa markkaa. Jokaiselle tulee mieleen, mistä tämä 5—6 miljoonaa markkaa nyt sitten yhtäkkiä löytyi, jos ei sitä ole jossakin tileillä, jotka eivät ole viranomaisten tutkittavissa.

Ed. S o i n i n v a r a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun kysymykseen takaaajan asemasta. Ministeri Häkämies on sinänsä oikeassa siinä, että jos takaaajan asemaa kovasti helpotetaan, koko takauuskäytäntö menettää merkityksensä, koska silloin takauksia ei lainan vakuudeksi voi hyväksyä.

Kuitenkin nyt on ilmennyt selviä tilanteita, joissa takaaajia on erehdytetty ja erehdyttäjä hyöttyy tästä. Kysymys on tietysti myös oikeuskäytännöstä eikä pelkästään lainsäädännön puolesta, että nämä menevät oikeudessa läpi.

Toinen seikka, joka tuntuu kohtuuttomalta, on se, että velallinen pääsee velkajärjestelyyn ja tämän yleensä naispuolinen perheenjäsen tai sukulainen, joka on taannut nämä lainat, ei pääse velkajärjestelyyn, velallinen ketkuttelee itsensä viidessä vuodessa vapaaksi veloista, mutta takaaja maksaa tätä koko ikänsä, eikä voi tätä periä myöhemmin velalliselta. Ja kun tähän takauksituumukseen joutumiseen liittyy usein erilaista suvun- tai perheensisäistä painostusta, niin voisi ajatella sellaistaikin velkajärjestelymuutosta, että vapaus ei koskisi tätä takaajan oikeutta saada rahojaan takaisin, koska hän on kuitenkin vähän toisenlaisessa tilanteessa. En tiedä, voiko tätä tähän suuntaan kehittää, mutta semmoinenkin tuli mieleen.

Sitten tämä puliveivaus luotollisilla tileillä minusta ei kyllä suojaa sen takia, että jos pankki myöntää jollekin luotollisen tilin, myöntää sille lainaa, pankki on tämän henkilön velkojana samassa asemassa kuin muutkin velkojat eikä missään tapauksessa etuoikeutettu. Pelkästään sen huomauttaminen, että tämä pankki joutuu velallisena siinä järjestyksessä saamaan näitä saataviaan kuin muutkin, ehkä lopettaa tämän puliveivaamisen aika nopeasti. Joka tapauksessa, jos henkilö ohjaa tälle tilille rahoja, hän suosii velkojen joukosta yhtä, ja sehän on silloin väärä toimipide ja on ehdottomasti peruttavissa.

Ed. Kiljunen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ylivelkaantuneista kansalaisten oikeustajun kannalta kohtuuttomin tilanne on varmasti monilla takausvastuiden vuoksi vaikeuksiin joutuneilla. Siihen ed. Soininvaara viittasi ja siihen viittasi myöskin ministeri Häkämies. Ministeri totesi, että takaus ei ole takaus, jos siitä ei lankea maksuvelvollisuutta tilanteessa, jossa lainat jäävät suorittamatta. Näin varmaan on. Mutta ei kai ole hyväksyttävää kuitenkaan se, että perintätoimet kohdistetaan heti täysimääräisesti takaajiin ilman, että itse velallista ei aina edes ole vakavasti yritetty tavoittaa tai velalliseen ei ole kohdistettu tehokkaita perintätoimia. Takaaja sen sijaan joutuu heti näiden perintätoimien kohteeksi. Tässä ilmiselvästi on korjaamisen varaa.

Oikeusministeri Häkämies: Arvoisa puhemies! Ed. Laaksole ja ed. Elolle, jotka kysyivät tätä vahingonkorvauksen vähennysoikeutta verotuksessa, totean, että ministeri Skinnari, jonka rooteliin tämä hallituksen sisäisessä työnjaossa kuuluu, vastaa näihin kysymyksiin minun jälkeeni.

Ed. Kautto kiinnitti huomiota ulosottomak-suihin, jotka tietysti on kysymys, jota voi monestakin näkökulmasta pohdiskella ja kysyä, ovatko ne liian korkeat ja aikaansaavatko ne mitään tällaisessa tilanteessa, jossa 1 000 markkaa saadaan irti ja velkojalle aiheutuu 10—700 markan kulut. Toisaalta muistini mukaan aika yksimielisesti myöskin ed. Kautto tätä koskevan lainsäädännön on täällä ollut hyväksymässä. Se tietysti pohjaa siihen, että tällaisessa viranomaistoiminnassa pyritään entistä enemmän siihen, että viranomaistoiminnan kulut myöskin tulisivat katetuiksi näitten maksujen kautta. Suomalainen ulosottohan on erittäin tehokasta, jos suoritetaan kansainvälisiä vertailuja. Voi kuulostaa tietysti vähän huonolta, kun sanotaan, että meillä 20 prosenttia saatavista saadaan ulosoton kautta perittyä, mutta jos tehdään kansainvälisiä vertailuja, niin se on tuloksena aivan sieltä kärkipäästä, ja siinä ei ole mitään häpeämistä.

Täällä on usean kysyjän toimesta kysytty tätä luotollista sekkitiliä. Se varmasti on ongelma näissä ulosmittaustilanteissa. Juridisesti kaiketi on kysymys siitä, että luotollinen sekkitili on pankin antamaa velkaa, ja kun suoritus sisään tulee ilman, että kuitenkaan saldo menee niin sanotusti plus-merkkiseksi, niin silloin sen luotollisen sekkitilin omistaja lyhentää velkaansa pankille, ja näin ollen ulosottomies ei siihen väliin pääse. Mutta on varmasti niin, että tätä on syytä miettiä ja pohdiskella, mitä tässä olisi tehtävissä, koska kyllä tämä kiistatta epäkohta on, olkoonkin niin, että voidaan kysyä, että jos ainoa ratkaisumalli on se, että luotollisia sekkitilejä ei enää voi olla, niin mitä se merkitsee esimerkiksi pienyrittäjille tai muussa vastaavassa asemassa oleville henkilöille, joille luotollinen sekkitili on usein sen yritystoiminnan ehdoton edellytys, eikä siihen tietysti missään tapauksessa mitään rikollista näissä tapauksissa liity.

Ed. M. Korhonen viittasi siihen, että velkajärjestelyissä nämä toimeentulorajat on vedetty hyvin tiukalle. Se on aivan totta, mutta ne noudattelevat kuitenkin niitä vähimmäissäästöksiä tai -rajoja, joita meillä muussa lainsäädännössä on esimerkiksi toimeentulotuen puolella. Jos joku velallinen on sitoutunut tätä ankarampiin velvotteisiin, silloin on kysymys siitä, että hän tehnyt sen vapaaehtoisesti, eikä siitä, että lainsäädäntö tai säännöstö siihen määräisi.

Ed. Aittoniemi, ed. Vistbacka ja muutamat muutkin kiinnittivät huomiota tähän bulvaanin käyttöön erilaisen omaisuuden hävittämisessä, ja

se on varmasti yksi tärkeimmistä asioista, joihin täytyy kyetä puuttumaan. Tällä tavoin tietysti omaisuutta hävitetään bulvaanin kautta, rahan pesun kautta, mutta kuten sanoin, niin ainakin tässä 10.3. täällä hyväksytyssä ulosottolainsäädännössä niissä tilanteissa, joissa bulvaani on läheinen, tuo todistustaakka on todella käännetty. Siltä osin voi sanoa, että lainsäädäntö on kunnossa, mutta varmasti on niin, että joskus näitä tehdään niin taitavasti ja niin laajamittaisestikin, että läheskään kaikkeen siihen ei päästä kiinni, mihin haluttaisiin.

Ed. Sasi puhui myös tästä luotollisesta sekkitilistä ja sen lisäksi tuomioiden täytäntöönpanosta. Suomi on Euroopan unionissa niitä maita, jotka johdonmukaisimmin ovat ajaneet linjaa, jossa tuomioitten täytäntöönpanoa jäsenvaltiosta toiseen helpotettaisiin, mutta selvästi on ollut myöskin havaittavissa se, että kaikissa maissa innostus näihin asioihin ei yhtä suuri ole. Kun kysymys on kolmannen pilarin asioista, niin silloin puhumme asioista, jotka unionin piirissä vaativat yksimielisyyttä tullakseen hyväksytyksi.

Ed. Aula kysyi, onko kaikkia ulosottotoimen keinoja käytetty hyväksi tässä tapauksessa, joka tämän välikysymyskeskustelun on poikinnut. Siihen tietysti oikea taho on vastaamaan kaupunginvouti. Mutta kaikei voi vastata niin, että tässä tapauksessa jäi epäselväksi, olisivatko nuo keinot olleet riittävät. Kuten sanoin, ne ovat tänä päivänä erittäin tehokkaat. Sellaisessa tapauksessa, että velallisella on toimeksianto joltakulta yksittäiseltä henkilöltä tai yhtiöltä, vouti on aina oikeutettu tämän tiedon saamaan, kun sitä vain kysymään ryhtyy.

Ed. Ala-Nissilä kysyi, tulisiko tällaiset sovitteluperiaatteet hyväksyä valtioneuvostotasolla. En tiedä, onko oikeusministeriö tai oikeusministeri siihen oikea taho vastaamaan, mutta tietysti kaikessa toiminnassa tulisi noudattaa hallitusmuodon mukaisesti kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatetta. Tietysti tässä konkreettisessa tapauksessa käyty keskustelu ja muut seikat kertovat siitä, että laajemminhan tuosta päätöksestä olisi tietysti pitänyt keskustella.

Ed. M. Pohjola nosti esiin veroparatiisi-asiat, joka on erittäin tärkeä kysymys ja johon todella täytyy päästä pureutumaan. On hyvin valitettavaa, että Euroopastakin löytyy alueita, joissa tällaista toimintaa ikään kuin täysin hyväksyttävänä sallitaan harjoitettavan. Tähän Suomi on kiinnittänyt, tasavallan presidentti mukaan lukien, huomiota, että täytyisi olla yleistä toimin-

taa tällaisten veroparatiisimahdollisuuksien ja niiden järjestelmien purkamiseen.

En ole aivan varma, ymmärsinkö oikein, mitä ed. Pohjola tarkoitti, mutta tuon kaltaisia asioita on varmasti syytä jatkossa ja pikaisesti pohdiskella. Nyt järjestelmä näissä veroparatiiseissa on todella sen kaltainen, että omistus on järjestetty paikallisen bulvaanin kautta, ja todellisen omistajan saa tietoon vasta sikäläisen tuomioistuimen päätöksellä, jos se siihen suostuu. Silloinkin yleensä paikallinen bulvaani tai agentti on tehnyt sellaiset paperit, että asiakirjojen mukaan oikea omistaja ei enää ainakaan siinä vaiheessa ole ikään kuin omistaja, kun asia oikeudessa käsitellään.

Ed. Soininvaara puhui tietyistä takaustilanteista. Ymmärrän kyllä huolen erittäin hyvin. Lain kirjoittamisen näkökulmasta on vain äärimmäisen vaikea kirjoittaa pykälä tai lakeja, joissa yksittäiset tai yksilölliset tilanteet otetaan huomioon. Kuten sanoin, meillä on kuitenkin jo vuonna 1994 annettu luotonantajille selkeät ohjeet ja määräykset siitä, mitä takausvastuuseen sitoutuvalle ihmiselle pitää selittää. Jos näitä asioita ei ole selitetty, ei myöskään takausvastuuta tuolta osin ole olemassa.

Ministeri Skinnari: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin toteaisin omalta osaltani, että olen käynyt itseni kanssa keskustelua siitä, millä tavoin voin lähestyä niitä monia kysymyksiä, joita täällä on tullut esille. Vähän samalla tavoin käyn nyt tätä keskustelua kuin perustuslakivaliokunnan jäsenet ovat käyneet keskustelua siitä, miten he voivat ottaa osaa tähän keskusteluun. On täysin selvää, että itsekin mielenkiinnolla odotan perustuslakivaliokunnan kannanottoa tähän asiaan liittyvissä kysymyksissä. Siihen asti, kunnes se on saatu, pysyn hyvin vaitonaisena.

Mitä tulee kysymyksiin, joita ed. Laakso esitti, voin hänelle kertoa, että vahingonkorvauksen vähentäminen verotuksessa, josta hän on myös kirjallisesti kysynyt, jota tänä aamuna viimeksi virkamiesten kanssa olen käynyt läpi, mitä kirjalliseen vastaukseen oikein laitettaisiin, niin kysymys sinänsä on aiheellinen. Tuloverolain 29 §:n esimerkkiluettelossa, jossa vähennysoikeuksia käsitellään, ei ole tällaista vahingonkorvausmainintaa, vaan oikeuskäytäntö, eli korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisut ovat muokanneet tätä. Tässäkin on se hankala puoli, että jos tässä nyt alkaisi kovin miettimään sitä, mikä tässä on oikein, tulisi ottaneeksi myös kantaa näihin asioihin.

Vastaus, jonka kansanedustajat tulevat saamaan, lähtee siitä lähtökohdasta, että tämä on nyt asia, joka on selvitettävä ja jota on katsottava siinä tarkoituksessa kuin ed. Laaksokin kysyi. Siinä on yhtenä ongelmana korkeimman hallinto-oikeuden päätösten perusteella se, että vahingonkorvaustilanne on erilainen silloin, jos henkilö harjoittaa elinkeinotoimintaa tai ei harjoita, millä tavoin vahinko liittyy elinkeinotoimintaan vai liittyykö se. Joten tämä ei ole kovin yksinkertainen asia, koska esimerkiksi sanan ”pankki-kriisi” kirjoittaminen lainsäädäntöön ei myöskään ole kovin selkeää.

Tämä on hyvin tärkeä asia, mutta tämä, kuten monet muutkin kysymykset, on vaikea. Yhtään sen helpompi käytännössä ei ole ratkaista myöskään sitä asiaa, joka tuotiin esille ed. Elon kysymyksessä kansainvälisistä mahdollisuuksista, ulkomaisista pankeista. Olen joskus asiaa ihan muissa tarkoituksissa selvittänyt. Menemättä siinä nyt yksityiskohtiin voin todeta, että esimerkiksi Luxemburgin osalta vaaditaan aika tavalla merkittäviä syitä. Muistikuvani mukaan Suomessa tehty tuomio pitää myös vahvistaa luxemburgilaisessa tuomioistuimessa. Siinä oli tietty vuosimääräkin, mutta en lähde sitä nyt tässä sanoamaan. Se vain osoittaa sitä, että pankit ulkomailla ovat hyvin suojattuja.

EU:n piirissä — sen suuren valiokunnan jäsenetkin tietävät — on samaan asiaan kiinnitetty huomiota, koska on täysin kohtuutonta, että on olemassa veroparatiiseja, joihin voidaan pääomia viedä ja samalla niin suomalaiset kuin eurooppalaiset EU-jäsenmaat ja niitten kansalaiset joutuvat maksamaan veroja tavallaan näittenkin puolesta, jotka käytännössä veroja eivät maksa. Omalta kohdaltani lupaan, niin kuin kirjallisissa vastauksissakin on todettu, että asia nyt selvitetään ja koetetaan yhdessä EU:n kanssa päästä eteenpäin.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ministeri Häkämies kuittasi perin heppoisesti esille nostamani ongelman. Silloin kun lakia hyväksyttiin, en todellakaan tiennyt, että se voi johtaa tällaisiin kohtuuttomuuksiin ja uskon, ettei tiennyt moni muukaan. Minusta se on suoranaista rosvousta. Ymmärtäisin, jos esimerkiksi yhdellä ihmisellä on kymmenen velkojaa, että otettaisiin kerran maksu, mutta ei näistä jokaisesta. Toivonkin, että pääministeri ja ministeri Skinnari laittavat asian mieleen ja hoitavat kuntoon, koska ministeri Häkämies ei korvaansa lotkauta.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri kyseli, ymmärsikö hän minua oikein. Ajatus on se, että tuomioistuin samaistaa yhtiön osakkeenomistajan ja todellisen omistajan vastuun. Tästä on kysymys, se katsotaan ikään kuin yhdeksi. Säättämällä tällainen pykälä päästään veronkiertäjiin käsiksi.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Jotta voisi muuttaa maailmaa, täytyy tietää millainen maailma on.

Ministeri Häkämies lyhensi puheenvuoroani eräältä merkittävältä osalta käydessään oman hallinnonalansa osalta asioita läpi. Totean omalla kontribuutionani tuohon keskustelun osaan sen, että nyt tässä asiassa on ajaututtu siihen tilanteeseen, että tältä hallitukselta tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä, selviä signaaleja tilanteen ymmärtämisestä. Se tarkoittaa silloin sitä, että verovähennysoikeusasia, johon ministeri Skinnari juuri äsken vastasi, täytyy saattaa sellaiselle tolalle, joka vastaa kansan oikeustajua.

Toinen asia on luotolliset sekkitilit, miinustilit. Ne ovat myöskin sen laatuinen asia, että vaikka siinä menisikin pesuveden mukana jotakin käyttövälineistöä yrityspuolelta, siitä huolimatta kukaan ei ymmärrä nyky-Suomessa sitä, että tällainen porsaanreikä on olemassa. Täällä on vaadittu arvottamista erilaisille asioille. Totean, että tässä on tapaus, jossa tilanne on kehittynyt sille asteelle, että arvottaminen on pakko tehdä, asiat on pantava järjestykseen ja toimenpiteisiin on ryhdyttävä. Siis tätä vaaditaan nyt, ja se on tämän talon asia.

Arvoisa puhemies! Se varsinaisesti, mitä jäi tästä erikoisesti analyttisesti jäljelle, on sitten se, mikä liittyy ministeri Skinnarin hallinnonalaan ja toimivaltaan. Tässä on syytä käydä läpi se, mitä Valtion vakuusrahastoasiassa itse asiassa viimeisen puolentoista vuoden aikana on tapahtunut.

Asiahan oli sillä tavalla, että puolitoista vuotta sitten eduskuntaan tuli Valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamiseen tähtäävä lakiesitys, jolla Valtion vakuusrahasto muodostettiin valtiovarainministeriön ulkopuoliseksi rahastoksi, jonka hoitajana on valtiovarainministeri. Lakiesityksen esitteli ministeri Alho eduskunnalle. Eduskunta lain sitten hyväksyi, laki vahvistettiin, ja se tuli viime vuoden vappuna voimaan.

Sitten viime vuoden kesäkuun 13 päivänä valtiovarainministeriö hyväksyi Valtion vakuusrahastolle työjärjestyksen, jonka 3 § 4) kohdan

mukaan ministeri, tässä tapauksessa siis toinen valtiovarainministeri, ratkaisee vahingonkorvausasioissa kohtuullistamisasiat. Siinä sanotaan hyvin selvästi, että ministeri ratkaisee aina nämä asiat. Siis tässä suhteessa ministeri, joka teki päätöksen tässä asiassa, siinä ajassa ja siinä hetkessä pidatti itselleen tässä päätösvallan täydellisesti. Tämä päätös tuli voimaan seuraavana päivänä eli 14 kesäkuuta viime vuonna.

Samassa kesäkuussa, 18 päivänä, valtiovarainministeriö hyväksyi Alhon allekirjoituksella, mutta toisen henkilön ollessa esittelijänä säännöt Valtion vakuusrahastolle. Tässä suhteessa tämä ketju on harvinaisen selvästi saman ministerin rooteissa ollutta asiaa.

Sitten tullaan hyvin selvästi 4.7. tänä vuonna olevaan asiaan, silloin, kun korkein oikeus oli tehnyt näissä asioissa päätöksen. Siinä oli tapahtunut niin, että asioiden hoito oli ylipääntäänkin valtiovarainministeriöstä toimiohjeilla ohjeistettu omaisuudenhoitoyhtiö Arsenalin konsernin hoitoon. Tämän toimiohjeistuksen perusteella 29 päivänä elokuuta tänä vuonna ministeri Alho valtiovarainministeriön johtavien virkamiesten, finanssineuvosten, kanssa piti asiassa palaverin, ja siinä oli Silta-Arsenalin toimitusjohtaja Matinlassi mukana. Siinä tehtiin ratkaisu Sundqvist-asiasta siten, että sovintotarjoukseen vastataan periaatteessa myönteisesti. Asiassa tuli päätös syyskuun 18 päivänä tänä syksynä, ja se tuli kirjallisena toimiohjeena.

Mitä merkitystä on kokonaisuuden kannalta sillä, että se analyttinen puoli on nyt näin? Sillä on tulevaisuuden signaalin kannalta erittäin suuri merkitys. Nimittäin nyt on voimassa se Vakuusrahaston työjärjestys, jonka mukaan ministerille kuuluu yksin ratkaisuvallta näissä asioissa. Kun on kysytty sitä, mikä on linja, niin sen linjan muodollisesti ratkaisee tällä hetkellä valtioneuvostossa ministeri Skinnari. Yksiselitteisen selvästi se tilanne muuttuu toiseksi, jos näitä säädöksiä muutetaan.

Nyt onkin minusta olennaista, arvoisa puhemies, se, onko tarvetta muuttaa näitä päätöksiä ja säädöksiä. Minun mielestäni on. Minä tarkoitan sillä sitä, että nyt kun tämän laatuinen prosessi on käyty läpi ja niin lukemattomissa puheenvuoroissa todettu, että valtioneuvoston jäsenet ylipääntään eivät ole tienneet, hallituspuolueitten eduskuntaryhmät eivät ole tienneet näistä asioista jnp., niin jotta tulevaisuuteen varauduttaisiin, päätöksentekospektriä tulee minun mielestäni laajentaa niin, että tulevaisuudessa vastaavanlaisissa tapauksissa on valtioneuvoston yleisistunnon asia

vastata näihin kohtuullistamisesityksiin ja sovintotarjouksiin. Tämä on minusta se kolmas signaali, mikä tästä keskustelusta pitää tulla.

Ed. K e m p p a i n e n : Rouva puhemies! Tämän iltapäivän keskustelu on alkanut varmasti sinällään tärkeästä asiasta eli niistä lainsäädännön puutteista, joita tämä Sundqvist — Alho-tapaus mahdollisesti nostaa esille. Mutta kyllä tämä keskustelu on tähän asti ollut vähän syrjässä itse asiasta eli siitä, miten moraalinen ja poliittinen vastuu kannetaan siitä, että entinen pankinjohtaja Sundqvist on saanut anteeksi tai on armahdettu hänen korvausvelvollisuuttaan.

Tässä keskustelussa on jo todettu, että tapaus Sundqvist on osa pankkikriisikokonaisuutta, valtionvelan kokonaisuutta. Pankkikriisi on valtionvelasta yksi suuri osa, jota me tulemme maksamaan vielä pitkään. Mutta tämä on myös arvokeskustelua ja moraalikeskustelua siitä, miten pankkikriisi hoidetaan. Tässä keskustelussa on myös sivuttu sitä, miten pankkikriisi sai alkunsa, miten se kehittyi, miten sitä on hoidettu jne.

Kansalla on ollut alusta asti, kun asia paljastui, tarve saada pankkikriisille kasvoja, että se ymmärtäisi, mistä kriisi on syntynyt. Tässä nyt varmasti yksi esimerkki on.

Tiedetään tarkasti, että Suomen Työväen Säästöpankin pankkikriisilasku on noin 3 miljardia markkaa, vajaa 10 prosenttia koko asiasta, ja nyt se olisi saamassa päätepisteen sillä tavalla, että entinen pankinjohtaja sopii entisen alaisensa kanssa ja "kuittaa laskun" yhtenä päivänä ja hymyillen hyvinpukeutuneena jatkaa omaa toimintaansa. Varmasti henkilökohtaisesti se on hänelle hyvä ratkaisu, mutta ei se tunnu olevan hyvä ratkaisu kansalle eikä sen oikeustajulle.

Pankkikriisissä varmasti on vielä kirjoittamatta se koko historia ja vastuulliset, sanotaanko, aukottomasti paljastamatta, mutta kyllähän näin on, että sille pankkitoiminnan ja poliittisen toiminnan johtamiselle, joka johti rahamarkkinoiden vapauttamiseen, hulvattomaan lainankäyttöön, vakuudettomiin lainoihin, yleensä ylivelkaantumiseen, yli varojen elämiseen, ei kyllä vielä kunnan vastuunkantajaa ole löytynyt. Tietysti suurimmat vastuunkantajat ovat pankkitoiminnan tai oikeastaan Suomen Pankin toiminnan johdossa ja varmasti valtiollisen toiminnan johdossakin. Entinen presidentti Koivisto ei kovin paljon sitä vastuuta suostunut ottamaan. Siitä hänelle varmasti osavastuu lankeaa ja senhetkisen hallituksen ja pankkitoiminnan johdolle.

Täällä eduskuntaryhmien puheenvuoroissa on kiiwaasti yritetty myös pankkikriisiin vastuuta sysätä Ahon hallitukselle. (Ed. Holopainen: Ja onnistuttiin!) — Ehkä te olette omasta mielestänne onnistuneet hyvinkin ja julkisuuteen sananne saaneet, mutta kyllä pitäisi olla pikkaisen rehellisyyttä siinä, milloinkin ne pankkikriisiin johtaneet päätökset syntyivät, mitenkä vastuu kannettiin. Silloin kun hallitus vaihtui, kansantuote oli romahtamassa sen 15 prosenttia. Ennen kuin Ahon hallitus ehti omaa budjettiaan tekemään, se jo saavutti pohjan. Ahon hallituksen toimenpitein — niin kuin on todettu, varmaan paniikkitalanteessa tehtyjen toimenpiteiden seurauksena — sentään pohjalta lähdettiin ylöspäin. Olen pelkistäen sanonut, että Ahon hallituksen aikana ei tehty pankeissa yhtään sellaista päätöstä, joka olisi ollut pankkikriisin syynä tai sitä aiheuttamassa. Kyllä kaikki ne toimenpiteet olivat jälkeisen siivoamista, likasangon puhdistamista ja sitä palokuntatyötä, johon jouduttiin. Kyllä jos vähänkin poliittista rehellisyyttä on, tunnustetaan, että näin oli.

Varmasti silloin tehtiin virheitäkin ja ei vähiten sen takia, että oppositio ei ollut yhteistyöhaluinen. Silloin päätökset viivästyivät ja ei saatu tarpeeksi nopeasti yksimielisiä säästöpäätöksiä, niin että kovaa maata olisi ollut talouspolitiikan jalkojen alla sekä myös poliittisen päätöksenteon pohjana.

Rouva puhemies! Tämän välikysymyksen tekeminen ei ole keskustalta ollut millekään haaskalle tuloa. Kyllä tällä haaskalla oli jo hyvin moni kansanedustaja, ennen kuin yksikään keskustalainen kansanedustaja otti jyrkästi kantaa. Itse asiassa keskustasta ei ole käytetty mielestäni yliampuvia tai kovimpia puheenvuoroja tämän sopimuksen sisällöstä. Kyllä me olemme asialliseen arvosteluun halunneet osallistua ja niin tulemme tekemään vastakin. Erityisesti kokoomuspuolueessahan oltiin ensimmäisinä tätä tuomitsemassa ja varmaankin aiheesta, mutta jopa ennen keskustaa tässä oli tiettyjä kannibalismien oireita sosialidemokraattien sisällä, kun lähdettiin ministeri Alhon toimintaa arvioimaan ja arvostelemaan ja tehtiin päätöksiä, että hänen on vastuu kannettava.

Ennen keskustan välikysymystähän oli tehty tämän asian lähettämisen perustuslakivaliokuntaan, mikä varmaankin on ihan oikea asia, koska tämä ns. juridinen puoli on katsottava ihan ministerivastuuta myöten. Se prosessi etenee omia aikojaan ja tulee saavuttamaan lopputuloksensa. Täällähän oli myös, kun muistamme, minkälai-

sen ryhmäpuheenvuoron käytti perussuomalaisen ryhmä tai ryhmä Virtanen, myös spekulointia siitä, kuka ehti ensimmäisenä välikysymystä tekemään tai kenen se oli syytä tehdä tai missä tarkoituksessa se piti tehdä.

Keskustahan selvästi antoi hallitukselle aikaa reagoida. Keskusta ilmoitti, että hallitus voi itse tuoda tiedonannon, aikataulustakaan ei olisi ollut tiukkaa. Jos semmoinen viesti olisi annettu, että hallitus käy itse tämän asian kimppuun ja tuo tämän asian korkeimmalle poliittiselle elimelle keskusteltavaksi semmoisessa aikataulussa, että se ehditään valmistella, niin keskustasta olisi varmasti siihen tyytynyt. Kun selvä vastaus oli, että tätä ei tulla tekemään, keskustasta vasta sen jälkeen teki välikysymyksen ja siinä keskustelussa nyt ollaan.

Sinällään tämä keskustelu on ollut erittäin hyödyllistä ja mielestäni aika asiallistakin. Sekä opposition että hallitusryhmien puheenvuorot ovat olleet hyvin asiaan meneviä ja hyvin monia näkökohtia esiin tuovia, harvemmin sanotaanko tuomitsevia tai yliampuvia.

Mutta se tietysti meitä oppositiossa ihmetyttää, että hallitusryhmistä käytetään puheenvuoroja, joissa suoraan tuomitaan menettelytapa, ei sitä hyväksytty nimenomaan poliittisena arviona, oikeudenmukaisuusarviona, ja kuitenkin sitten sanotaan, että tämä on vain pelkkä juridinen kysymys ja ellei löydy juridisia virheitä tai juridisia mahdollisuuksia purkaa sopimusta, niin ainut toimenpide on, että tyydytään siihen, että yksi ministeri on lähtenyt ja sitten jatketaan elämää niin kuin tähänkin asti. Tämä meidän mielestämme ei ole oikea tapa eikä mielestäni ole oikeata demokratiaakaan, koska kyllä kansalaisilla, äänestäjillä, on lupa odottaa, että tässä salissa yksiselitteisesti tehdään se arvio, onko toiminta ollut poliittisesti ja moraalisesti oikein. Juridiikasta siinä mielessä viis, että siihen ehdimme paneutua ja puuttua sitten, kun perustuslakivaliokunnan arvio on tullut tai kun hallitus on aktiivinen, ja me saamme uutta lainsäädäntöä, jolloin ns. porsaanreikiä täytetään.

Jos arvioimme ed. Alhon menettelyä, kyllähän jo pelkästään tämän asian asteittain julkisuuteen tuleminen osoittaa, että tämä ei kestänyt julkisuutta enempää kuin poliittisia arvioitakaan. Ensinhän meille sanottiin, että tässä asiassa on tehty laajat poliisitutkimukset, että ulosottotoimenpiteillä on yritetty tehdä kaikki mahdollinen ja että korvausten perusteet on oikein mitoitettu, mutta kun näitä on pala palalta lähdetty käymään läpi, niin eivät ne kyllä tätä kritiikkiä ole

kestäneet. Senpä takia tietysti silloinen ministeri Alho, nykyinen kansanedustaja Alho on nämä johtopäätöksensä tehnytkin, kieltämättä kyllä ehkä suurelta osin ryhmätovereiden ja puolueen painostamana, vaikka hän ei itse tunnusta niissä virheitä olevankaan.

Samaten se, miten käytettiin oikeuskanslerinviraston myötävaikutusta alussa hyväksi, on osoittautunut virheelliseksi, samaten eduskunnan kannanotot, jotka itse tunnen hyvin. Kun silloinen ministeri Alho sekä pääministeri vetosivat eduskunnan tahtoon ja kun me ed. M. Pohjolan kanssa olemme olleet muotoilemassa valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa tätä viimeistä ns. tahdonilmaisua, jota ministeri Alho referoi puolustautuessaan, kyllä tämä lausuma oli tehty ihan toiseen tarkoitukseen ja ihan toisista tarpeista. Silloin eduskunta käsitteli säästöpankkien luottamushenkilöiden raastuvanoikeuksissa olevia asioita ja totesi sieltä, että on sovinnon tarve. Samaten jaosto käsitteli silloin Vakuusrahaston verovarjoilla käymiä oikeudenkäyntejä, joita käydään ulkomaita myöten ja joissa verorahoja palaa vähän kyseenalaisiin tarkoituksiin. Näitä tarkoituksia varten jaosto toivoi, että pystytään sopimuksiin eikä juridikkaa käytetä loppuun asti pelkästään asianajajien etujen turvaamiseksi ja heille työtilaisuuksien tarjoamiseksi. Mutta ministeri Alho yritti vedota, että tämä lausuma olisi nimenomaan tarkoittanut jo korkeimman oikeuden läpikäynyttä ratkaisua, jota oli jo käsitelty eikä enää ollut mikään oikeudenkäyntikuluasia.

Rouva puhemies! Tässä yhteydessä on tietysti syytä muistaa vielä, mitä itse pääministeri on tästä asiasta sanonut. Hänhän alusta pitäen on ollut sitä mieltä, että tämä on ollut paras ratkaisu. Edelleen hän tämän aamun aamutelevisiossa oli sitä mieltä, että tämä on paras ratkaisu ja oikea ratkaisu, ja hän, hallituksen johtaja, toteaa, että vain siinä tapauksessa, että sieltä jotakin juridista filunkia löytyy, tämä on tuomittava tai korjattava tai poliittisesti väärin. Tästähän täällä tullaan äänestämään perjantaina ja kysymys on, onko tämä se tulkinta, joka jää voimaan.

Kun hallituspuolueista on todettu, että tämä tapaus on syntynyt lakien puutteiden tai porsaanreikien takia, ei sillä kyllä poliittisesta vastuusta pääse. Kyllä kulloinkin voimassa olevaa lainsäädäntöä on sovellettava sillä tavalla, että se kestää kritiikin, keskustelun ja yleisen arvioinnin, mutta tässä yritetään perustella, että kun porsaanreikä on, sitä porsaanreikää pitää käyt-

tää ja mennä siitä läpi, että saadaan mahdollisimman mukava tulos itselle.

Se, että sosialidemokraatit ja sen puolueen puheenjohtaja ovat tällä tavalla käyttäytyneet samoin kuin ministeri Alho koko prosessin aikana, osoittaa kyllä sitä, mikä jo viime viikolla julkistetussa gallup-tutkimuksessa on selvästi osoitettu, että puolue on itseriittoinen ja vallantäyteinen. Se katsoo, että kun se vain sisällään tekee päätöksen, se on oikeutettu, kritiikistä viis, ja oikeutus tulee vain sillä tavalla, että päätöksen on ollut tekemässä joku oma henkilö.

On sanottu myös, että tässä olisi hyvä muistutus. Varmaan kaikki tällaiset tapahtumat ovat eri puolueille poliittisena muistutuksena ja opetuksena. Toivoisi tietysti, että sosialidemokraattinen puolue myös ottaisi tästä onkeensa. Tätähän on verrattu tapaus Juhantalo. Mutta siinä mielessä, kun ajatellaan, pitikö tapaus Juhantalon olla muistutus, eivät ne muistutukset kovin pitkälle kantaneet, kun tässä me olemme heti uudelleen. Nämä tapahtumathan ovat tapahtuneet Juhantalo-tapauksen jälkeen. Sinällään olen täysin eri mieltä siitä, että näillä olisi sen enemmän identiteettiä muuta kuin että varmasti tapaus Juhantaloakin haluttiin pankkikriisille kasvoja ja syyliä. Julkinen teloitushan on kansan huvia. Se tuo jonkinlaista lievitystä itse kunkin pahaan mieleen. Kuinka oikeutettuja ne sitten ovat, on toinen asia.

Rouva puhemies! Hallitusryhmien puolustautumisessa on mielestäni muutama päälinja, joka ei kestä oikein demokratiaa ja päätöksenteosta vastuun kantamista. Puheenvuoroissa on hyvin paljon keskitytty siihen, mikä on sinällään tärkeää, onko lainsäädännössä puutteita, miten sitä pitäisi korjata. On jopa oppositiolle tarjottu tällaista foorumia, että täällä saa vapaasti ideoida ja tuoda esityksiä julki ja ne nyt kerrankin otetaan huomioon tulevassa lainsäädännössä. Tämä keskustelu olisi tavallaan lainsäädäntötalkoot, jolla me nyt korjaisimme lainsäädäntöä ja sillä selvittäisiin tästä. Taitaa olla vähän toistoa, mutta minun mielestäni poliittinen arviohan on se, miten vallitsevan lainsäädännön aikana lakia noudatetaan oikeudenmukaisesti niin, että sen kansalaiset voivat hyväksyä. Sitä arviota täällä pitäisi tehdä.

Toinen tapa puolustautua on ollut tapaus Juhantalo, johon lupasin tulla uudestaan. Minusta tässä kyllä julkinen sana menettelee hieman liian lammasmaisesti, jos se ei analysoi sitä, onko näillä tapauksilla eroja, ja näin helposti hyväksyy ministerin yhden tokaisun vain, että tässä on

samasta tapauksesta kyse. Oikeastaan tässä on sama asia kuin keskustan ensimmäisessä budjetivastalauseessa, riitti, kun yksi ministeri täältä kävi sanomassa, että budjettiesitys on huuhaa. Kukaan ei välittänyt sitä tutkia. Se jäi voimaan eikä kukaan siitä sen jälkeen enää keskustellut, vaikka millä tavalla tahansa luvulla, mittarilla olisi oikein näytettävissä.

Ensinnäkin Juhantalon tapauksesta voidaan todeta, että Juhantalo, sen jälkeen kun prosessi alkoi, pitkään aikaan ei ollut enää ministeri. Sen jälkeen kun häntä alettiin syyttää, hän oli tavallinen kansanedustaja. Hänhen nimenomaan jätti hallituksen sen takia, että julkisuudessa oli syntynyt keskustelua hänen suuresta velkamäärästään. Se oli ollut jo vähän aikaisemmin tiedossa. Siitä oli keskustan ryhmälle tullut tietoja silloin, kun pankkikriisiin näkyi muitakin ratkaisuja kuin tämä veronmaksajien kautta tapahtuva ratkaisu. Keskustan ryhmähän vielä uskoi, että Juhantaloilla on mahdollisuuksia veloista selvitä. Mutta kun sitä ei näytynyt tapahtuvan, pelättiin, että hän tulee jääviksi tekemään päätöksiä, koska hänellä oli näin suuri velkataakka. Koplauspuheethan alkoivat vasta monta kuukautta sen jälkeen, kun hän oli jättänyt ministerinpaikkansa.

Kun katsotaan vielä, minkälaisia kuluja Juhantalon toimet veronmaksajille ovat aiheuttaneet, en ole vielä löytänyt siitä koplauksesta yhtään markkaa pankkitukea kasvattavaa asiaa. Sundqvist-kysymys on kuitenkin 3 miljardin markan lasku veronmaksajille. Tietysti jos verrataan Sundqvist ja Alho -tapausta, se taas on sitten mietittävä, missä vastuussa Alho oli silloin, kun hän ns. armahduksen taikka Sundqvist-sopimuksen hyväksyi. (Ed. M. Pohjola: Entä SKOPin tapaus?) — SKOPin tapaus on sellainen, että siitä on aika vaikea tehdä poliittisia johtopäätöksiä. Kun katsotaan, miten SKOP teki pankkitukivelkansa, sen olen jo itse sanonut täältä monesti ja se voidaan tilastoista katsoa, että SKOPin velka syntyi kaikki sinipunan aikana ja vielä — aika erikoista kyllä — sinipunan valta-alueella, millä keskustalaiset eivät ole missään päätöksentekoaikavälissä kovin paljon mukana.

Mitä vielä tulee Juhantalo-tapaukseen, niin paitsi markkamääräinen epäriippuvuus ja vastaamattomuus, tässä vielä oli se, minkä jo totesinkin, että Juhantalo lähti vapaaehtoisesti ilman muuta painetta kuin keskustan ryhmän sisäältä todettu asia, että hänellä oli sen suuruinen velka. Kun verrataan vielä mahdollisesti Juhantaloa ja Sundqvistia, kyllähän Juhantalo parem-

minkin pankkikriisin uhri oli kuin syyllinen. Hänhen otti lainoja yritystoimintaan. Se oli ihan reaalista yrittämistä, betonialayrittämistä, takauksia. Kenties jonkin verran julkisuudessa on ollut kiinteistösiioittamista ja pankin suosituksesta vielä, tavallaan hänelle tarjottuna. Kun pankki oli täynnä rahaa ja halusi lainata niitä ulos, hän oli niitä suostunut ottamaan vastaan. Eli paremminkin uhri hän oli. Sen sijaan Sundqvist oli itse hyötynyt, niin kuin täällä on todettu, 150 miljoonaa markkaa itselleen, omalle yhtiölleen, pankista myönnetystä lainasta jne.

Yksi rinnastus keskustelussa on myös ollut Zyskiewicz-tapaus eli miten asioita voidaan sopia pienemmässä piirissä, jossa maksajaksi kuitenkin joutuvat ulkopuoliset. Näillä on kyllä kohtalaisen paljon identiteettiä, koska Apollo-konkurssihan maksatettiin toisilla vakuutusyhtiöillä eli muilla vakuutuksenottajilla. Helppo se tietysti on siellä sopia ja katsoa, minkä verran on saatavissa henkilöiltä rahaa vahingonkorvauksena tai korvauksena. (Ed. Karpio: Paljonko veronmaksajien rahoja käytettiin siihen?) — Minä juuri sanoin, että muut vakuutuksenottajat maksoivat vakuutusyhtiöiden yhteisvastuun nojalla Apollo-vakuutusyhtiön konkurssin. Kyllä siellä muistaakseni useampi sata miljoonaa markkaa meni. (Ed. Karpio: Onko se vertailukelpoinen?) — Minä totesin, että vakuutuksenottajat ja ne, jotka joutuivat maksamiensa vakuutusmaksujen kautta maksamaan, eivät olleet osapuolia päätöksenteossa, jossa sopu pienessä piirissä tehtiin. Sen verran identtinen se on. Kyllä tässä minusta enemmän identiteettiä on Sundqvist-sopimuksen kanssa kuin Juhantalo-asiaa, jossa ei, niin kuin sanottu, markkaakaan siirtynyt taskusta toiseen, vaikka niin tuomittavaksi kuin sitten todettiin, että hän ministerintoomessaan yritti päästä veloistaan sillä tavalla, että kriisissä ollut pankki olisi hänen lainojaan sen jälkeen vielä lainoittanut uudelleen.

Rouva puhemies! Oikeastaan ainut seuraus tästä Sundqvist-jupakasta on toistaiseksi, että ministeri Alhosta on päästy eroon. Kuinka jalo aikaansaannos se oli? Sosialidemokraattisen ryhmän sisällähen oli kovasti paineita jo aikaisemmin vaihtaa ihmistä, ja varmasti hänestä sopiva uhri löytyi. Ministeri Alhollahan oli monta epäonnistumisena nähtyä hanketta ja mielipidettä sekä monta sellaista mielipidettä, joka ei sopinut yksin esimerkiksi toisen valtiovarainministerin kanssa. Kyllä hän ajoi myös monia asioita, jotka sopivat yksin suuren yleisön mielipiteiden kanssa.

Voisi esimerkiksi kysyä, missä on nyt keskustelu siitä, että elintarvikkeiden arvonnalisäveroa voitaisiin laskea. Olisiko oikeudenmukaisempaa tulonjakoa, että veronalennusvaraa voitaisiin käyttää nimenomaan sillä tavalla, että koko väestönosa ja tässä tapauksessa elintarvikkeiden käytön osalta nimenomaan heikoimmin toimeentuleva väestönosa voisi hyötyä verovähennyksistä? Sitä paitsi on muistettava, että tähän oli yksi EU-kansanäänestyksen ns. reunaehdosta, josta oli olemassa lainsäädäntö, joka piti tietyllä aikataululla toteuttaa. Alho kyllä kiitetävästi tätä tavoitetta puolusti, mutta ei saanut hallituksessa eikä omassa eduskuntaryhmässään riittävästi tukea. Samoin varmasti asuntojen leimaveroasia olisi ollut elvytystoimenpiteenä silloin erittäin hyvä, mutta siinä hän ei päässyt eteenpäin.

Vaikka ministeri Skinnari on varmasti hyvä valinta, en sitä kiellä, niin ei ollut kaikilta osin oikein, että ministeri Alho kantoi yksin Sundqvist-sopimuksen vastuun, varsinkin kun ihan selvästi pääministeri tiesi siitä. Jos vähän katsomme ennusmerkkejä ja tuntomerkkejä, niin pääministeri sopii paremmin tämän sopimuksen isäksi kuin Alho, jos nyt ei sukupuoltakaan katsoa, mutta kun vedetään vähän yhteen asioita.

Tässähän on käymässä vähän kärjistetysti se, mistä kansa syyttää esimerkiksi Vuori-tapauksessa, että eliitti pärjää paremmin oikeudessa. Voisi sanoa, että poliittinen huippueliitti pärjää tässä tosi hyvin, että sen ei tarvitse kantaa vastuuta, kun tuomiota alennetaan. Poliittinen huippueliitti pärjää ja Lipponen pärjää. Itse asiassa taitaa olla niin, että kun päätöksenteko runnotaan täällä perjantaina oletettavasti, sehän vain vahvistaa pääministerin asemaa. Todetaan, että olipa kova jätkä; vaikka oli tiukassa paikassa, niin selvisi, ja vaikka oli poliittisesti väärässä, niin hän siitä selvisi. Tämähän tässä lopputulos näyttäisi olevan.

Rouva puhemies! Se, miten täällä eri ryhmät tulevat äänestämään, on tietysti mielenkiintoista. Varmasti yksi yhdistävä tekijähän tässä on, että hallitusyhteistyö halutaan pelastaa. Se on varmasti pienin yhteinen nimittäjä sille, että perjantaina näin äänestetään. Se voi olla vaikea vain, että äänestäjille pitäisi selvittää, että samalla tulee Sundqvist-sopimus poliittisesti siunattua. Mutta varmasti kokoomus katsoo, että tämä on varmin Emu-tae, että Emu toteutetaan. Tämä on varmin tae, että jatkuu sellainen sosiaali- ja aluepoliittinen linja, jolla lisätään eriarvoisuuksia. Samalla voisi kysyä, miten vasemmistoliitos-

sa ja erityisesti vihreissä katsotaan sitä, että hallitusyhteistyön jatkamisen suurimmat motiivit ovat siinä, että saadaan jatkaa sosiaali- ja aluepoliittista linjaa ja että Emu varmasti toteutuu. Sitä tietysti pitää nimenomaan kysyä vasemmistoliittoa ja vihreitä. Kun vihreät ovat vielä saaneet meille hiilenmustan energiapolitiikan ja kun Lipposen hallitus on arkkitehti, niin tämä on hinta, että tällainen linja sitten tulee jatkumaan.

Mutta tällaistaahan tämä politiikka on, että vaikka järeisyttävä, ihmisten mieliä liikuttanut asia, Sundqvist-sopimus on poliittista elämää kovasti heiluttanut, ei sillä taida olla kuitenkaan varsinaista vaikutusta itse hallitsemiseen. Vasta seuraavissa vaaleissa tulee arvion antamisen aika.

Toinen varapuhemies: Tässä yhteydessä muistutan, että ryhmät ovat sopineet keskenään, että edustajien puheenvuorojen pituus olisi enintään 10 minuuttia.

Ed. Wideroos merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari lyhyttä kommenttia.

Ensinnäkin Juhantalon ja Alhon tapaukset eivät ole rinnastettavissa. Jos näin väitetään, niin silloin annetaan ymmärtää, että ed. Alho olisi syyllistynyt rikokseen, ja se on kyllä herjaavaa.

Toiseksi valtiovarainvaliokunnan lausunnon ratio, johon ed. Kemppainen viittasi, oli se, että täytyy menetellä niin, ettei valtion varoja kulu turhaan. Tällöin mainittiin esimerkkinä oikeudenkäyntikulut. Todettiin, että oikeudenkäynteihin ei pidä ryhtyä silloin, jos selvästi nähdään, että velalliselta ei tulla saamaan yhtään mitään oikeudenkäynnin kuluttua. Nyt oikeudenkäynteihin on mennyt noin 60 miljoonaa markkaa, ja tämäkin valtiovarainvaliokunnan ohje tuli aika myöhään. Aivan hyvin voidaan tältä pohjalta ajatella, että menetellään siten, että valtion varoja tullaan säästämään ja että se on eduskunnan ilmaisema tahto.

Kolmanneksi ed. Kemppaiselta, kun hän yritti vapauttaa keskustapuolueen tästä vastuusta, haluan edelleen kysyä sitä, miksi Ahon hallitus piti SKOPin piikkiä auki liki kaksi vuotta ja verhou-tui pankkisalaisuuden taakse. Miksi Ahon hallitus ei tehnyt vastaavanlaista kriisiohjelmaa kuin Norjassa ja Ruotsissa, vaikka malli oli olemassa, miten pankkikriisi hoidetaan? Siitä seurasi, että

eduskunta joutui antamaan lausuman, että pankkien vakavaraisuus taataan kaikissa oloissa. Tämä lausuma johti siihen, että edesvastuutomat pankkimiehet saattoivat menetellä miten tahtoivat, ja se tuli veronmaksajille tavattoman kalliiksi.

Ed. J u r o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on aikaisemmin rinnastettu nimenomaan tapaukset Juhantalo ja Alho ja heidän ministerinä toimimistaan, mutta ed. Kemppaisen puheenvuorossa nyt jo yhdistettiin Juhantalo ja Sundqvist. Joka tapauksessa minusta, jos verrataan Juhantaloa ja Alhoa, vaikka olenkin tapaus Juhantaloa seurannut vain lehdistön ja television välityksellä, minusta on ehdottomasti ero siinä, että Juhantalon asiassa oli kysymys hänen omista veloistaan ja koplauksesta, miten hän ministerin asemaa käytti omien velkojensa ja taloudellisen asemansa parantamiseksi. Vaikka Alhon toimiohjepäätöstä kuinka moraaliselta kannalta arvosteltaisiin, niin ainakaan kukaan ei voi väittää eikä ole väittänyt, että hän tässä olisi toiminut henkilökohtaiseksi hyödykseen.

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tällaisessa keskustelussa on aina vaarana se, että syyllistytään pikkupolitikointiin ja nähdään syyllisiä myöskin siellä, missä niitä ei edes välttämättä ole. Kun ed. Kemppainen aloitti puheenvuoronsa, niin ajattelin, että nyt tulee hyvä ja tasapuolinen puheenvuoro, mutta valitettavasti kun puhe eteni, tätä käsitystä ei voinut enää allekirjoittaa. Siinä lähdettiin täsmälleen samoista asioista kuin valtaosassa puheenvuoroista, myöskin eilen käytetyistä. On oikein, että puhutaan politiikan moraalista ja poliittisesta vastuusta, mitä se on ja mikä loukkaa kansan oikeustajua. Mutta puheenvuorossa olisi aivan hyvin voitu myöskin lähteä katsomaan, mitä ohjeita, mitä toimeksiantoja voitaisiin esimerkiksi ministeri Skinnarille antaa, jotta epäkohtia voitaisiin korjata, mitä konkreettisia toimenpiteitä voitaisiin tehdä luotollisten sekkitilien, vahingonkorvausvastuun ja verovähennysoikeuden suhteen. Puheenvuoro meni lopuksi kyllä aika kevyelle tasolle, kun siinä ruvettiin tekemään aika keinotekoisia vertailuja. Varmasti puhuja itsekin tietää, että ne eivät mitenkään kovin hyviä olleet.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tein niitä vertailuja sen takia, että vertailun tekemisenhän aloitti ministeri Nii-

nistö, ja silloin rinnastuu väkisin Sundqvist ja Juhantalo. Mutta olen täysin samaa mieltä, että Alho ei varmasti hakenut henkilökohtaisia etuja. Mutta nimenomaan siltä osin kuin tässä halutaan hakea syyllisiä pankkikriisiin, niin kyllä silloin rinnastuvat Sundqvist ja Juhantalo.

Mutta mitä sitten tulee tähän keskustan vastuuseen ja SKOPin piikin auki olemiseen, niin en ihan muita yksityiskohtia muista kuin että kyllä oppositiolle oli ovet auki koko ajan tulla neuvottelemaan kaikista pankkikriisin hoitamisen yksityiskohdista. Sitähän muun muassa kuvastaa se, että eduskunta teki lopuksi yksimielisen päätöksen, että nämä taataan. Siihen mitä ed. M. Pohjo-la totesi, että tämä yksityiskohta olisi lisännyt pankkikriisin kuluja, täytyy kyllä sanoa se, jonka puheessani jo totesin, että kyllä se yksityiskohta, että se viivästyi, lisäsi kuluja huomattavasti enemmän kuin jokin tällainen yksityiskohta. Kyllä pankkikriisin hoitamisen vaihtoehtoista käytiin monipuolinen keskustelu, ja siinä varmaan voi olla virheitäkin, mutta silloin yritettiin valita ne, joille löytyi tuki ja jotka olivat käytettävissä ja jotka olivat parhaiten mitoitettuja arvioitavissa oleviin vaikeuksiin.

Ed. K i l j u n e n : Arvoisa puhemies! Minulla oli eilen tilaisuus tavata Helsingin yliopiston ulkomaalaisia opiskelijoita ja kerroin heille parhaillaan käytävästä välikysymyskeskustelusta. He olivat kiinnostuneita nimenomaan parlamentin toiminnasta. He kyselivät luonnollisesti, mikä välikysymyskeskustelun tausta on ja halusivat kuulla analyyseni siitä. Itse kysyinkin heiltä, miten he arvioivat, mikä on tämä tilanne, mikä heidän näkemysensä tästä asiasta on, ennen kuin selvitan omaa näkemystäni.

Yliopiston ulkomaalaiset opiskelijat summasivat tämän välikysymyskeskustelun taustan siten, että kyse on entisestä sosialidemokraattisesta johtavasta poliitikosta, joka on syyllistynyt pankkikriisin jälkiselvittelyssä rikokseen, ja hänen avukseen on rientänyt sosialidemokraattinen ministeri, joka on hänet armahtanut. Tämä oli se mielikuva, yhteenveto, mikä heillä oli välikysymyskeskustelun taustasta. Onko tämä kuva oikea? Kuka on syyllistynyt siihen? Ketä voimme tässä syyllistää siitä, että tämän kaltaiset arviot eivät ole ainoastaan Helsingin yliopiston ulkomaalaisten opiskelijoiden näkökulma tähän asiaan, vaan myöskin kansalaisten valtaosan näkemyksiä? Kyseinen entinen johtava sosialidemokraattinen poliitikko ei ainakaan tähän mennessä käytettävissä olevien tietojen varassa ole

syyllystynyt rikokseen. Toisaalta kyseinen ministeri ei ole tehnyt armahduspäätöstä, vaan kuten täällä on moneen kertaan sanottu, akordin. Saatavan sovittelumenettelyä on käytetty hyväksi.

Kun näistä perusasioista on epäselvä kuva kansalaisten keskuudessa, niin luonnollisesti me olemme hyvin vaikean poliittisen ongelman kanssa tekemisissä. Tämä on asiana vaikeasti käsitettävissä. Helpoin tapa, sanoisinko, naiivein tapa, suorastaan myös tekopyhin tapa harrastaa politiikkaa on käydä kiinni henkilöihin. Se on luonnollisesti hyvin helppoa ja herkullista. Minusta se on kuitenkin ehdottomasti madaltamassa poliittisen keskustelun tasoa ja ohjaamassa huomion henkilöihin, pois asiasisällöstä. Tämä on ilmiselvästi nyt tässä keskustelussa ollut pitkälti, tietysti myös julkisessa sanassa, mutta myös laajassa keskustelussa yhtenä erityisenä vakavana ongelmana.

Aivan oikein on kysytty, onko Sundqvistin kanssa tehdyssä sopimuksessa noudatettu yhdenvertaisuutta vastaaviin muihin tapauksiin nähden, joita on valtaisa joukko, kuten on todettu. Minä en voi olla kysymättä asiaa myös toisin päin. Onko ex-pankinjohtaja Sundqvistin tapauksessa todella toimittu yhdenvertaisesti hänen kohdallaan? Eikö ole totta, että jos joku on pankkikriisin jälkiselvittelyissä kantanut henkilökohtaista julkista syylisyyttä, niin hän varmasti on ex-pankinjohtaja Sundqvist, huomattavasti suuremmassa määrin kuin yksikään muu sellainenkin, joka on ehkä suuremmassa määrin syylinen itse kansantaloutta horjuttaneeseen katastrofiin kuin konsanaan hän. Hän on kantanut siitä henkilökohtaista vastuuta ja tulee tämänkin prosessin jälkeen kantamaan leimaa otsallaan hamaan hautaansa asti. Tässä suhteessa kannattaisi pohtia, kun puhumme yhdenvertaisuuslähdekohdasta, todella syvemmin, kuinka yhdenvertaisuutta valtakunnassa pyritään noudattamaan.

Toinen henkilö, johon on kiinni käyty ja keskustelussa vahvasti viitattu, on tietysti ex-ministeri Arja Alho. Ei ole väärin todeta, että hän teki poliittisen virhearvion. Hän on myös kantanut siitä sen poliittisen vastuun, minkä ministeri kantaa silloin, kun se kannetaan kaikkein pisimmälle, eli hän on eronnut tehtävästään. Ilmaan jää kuitenkin väistämättä kysymys siitä, että kun hän ei ilmiselvästi — ennakoin jo perustuslakivaliokunnan ratkaisuja, ainakin kaikki tosiseikat viittaavat siihen — ole syyllystynyt laittomuuteen eikä tehnyt varsinaisia menettelytapavirheitä, mutta kuitenkin hänen toimintan-

sa on ollut yleisen oikeustajun vastainen, niin missä on vika.

Arja Alho esitti sosialidemokraattisessa eduskuntaryhmässä meille kaikille, kun hän oli kiiras-tultaan läpikäymässä, pohdittavaksi kysymyksen, jossa todella politiikan ja moraalin keskinäistä suhdetta joudutaan punnitsemaan: Kuinka on mahdollista, että kun ministeri toimii oikeusvaltiossa lakien ja määräysten mukaisesti, hän toimii moraalin vastaisesti, ei toimi moraalisesti hyväksyttävästi? Kuinka se on mahdollista? Epäilemättä tämä on se kysymys, johon joudumme vastaamaan. Tällöin havaitsemme, että luonnollisesti lainsäädännössä on olemassa ongelmia, jotka heijastuvat siten, että niiden pohjalta tehtävä päätöksenteko ei noudata kansan oikeustajua. Luonnollisesti keskustelussa, jota täällä käymme, meidän pitäisi ensisijaisesti kiinnittää huomiota näihin lainsäädännön puutteisiin.

Arvoisa puhemies! Ainakin kolmella tasolla on ilmiselviä ongelmia ns. Sundqvist-päätöksessä suhteessa kansan oikeustajuun, suhteessa siihen, että itse päätös herättää epäluottamusta sekä poliittista järjestelmää että myös oikeusjärjestelmäämme kohtaan.

Ensimmäinen kysymys on yhdenvertaisuus, josta täällä on puhuttu. Onko kaikkia pankkikriisin seurauksena ylivelkaantuneita kohdeltu samalla tavalla? Onko heidän vahingonkorvausvelvoitteitaan helpotettu samassa mittakaavassa? Ongelmahan on mittava. Tiedämme, että tällä hetkellä oikeuksien päätöksillä on yli 40 000 ihmistä velkajärjestelyjen puitteissa. Normaalisti velkajärjestelyt ovat viiden vuoden mittaisia ja jopa 80 prosenttia pyritään antamaan anteeksi, jotta huomioidaan kyseisten henkilöiden maksukyky ja saatetaan järjestelyt voimaan.

Tietenkin tässä herää kysymys, mikä monta kertaa on vastassa, että suurimmissa vaikeuksissa ovat luonnollisesti monet takauksia antaneet ihmiset. Voidaan pohtia, eikö heidän asemansa pitäisi pyrkiä ratkaisemaan ensin eikä pankkikriisiin ainakin osin myötävaikuttaneiden pankinjohtajien asemaa. Tämä luonnollisesti on kysymys, joka oikeutetustikin herätetään.

Toinen perusongelma, jossa kansan oikeustaju ei ole yhdenmukainen tehdyn päätöksen kanssa, liittyy tuomioistuinten päätösten uskottavuuteen. Kun korkein oikeuselin tekee päätöksen, miten on mahdollista, että sen jälkeen tehdään erityinen sopimusjärjestely? Tässä ilmiselvästi sotkeutuu rikosten rankaiseminen ja vahingonkorvausvastuu, vahingonkorvausvelvollisuus. Jälkimmäisestäähän meillä on jopa erillislaki,

joka mahdollistaa sovittelun tuomioistuinpäätösten jälkeen. Mutta kansalaiset eivät näe näiden asioiden välistä eroa.

Kolmas ilmiselvä kansan oikeustajun vastainen piirre prosessissa on tietysti ulosottolain ongelmat, joista tänään on paljon puhuttu. Kuinka on mahdollista, että juridisesti varaton ihminen on itse asiassa kaikkien hyvin tietämä korkeita tuloja nauttiva? Kuinka tämä ristiriita selittyy? Sitä on tänään pohdittu paljon ja epäilemättä kansalaiset kysyvät samaa asiaa.

Kaikki nämä ongelmat ovat ilmiselvästi esillä olevia. Minun kysymykseni kuuluu: Ratkaisiko Arja Alhon ero nämä ongelmat? Ei ratkaissut, ei varmasti ratkaissut.

Ainoa tapa meidän lähestyä tätä asiaa on luonnollisesti sillä tavalla, että edellyttämme muutoksia lainsäädännössä juuri näissä ongelmissa. Ulosottolainsäädännöstä on tänään puhuttu, sitä on tehostettava. Ylivelkaantuneiden yhdenvertainen kohtelu on varmistettava, ilmiselvästi se on mitä keskeisintä. Konkurssilainsäädäntöä on sillä tavalla tehostettava, että emme mahdollista talousvastoista pakoilua, kuten tällä hetkellä liian monissa tapauksissa käy. Konkursisirikokset, kuten tiedämme, ovat olleet yksi tyypiesimerkki talousrikollisuudesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Täällä viitattiin myös veroparatiisijärjestelyihin ja niiden purkamisen välttämättömyyteen. Nimenomaan nämä ovat niitä osaluokkia, joihin meidän vakavasti tulee kiinnittää huomiota, ja se toivottavasti jääkin siksi varsinaiseksi hedelmäksi, mikä tästä keskustelusta saadaan aikaiseksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi ainoastaan yksi ajatus moraalista ja moralismista. Minulla on sellainen käsitys, että monissa puheenvuoroissa on hyvin vahvasti ollut moralistinen näkökulma vallalla. Mielellään osoitetaan toisia. Korkeaa moraalista osoittaa kuitenkin se, joka on valmis katsomaan peiliin ja arvioimaan omien tekojensa perusteita. Siitä varasta me rakennamme kestävä yhteiskuntaa.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kiljunen otti kolme tärkeää asiaa esille. Ovatko ne tärkeimmät, en pysty sitä arvioimaan, mutta juuri näissä kaikissa kolmessa kysymyksessähän Alho teki ratkaisun, joka ei kestä julkisuutta. Varmaan Alho ja Lipponen tiesivät, mikä on Sundqvistin rahaliikenne, ulkoisilta ja muilta tiedoiltaan, koska he olivat kuitenkin kohtalaisen lähellä häntä ja tiesivät.

Samaten kysymys korkeimman oikeuden päätöksen jälkeen. Kun muut velalliset eivät ole saaneet ennen korkeinta oikeutta tällaista kohtelua eikä muissa tilanteissa, niin siinähan eriarvoisuus, ei-yhdenvertaisuus tulee julki.

Näissä kolmessa asiassahan me arvion teemme, ja varmasti olemme samaa mieltä ed. Kiljusen kanssa, että Alhon ero ei näitä ratkaise eikä korvaa eikä hänen uhrauksensa mitenkään palkitse tai ole ratkaisu tähän, vaan se jää ilmaan. Perjantaina on yksi mahdollisuus arvioida tätä. Alho on tuomittu, mutta Lipponen on ollut osaltaan tekemässä tätä asiaa.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L i i k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kiljunen toi useaan otteeseen puheessaan esille sen, että kansalaiset eivät tiedä kaikkia asiaan liittyviä seikkoja. Olen ed. Kiljusen kanssa täysin eri mieltä siinä. Kyllä tässä on niin paljon eväitä ja tietoa olemassa, että kansalaiset ymmärtävät täysin sen asian, että kaikkia ihmisiä ei kohdella samalla tavalla lain edessä. Kun vielä ottaa huomioon sen, että kyseessä on henkilö, joka on ollut ministerinä ja puoluejohtajana, niin kansalaiset todella tarvitsivat erilaista esimerkkiä yhteiskunnassa. He hyvin paljon seuraavat esimerkkiä, ja minusta kansa varmasti tietää tarkalleen sen, että tässä tapauksessa on menetelty väärin eli ei-yhdenvertaisesti.

Itse olen myös hyvin paljon keskustellut ihmisten kanssa, jotka toteavat Sundqvistin käyttäytymisen tv:ssä ja muissa tiedotusvälineissä hyvin ylimalkaiseksi. Aikaisemmin hän totesi, että hän ei tule maksamaan mitään tässä asiassa, häneltä ei yksinkertaisesti saada mitään. Kun kuitenkin on 1,2 miljoonaa markkaa saatavissa myöhemmin, niin tässä on kyllä sellainen tekijä, jonka kansalaiset ymmärtävät.

Minusta asiasta on riittävästi tietoa, ihan eri tavalla kuin ed. Kiljunen totesi puheessaan.

Ed. K i l j u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Molemmat keskustan edustajat antoivat kovin hyviä neuvoja. Mutta kuten totesin, siinä oli moralismin makua.

Ed. Kemppainen totesi, että ministeri Alho teki ratkaisun, joka ei kestänyt. Siihen on tietysti pakko yhtyä: ratkaisu ei poliittisesti kestänyt. Senpä vuoksi ministeri Alho teki myös omat joh-

topäätöksensä. Silti minun kysymykseni on edelleen validi. Itse asiassa ministeri Alhon ero ei ratkaissut niitä ongelmia, jotka taustalla ovat, jotka ovat lainsäädännössä olevia puutteita ja ongelmia. Niistä meidän pitäisi täällä nyt keskustella. Lainsäädännön puutteita ja ongelmia ei myöskään ratkaise keskustan välikysymys, joka edellyttää hallituksen eroamista. Se ei ole ratkaisu näihin ongelmiin. Sen takia soisin, että puhuisimme niistä vakavista puutteista, joita ilmiselvästi lainsäädännössä on, ja pääsisimme niitä korjaamaan, jotta saisimme lainsäädännön ja sen pohjalta toimimisen vastaamaan myös yleistä oikeustajua. Tämä on minun näkemykseni siitä, miltä pohjalta meidän on edettävä.

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Sundqvist-tapausten nykytilan voisi kiteyttää näin: Alho läksi mutta tapaus Sundqvist jäi.

Ei pidä ajatella niin, että Sundqvist-tapaus on selvä ja ikään kuin loppuun käsitelty, kun ministeri Alho jätti paikkansa. Eikä pidä ajatella niinkään, että tämä tapaus nopeasti unohtuisi, vaikka sitä varmasti moni toivoo. Sinälläänhan Alhon teko oli rohkea ja ainakin jossakin määrin uutta suomalaisessa politiikassa — tarkoitan siis eropäätöstä. Hänestä on tullut selvästi sijaiskärsijä, niin kuin monta kertaa politiikassa tahtoo käydä. Mutta itse päätös ja tämä tapaus kaikkineen kyllä jäytävät syvältä kansan oikeustajua.

Jo tähänastinen selvitystyö on mielestäni osoittanut näin maallikolle, että kansalaisten yhdenvertaisuutta on tässä tapauksessa loukattu. Siihen puolestaan olisi vain yksi tepsivä lääke: Itse Sundqvist-sopimus täytyy purkaa, jos se on mahdollista. Luulen, että kansa seuraa tätä asiaa tarkkaan. Sopimuksen purkamisesta on tullut yhdenvertaisuuden mittari ja samalla testi.

Ihmisten laaja, iholle tuleva ärtymys on ymmärrettävää. Tällainen vastalauseiden myrsky on kehkeytnyt pitkän ajan kuluessa, ei se ole yhden tapauksen aiheuttama suuttumus. Tällä on useamman vuoden tausta, niin sanon. (Ed. Kekkonen: Hyvä huomio tämä!) Hallituksen politiikka, toiminta ja tyyli on kylläkin vauhdittanut politiikan yleisen aseman ja arvon rapistumista. (Ed. Kekkonen: Mistä hallituksesta puhutte?) Oikeudenmukaisuus ei ole ollut tänä kautena kunniaa. Jos nyt vielä lakikin on erilainen eri ihmisille, kuten ihmiset kokevat, mitta tulee helposti täyteen. Pohjimmiltaan on kysymys siitä, että kansa on saamassa tarpeekseen eliitistä, jolla on oma elämänsä ja omat

lait, jos saan hiukan kärjistää, hiukan mutkia oikoa.

Tapaus Sundqvist on koko politiikan ja kaikkien puolueiden yhteinen tappio riippumatta siitä, mikä on kunkin osuus itse ajankohtaisessa asiassa. Uskottavuus ja luottamus menevät nopeasti, mutta luottamus syntyy tai palautuu hitaasti. Teot ja toiminta ratkaisevat. Usko yhdenvertaisuuteen rakentuu vain yhdenvertaisten ratkaisujen kautta, ja se on kaikkien vakavasti otettavien puolueiden ja poliitikkojen yhteinen tehtävä.

Politiikan asemahan ei muutenkaan ole ollut Suomessa pitkään aikaan kovin kehuttava. Poliittikka pois politiikasta -asenne on vahvoilla. Markkinavoimien, korporaatioiden ja myös virkamiesvallan ote on kaventanut politiikan mahdollisuuksia. Sen, mikä politiikassa on vielä mahdollista, siis sen vähän, pitäisi olla korostetun oikeamielistä. Poliitiikan hyväksyttävyyttä, legitimitettiä voidaan lunastaa vain oikeudenmukaisilla ratkaisuilla, ja se puolestaan aina edellyttää valtion, siis käytännössä hallituksen asettumista, voi sanoa, poikkeuksetta heikoimman puolelle. Se ei kestä vahvojen hyysäämistä.

Arvoisa puhemies! Hallituksella olisi ollut toinenkin vaihtoehto käsitellä Sundqvist-tapaus ja toinenkin vaihtoehto antaa vastaus, joka ei ollut oikeastaan vastaus. Tosiasioiden tunnustaminen ja suora puhe voittavat aina kierteilyn ja vähätellyn. Mitä kipeämpi ja vaikeampi asia, sitä suoremmin se on uskallettava käsitellä. Se koskee politiikkaa ja ylipäättään elämää. Ei virheen tai epäonnistumisen tunnustaminen osoita heikkoutta. Jos sen tekee tai pystyy tekemään, sehän osoittaa vahvuuden, itsetunnon ja oikeudenmukaisuuden tajun. Tämä vaihtoehtohan on myös hallituksella vielä käytettävissään, jos se haluaisi vielä pelastaa sen, mitä pelastettavissa on, politiikan uskottavuuden takia.

Hallitushan ei neuvoja tarvitse eikä tietenkään pyydä, ja tämä on varmasti jokaisen hallituksen toimintatapa käytännössä. Sanon kuitenkin, että hallitus olisi voinut asioiden valjettua tunnustaa, että Sundqvist-tapausten käsittely meni pieleen ja että se aikoo ottaa tässä asiassa uuden asennon. Senkin voi sanoa aivan suoraan, että kun hallitusryhmien yhteinen kanta on se, että ainakaan tähän asiaan hallitusta ei saa päästää kaatumaan, myös syyn olisi voinut kertoa, kun se on kuitenkin kaikkien tiedossa. Emun ja tupon takia hallitusryhmät ovat päättäneet jatkaa yhteistä taivallusta, vaikka se onkin käynyt aika kitkaiseksi.

Ed. M. Koski: Arvoisa puhemies! Pyrin omalta osaltani käsittelemään tapaus Sundqvistia tutkailemalla talousvaliokunnan toimintaa edellisellä kaudella, Arsenal-lainsäädännön säätämistä talousvaliokunnassa, sitten myös niitä tapauksia, jotka ovat Arsenalissa, sekä niitä ihmisiä ja yrityksiä, jotka siellä toimivat. Lopuksi pyrin myös pohtimaan sitä, mikä on tasapuolista kohtelua Sundqvistin ja niitten ihmisten osalta, jotka ovat Arsenalin piikkiin joutuneet.

Vuonna 93 tammikuussa edellisen kauden talousvaliokunta sai pöydälleen lain Omaisuushoito-yhtiö Arsenalin perustamisesta. Tätä lakia käsiteltiin hyvin tiiviisti talousvaliokunnassa silloinen tammikuu, ja helmikuussa, kun eduskunta kokoontui 93, tämä laki tuli valiokunnan mietinnön myötä suureen saliin ja kävi sillä tavalla, että lain osalta silloinen oppositio äänesti lain yli vaalien.

Silloin talousvaliokunta pohti muodostunutta tilannetta, ja valiokunnan silloinen puheenjohtaja totesi, että ei voi olla totta, me emme voi tästä tilanteesta selviytyä, tämä asia on otettava nopeasti uudelleen esille. Matti Louekoski oli silloin talousvaliokunnan puheenjohtaja. Asia eteni sillä tavalla, että kesällä muodostui tilanne, jossa todettiin, että SSP:n osalta rahat pankista ovat katoamassa. Sitä edesauttoi presidentin toteamus, jossa todettiin hänen taholtaan, että SSP:n osalta on tehtävä ratkaisevia päätöksiä. Olimme tilanteessa, että saman tyyppinen laki, minkä oppositio oli yli vaalien äänestänyt, tuli uudelleen käsittelyyn syksyllä. Se saatiin voimaan muistaakseni lokakuussa ja sen pohjalle Omaisuudenhoito-yhtiö Arsenal perustettiin marras-kuussa.

Tämän haluan tuoda esille sen vuoksi, että tämän lain viivästyminen aiheutti aika tavalla ongelmia. Suomessa oli päätetty pankkien osalta pitää huoli siitä, että pankkien vakavaraisuus turvataan kaikissa tilanteissa. Pankkitukea oli lähdetty maksamaan, mutta ei ollut olemassa järjestelmää, joka olisi valvonut ja huolehtinut tästä pankkituen maksamisesta.

Kun syksyllä oltiin kriisissä, Arsenal perustettiin, SSP myytiin muille pankkiryhmille, kädessä olikin valtava ongelma eli järjestelemättömien luottojen suma eikä ollut isäntää, joka niitä olisi hoitanut. Ne siirrettiin Arsenaliin, ja Arsenal rupesi panemaan järjestykseen ihmisten ja yritysten asioita, jotka Arsenalin piikkiin olivat tulleet. Siinä meni noin puoli vuotta, ennen kuin jonkinlainen järjestys oli aikaansaatu, sitten vielä toinen puoli vuotta, ennen kuin voitiin ruveta neu-

vottelemaan Arsenalin piikissä olevien ongelmatapausten osalta. Se aiheutti Suomelle aikamaisen menetyksen. Puhutaan, että tämä viivästyminen toi 8—10 miljardia markkaa sellaisia menetyksiä, jotka olisi voitu estää sillä, että Arsenal-lainsäädäntö olisi tullut ajoissa silloin keväällä 93 työvälineeksi, jonka kautta ongelmatapauksia olisi lähdetty hoitamaan.

Asian viivästyminen aiheutti myös sen, että kun yrityksiä joutui Arsenalin piikkiin, monen yrityksen osalta kävi sillä tavalla, että esimerkiksi lainojen osalta ei tullut minkäänlaisia lyhennyslappuja, lainat olivat hoitamatta vuoden päivät ja yrittäjille tai maatalousyrittäjille todettiin, että Arsenal hoitaa asioitasi. Kuitenkin tämä lainojen tai vastuitten hoito jäi täysin tekemättä. Niille rästeille, joita tuli, lankesi viivästyskorko niskaan, mikä entisestään kasvatti ongelmaa.

Mielestäni Sundqvistin tapaus avaa tämän ongelmakentän, joka on vallinnut Arsenalin toiminnan ajan tässä maassa, avaa keskustelun siitä, mikä on tasapuolinen menettely, millä tavalla suhtaudutaan Arsenalin piikissä oleviin tapauksiin. Ne eivät eroa toisistaan, oliko piikissä oleva tuomittu oikeuden kautta korvauksiin vai onko piikissä oleva yrittäjä vai onko piikissä oleva takaaja. Kaikkien näitten tapausten osalta menettely on samanlainen eli otetaan niiltä ihmisiltä kaikki, mitä heillä on. Puhun asiasta, josta minulla on hiukan omakohtaisiakin kokemuksia. Siinä mielessä on syytä avoimesti kertoa myös niistä tilanteista.

Kun omalta osaltani takaajana jouduin neuvottelemaan Arsenalin kanssa ja kysyin, mikä on mahdollista ja ei, sain vastauksen, että minun kanssani voidaan menetellä ainoastaan samalla tavalla kuin kenen muun kansalaisen kanssa tahansa. Mitään erityisasetuksia ei voi tulla, vaan menettely on yleisen tavan mukainen menettely, joka tarkoittaa sitä, että silloin Arsenalissa olevan omaisuus arvioidaan, hänen maksukykynsä arvioidaan ja otetaan sen pohjalta se, mitä saatavissa on, jos mennään pakkoperintätoimien kautta. Tämä on mielestäni se linja, joka tällä hetkellä yleisesti Arsenalissa vallitsee.

Poikkeako Sundqvistin tapaus tästä linjasta? Mielestäni se poikkeaa eräältä hyvin olennaiselta osalta. Hänen omaisuutensa arviointi keskeytettiin. Jos se olisi tehty loppuun perusteellisesti ja todettu hänen omaisuutensa määrä ja myös otettu huomioon se, onko hän kätkenyt omaisuutta taikka siirtänyt sitä jonkun toisen omistukseen välttääkseen perinnän, ja siltä pohjalta olisi hänelle annettu akordi, mielestäni siihen olisi ollut

silloin perusteita. Se olisi ollut yleisen tavan mukainen toimenpide. Mutta se, että hänen omaisuuttaan ei tarpeeksi perusteellisesti selvitetty, on asian suurin ongelma.

Mielestäni jatkossa tulee lähteä siitä, että tapaus Sundqvist on tapahtunut, se etenee omaa rataansa ja meidän tässä salissa, hallituksen, eduskunnan, on pohdittava hyvin vakavasti sitä, millä tavalla me voimme korjata olemassa olevaa järjestelmää, luoda järjestelmän, jonka pohjalta voidaan ihmisille antaa kohtuutta, pelastaa heidät elämään. Mielestäni Arsenal-lainsäädäntö antaa siihen mahdollisuuden.

Talousvaliokunnan jäsenenä viime kaudelta meidän lainsäätäjien ajatus oli valiokunnassa käytyjen keskustelujen pohjalta se, että luodaan omaisuudenhoitoyhtiöjärjestelmä, joka ottaa hoitaakseen näitä järjestelemättömiä luottoja, jotka pankeilta tulevat, pyrkii hoitamaan niitä yrityksiä, jotka sinne Arsenalin piikkiin tulevat, sillä tavalla, että jos yrityksellä on olemassa toimintaedellytykset, se palautetaan määrätyn ajan jälkeen normaaliin elämään. Periaatteena oli hoitaa omaisuutta hyvin ja mahdollisissa tapauksissa palauttaa ne tapaukset normaaliin elämään. Mielestäni Arsenal-lainsäädäntö antaa mahdollisuuden siihen, jos linjaa tarkistetaan tähän suuntaan, että todella kohtuutta myöskin sen lain kautta voidaan jakaa.

Voin kertoa esimerkin erästä tapauksesta, joka mielessäni vahvasti on. Näitä tapauksia on paljon sen takia, että hyvin moni ihminen kääntyi puoleeni tietäen oman tilanteeni ja tietäen sen, että olen lainsäädäntöä tältä osin ollut laatimassa. Eräs tilanne on kyllä kertomisen arvoisen sen takia, että se ilmentää sitä, mitä tarkoitan kohuudella.

Kysymys oli maatilasta, jolla oli myöskin yritystoimintaa maatilasta yhteydessä, höyläämö, joka höyläsi höylätuotteita ja jolla meni ihan kohtuullisen hyvin. Ongelma vain oli se, että viljelijä-poloinen oli pannut nimensä sukulaisen velkakirjaan, joka meni konkurssiin. Sitä kautta vastuut lankesivat, ja kaikki muut takaajat haakeutuivat velkasaneeraukseen, mutta tämä kyseinen viljelijä ei siihen karmin mahtunut. Hänen ongelmansa tulivat siis takausvastuiden kautta.

Hänen asiansa joutuivat Arsenalin piikkiin. Arsenalin kanssa pyrittiin neuvottelemaan, että voitaisiin sopia tämä tilanne jonkin kohtuullisen ratkaisun kautta, joka antaisi tälle viljelijälle mahdollisuuden jatkaa yritystoimintaa ja antaisi mahdollisuuden myöskin pelastaa viljelijän per-

heen kodin, talon, tälle perheelle. Siihen kuvioon liittyi maatilasta omaisuuden myyminen, peltojen, metsien, kaiken irtaimen, joka ei liittynyt siihen yritystoimintaan, jotka rahat olisivat tietysti tulleet Arsenaliin. Siihen liittyi myöskin kuvio, jossa viljelijä olisi ottanut itselleen vastattavakseen sellaisen lainamäärän, jonka hän pystyy hoitamaan sen jäljelle jäävän yrityksen tuotoilla.

Jostakin syystä vain tähän ratkaisumalliin ei löytynyt tulosta. Sitä ei hyväksytty, jolloin kävi sillä tavalla, että viljelijä menetti omaisuutensa, menetti kodin, ja se koti on nyt siellä syrjäkylällä sellaisella paikalla, että kukaan ei tule — minä väitän — koskaan sitä omaisuutta Arsenalilta ostamaan. Se oli siis menettely, joka toi vahinkoa myöskin veronmaksajille siinä mielessä, että siinä tilanteessa ei saatu mitään, kun ei osattu tehdä sopimusta.

Nämä tapaukset ovat aina erilaisia ja niiden ratkaisumallit ovat erilaisia, mutta minä toivon, että myöskin hallituksen taholla toimitaan todella sillä tavalla, että ohjeisto antaa jatkossa mahdollisuuden löytää järkeviä ratkaisuja, joissa pelastetaan ihmisiä elämään, mutta pelastetaan myöskin valtion varoja ja vältetään liian suuria menetyksiä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Pääministeri L i p p o n e n : Arvoisa puhemies! Haluan kiittää ed. M. Koskea erittäin mielenkiintoisesta ja vaikuttavasta puheenvuorosta, koska tässä näkyy se, että myöskin oppositiossa ollaan valmiita vaihtamaan asentoa tässä keskustelussa asiapuolelle. Alkuun tuntui todella siltä, kun kuunteli edustajien Saari ja Jäätteenmäki puheenvuoroja, että halutaan olla pelkän, sanoisin, joissain kohdin todella halvan moralismin ja populismin linjalla. Esimerkkinä se, että ed. Saari puhui STS-pankista puoluepankkina. Tälläkö tavalla te arvioitte vuosikymmenien työllä aikaansaattua pankkia ja sen asiakkaita, vaikka se menikin nurin? Pitäisikö nykyisiäkin pankkeja ryhtyä tästä näkökulmasta tarkastelemaan? Minusta se oli todella matalamielinen kommentti.

Todellakin minusta ed. M. Koski käsitteli ongelmia, joita pitäisi tässä selvittää, eli mikä on Arsenalin toimintatapa, pitäisikö sitä syvemminkin tarkastella ja pitäisikö säädöksiä tältä osin uudistaa. Ed. Koski kuitenkin monien muiden tapaan nimenomaan opposition puolelta esitti

sitten käsityksiä Sundqvist-tapauksesta siihen tapaan, niin kuin täällä keskustelua on käyty, ikään kuin tässä nyt olisi menossa se selvitys, jota tehdään. Hän totesi, että ei loppuun asti selvitetty Sundqvistin varallisuutta. Tämä on väite, johon vastataan perustuslakivaliokunnan selvityksessä ja muissa selvityksissä. Minusta tässä on juuri nyt esillä koko tämän välikysymyskäsittelyn ongelma: Täällä esitetään jo valmiita käsityksiä meneillään olevasta selvityksestä ja halutaan sen perusteella lukea poliittisia tuomioita. Tässä on ongelma. Jos oikein olisi menetely opposition kannalta, olisi odotettu selvityksiä ja sitten esitetty välikysymys.

Nyt ed. Kääriäinen on sitä mieltä, vaikka hän ei esitä minkäänlaisia vaihtoehtoja siitä, miten olisi pitänyt menetellä, että hallituksen pitäisi jo ennen näitä selvityksiä ryhtyä toimenpiteisiin asiassa. Ikään kuin pallo heitetään hallitukselle asiassa, jota ei voida hoitaa muuten kuin lakien ja oikeusjärjestyksen mukaan. Tässä menevät todella poliittiset puurot ja oikeudelliset vellit sekaisin.

Se, että tässä asiassa on kansalaisten keskuudessa syntynyt voimakasta moraalista närkästystä, ei tätä salia vapauta siitä oikeudellisesta vastuusta, joka meillä on siitä, että asiat käsitellään oikeusvaltion mukaisesti. Ja nyt on selvitykset tehtävä. Mutta moraalinen närkästys minusta on täysin ymmärrettävää. Se on voinut syntyä siitä, että epäillään asianomaisen käyttäneen hyväksi laissa ja säädöksissä olevia poraanreikiä. Vaikka näin olisi, ratkaisu on kuitenkin ollut tehtävä lakien ja niihin perustuvien ohjeiden mukaisesti.

Jos katsotaan, että lait eivät vastaa yhteiskunnassa vallitsevia moraalivaatimuksia, lakeja on uudistettava. Siitä on keskustelu täällä tarpeen ja minusta keskustelu on todella mennyt rakentavaan suuntaan jo eilen eli nyt alkaa tulla esityksiä siitä, mitä voitaisiin tehdä. Hallitus tulee tekemään tältäkin osin johtopäätöksiä. Ministerit ovat täällä jo esiintyneet. Ja mitä tulee todella tähän varsinaiseen Sundqvist-tapaukseen, niin on toivottavaa, että vireille pannut selvitykset saatetaan viivyttelemättä päätökseen.

Hallituksen tehtävänä ei ole ennakoita selvitysten etenemistä ja tuloksia. Siksi me olemme täällä niin pidättyväisiä. Mikäli selvitykset antavat aihetta, hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin. On tärkeää viitata täällä käytettyihin moniin puheenvuoroihin, että asianomaiset vastuunalaiset elimet, joita tässä tapauksessa on useita, toimivat niin, että vahingonkorvaussovitteluissa

telussa noudatetaan lainmukaisuutta ja tasapuolisuutta.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! STS-Pankki on täällä nostettu esille. Ed. M. Koski nosti esille yksityistapauksia. Minua on kovasti askarruttanut se, että yhdenvertaisuutta loukattiin itse asiassa jo kanteen nostovaiheessa. Eräitten pankkien osalta kanteet nostettiin, eräitten osalta jätettiin nostamatta.

Täällä on tullut STS-Pankki hyvin vahvasti esille. Sen osaltahan kanteet nostettiin, mutta esimerkiksi Helsingin Suomalaisen Säästöpankin osalta, Hessun Pankin osalta, kanteita ei nostettu, vaikka siellä oli miljarditappiot. Siitä huolimatta, että tilintarkastajat esittivät hallitukselle ja johtoryhmälle epäluottamuslausetta, tämä ikään kuin kuitattiin. Eli tämä yhdenvertaisuus tulee monin eri tavoin esille. Itse asiassa tätä voitaisiin tarkastella kokonaisuutena vasta jälkikäteen ja sitten toteuttaa yhdenvertaisuus koko alalta. Valitettavasti vain useat näistä rikoksista tai vahingonkorvauksista ovat päässeet vanhaksi ja enää ei voida ryhtyä toimenpiteisiin, vaikka syytä olisi ehkä kanteluteitse.

Ed. J u r o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. M. Kosken puheenvuoro oli varsin asiantunteva ja mielenkiintoinen. Siinä todettiin, että sekä velkojen perinnän ja että pankkioikeudenkäyntien vahingonkorvauksien perinnässä on sama periaate: Arsenalissa otetaan irti kaikki, mitä saadaan. Näin varmaan on. Mutta haluan kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että velkojen perintä on selkeästi Arsenalin hallinnassa, mutta pankkioikeudenkäynneissä Arsenal-Silta pöytäkirjaotteella antaa Vakuusrahastolle oikeuden edustaa Arsenalia pankkioikeudenkäynneissä.

Tätä miettiessäni olen pohtinut, että kun on ilmeistä, että velkojen perinnästä on selkeät ja hyvät ennako-ohjeistot mutta pankkioikeudenkäyntien sovinnonteosta ja muusta ei ole mitään, niin eikö olisi ollut nimenomaan Vakuusrahaston valtuuston tehtävä huolehtia siitä, että tällaisia ennako-ohjeistuksia olisi ollut olemassa. Erityisesti tämä kiinnostaa sen vuoksi, että Vakuusrahaston valtuuston jäsenet ovat tässä niin jyrkästi esiintyneet.

Ed. K e m p p a i n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Pääministeri pitäytyy edelleen puhtaaseen juridiikkaan eikä tunnusta, että päätöksenteossa on aina politiikkaa. Jos pääministe-

ri toteaa, että laissa on ollut porsaanreikiä, niin onko niitä sitten pitänyt käyttää tällaisessa tapauksessa? Siitähan on kyse.

Jos korvaus kohtuullistetaan kymmenenteen osaan velvoitteesta ja jos käytetään, niin kuin täällä ed. Gustafsson totesi, neuvotteluasetelmaa, jossa velallinen tavallaan on sanellut — tämä oli ed. Gustafssonin puheenvuorosta — ehdot, niin kyllä silloin olisi pitänyt olla jotkut hälytyskellot soimassa, että tällaista päätöstä ei pidä tehdä ennen kuin ulosottoa koskevasta lainsäädännöstä on porsaanreiät tukittu. Ei tällä Sundqvist-päätöksellä ollut sellaista kiirettä, mutta oli varmaan joku tarve tehdä tämä päätös ensimmäisenä. Meillä on monta esimerkkiä siitä, että tällaiseen järjestelyyn ei olla muiden kohdalla suostuttu.

Ed. Isohookana - Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen kuunnellut hyvin huolellisesti pääministerin tähänastisia puheenvuoroja. Tässä viimeisessä puheenvuorossa te, herra pääministeri, jälleen kerran totesitte sinänsä aivan oikein, että hallituksen tehtävänä ei ole ennakoida tuloksia. Nyt on paikallaan seurata, mitä uutta tutkimukset tuovat. Mutta edelleenkin te ette, arvoisa pääministeri, ole kertonut sitä, mikä mielestäni on hallituksen tehtävä eli teidän pitäisi kertoa paitsi meille kansanedustajille niin myöskin kansalaisille, miksi tässä Sundqvist-tapauksessa Sundqvist ei saanut aikanaan yhdenvertaista kohtelua muiden tapauksien rinnalla. Voisitteko te vihdoinkin kertoa sen, minkä takia Sundqvistin kohdalla tehtiin erilainen päätös, vai oletteko te, herra pääministeri sitä mieltä, että verrattuna näihin muihin päätöksiin tapaus Sundqvist on yhdenvertainen ja oikeudenmukainen?

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministerin perustelut kyseessä olevan tapauksen juridisen arvioinnin ja siihen liittyvän päätöksenteon osalta ovat jotain sellaista, johon voi kernaasti yhtyä. Jo eilen täällä todettiin, ettei meillä opposition puolella ole mitään moitittavaa sen suhteen, mitä asian juridisesta puolesta pääministeri sanoi, ei tietystikään. Sen asian poliittinen puoli on toinen, se, että jos kohta säädökset ovat sallineet sen tapaisen ratkaisun, mikä nyt on tehty Sundqvistin kohdalla, se poliittinen kysymys siihen liittyen on juuri se, onko se ratkaisu ollut oikeudenmukainen, kohtuullinen suhteessa niihin muihin ratkaisuihin, joita pankkioikeudenkäyntien tiimoilta on tehty.

Meidän näkemyksemme on se, että Sundqvist-ratkaisu ei ole ollut oikeudenmukainen. Ja kun tätä keskustelua olen kuunnellut, saatoinkin eilen havaita, että erityisesti kokoomuksen puheenvuorossa erittäin jyrkästi oltiin sitä mieltä, että se ratkaisu, Sundqvistin kohdalla tehty ratkaisu, ei todellakaan ollut oikeudenmukainen eikä perusteltu suhteessa näihin muihin ratkaisuihin. Eikä kovin kaukana tuosta samasta tulkinnasta minun mielestäni ollut myöskään ed. Tuomiojan eilen käyttämä puheenvuoro.

Pääministeri Lipponen: Arvoisa puhemies! Ehkä — joudun valitettavasti lähtemään — saan tässä lyhyesti vastata. Jos sanotaan, että tämä päätös poikkesi linjasta eikä asianomaista kohdeltu yhdenvertaisesti, pitäisi perustella, pitäisi kertoa, mikä olisi ollut vaihtoehto. Minä haluan lainata ed. Tuomiojan eilen käyttämää puheenvuoroa: ”Tällä hetkellä tiedossamme on varmasti vain se, että Sundqvistilla on sellaisia tuloja, jotka eivät ole ulosottokelpoisia. Tästä minun johtopäätökseni on se, että silloin meidän lainsäädännössämme on vikaa, kun hän ja monet muut voivat käyttää tällaisia mahdollisuuksia hyväksi. Nyt selvitetään, olisiko hänellä sellaisia tuloja ja sellaista varallisuutta, joka olisi ulosottokelpoista ja jota ei ole ilmoitettu. Jos tämä voidaan osoittaa, se ja vain se antaa mahdollisuuden siihen, että tehty sopimus voidaan purkaa.” Ed. Tuomioja myös kiinnitti huomiota siihen, että ei ole opposition taholta esitetty mitään selkeätä vaihtoehtoista menettelyä, mitä olisi pitänyt noudattaa tässä tapauksessa, kuten sellaista menettelyä, että olisi päätetty mukaan pitänyt tämä tehdä eli olisi pitänyt valita sellainen linja tässä ratkaisussa.

Haluan vain tässä näitä näkökohtia tuoda esille siinä mielessä, että tämä asia todella on selvitettävä ennen kuin voidaan saada kunnollinen vastaus siihen, onko tämä ollut todella linjassa vai ei. Opposition velvollisuutena on esittää, miten tässä olisi pitänyt menetellä, ja sitä oppositio ei ole tehnyt. Se vain sanoo, että tässä on menetelty väärin. Mitä se sitten tarkoittaa, jos sanotaan, että on menetelty juridisesti oikein mutta muuten väärin? Ei mitään tällaista selkeätä linjavaihtoehtoa ole esitetty. (Ed. Kemppainen: Ei olisi pitänyt tehdä sopimusta!)

Minusta todella on hyvä, että käydään myöskin tämä säädöskeskustelu, jos ollaan sitä mieltä, että säädökset sallivat sen, että voidaan tehdä ratkaisuja, joissa voidaan mennä porsaanreistä sisään jnp. Tämä on tässä ongelma. Haluan tode-

ta, että selvittelyä tehdään, ja perustuslakivaliokunta tekee selvitystä. Miksi täällä sitten heitteään tällaisia väitteitä ja jätetään ikään kuin pallo hallitukselle, että hallituksen pitäisi keksiä, miksi tämä ratkaisu oli väärin? Annetaan todella selvitysten nyt mennä loppuun tässä asiassa.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin pääministeri arvioi, ainakin neljän hallituspuolueen edustakuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa on todettu, että Sundqvistin kanssa tehtyä sopimusta ei olisi tullut hyväksyä. Kokoomus, vasemmistoliitto, ruotsalainen kansanpuolue ja vihreät ovat ainakin näin todenneet. Mutta pääministeri oman sävellajinsa edelleenkin hallitsee ja säilyttää, ja se on myöskin hänen oikeutensa tietysti.

Mutta haluaisin tuoda sen positiivisen puolen pääministerin puheesta esille, että hän painottaa hyvin voimakkaasti sitä, että nämä tutkimukset on loppuun saakka läpi vietävä ja katsottava asiaa aivan sen syvimpiin syövereihin saakka. Sen näen erittäin positiivisena, että hän viittaa perustuslakivaliokunnassa olevaan prosessiin myönteisenä, ja tältä osin voi olla myöskin pääministerin kantaan tyytyväinen.

Ed. M. K o s k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Panin tyydytyksellä mieleeni sen, että herra pääministeri vastasi puheenvuorooni sillä tavalla, että muutoksia todennäköisesti tulee Arsenalin toimintaan. Se on ihan oikein. Sitä on tutkailtava todella sillä tavalla, että siihen löytyisi järkevä linja.

Pääministeri arvosteli puheenvuoroani siitä, että totesin Sundqvist-asian ja toin esille sen, että hänen osaltaan meneteltiin eri tavalla tässä tilanteessa. Tämä on asian ydin, eli kansa tuntee, että Sundqvistin omaisuuden selvittäminen keskeytettiin, ja tämä oli se, mikä laukaisi nimenomaan yleisen reaktion sopimusta vastaan. Nyt tehdään selvitystä sopimuksen jälkeen. Selvitys olisi pitänyt ennen ja vaikka viivyttaa sopimuksen syntymistä siihen saakka, kunnes omaisuus olisi täysin selvitetty. Silloin olisi oltu puhtaalla pöydällä ja olisi varmasti ollut paljon ymmärrettävämpää tehdä sopimus ja kansalaisten se myös hyväksyä.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pääministeri nyt kyllä varsin oudosti kääntelee asioita. Viitaten käynnissä oleviin tutkimuksiin te, herra pääministeri, suurin piirtein kiistitte sen, että aikanaan sekä omaisuuden selvitys että ulosottoimet keskeytettiin, jotta voi-

tiin tehdä sopimus. Näinhän asia oli. Siinä vaiheessa te, herra pääministeri, tuitte tuota sopimusta, lupasitte ottaa siitä täyden vastuun, piditte sitä hyvänä.

Näitä selvityksiä, joiden puolesta te nyt puhutte, ei käynnistänyt hallitus. Ne on käynnistetty siksi, että tässä salissa kansanedustajat ovat tehneet ministerivastuulain mukaisen muistutuksen. Te, herra pääministeri, ette pystynyt sitä estämään. Kysymme sitä poliittista vastuuta, mikä hallituksella on tuosta sopimuksesta, joka niissä oloissa tehtiin ja jota te tuitte. Nyt on turha ikään kuin vetäytyä sen taakse, että edustajat ovat pakottaneet näitä tutkimuksia jatkamaan.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Pääministeri toteaa, että opposition pitäisi esittää, mikä on oikea ratkaisu. Kysyisin pääministeriltä: Miksi tässä ei ole voitu noudattaa sitä samaa linjaa, mitä muissakin vahingonkorvaustapauksissa? Ed. Arja Alhon papereissa, jotka on jaettu muun muassa sosiaalidemokraattiselle ryhmälle, todetaan, että kaikissa muissa tapauksissa on noudatettu tuomioistuinten määräämää linjaa eli on pääluvun mukainen korvaus. Miksi se ei ole kelvannut tässä tapauksessa? Tämä on ainoa tapaus, jossa ei ole sellaista noudatettu.

Te olitte tänä aamuna Aamu-tv:ssä ja teiltä kysyttiin, mitä näille muille vahingonkorvausvelvollisille tulee tapahtumaan, saavatko he samanlaisen sovittelun. Te viittasitte vain siihen, että oikeus sovittelee ja sieltä tulee se oikea ratkaisu. Kysyn teiltä, herra pääministeri: Miksi oikeuden ratkaisu ei tässä tapauksessa kelvannut?

Pääministeri L i p p o n e n : Arvoisa puhemies! Jos opposition keskeinen väite on se, että selvitykset keskeytettiin, niin tähän on yksi asia, joka on myös selvitettävänä. (Ed. Saari: Kiistättekö?) Nimittäin ne selvitykset, joita oli tekeillä, siis minun saamani informaation mukaan, olivat sellaisia, että oli tehty poliisitutkinta ja allekirjoituksella vahvistettu, että siinä ei ollut löytynyt mitään. Jos niitä tutkimuksia olisi pitänyt jatkaa, silloin olisi pitänyt olla saamani tiedon mukaan epäily velallisen epärehellisyydestä. Tällaista epäilyä ei ollut. Ulosottoselvitys oli tehty, ja sen Sundqvist oli allekirjoittanut. Tällä perusteella valtiovarainministeriössä, Arsenal-Sillassa ja Vakuusrahastossa katsottiin, että voitiin neuvotella sopimuksesta. Onko tässä menehty oikein, sitähan tässä juuri selvitetään.

Ed. Saari, minulla ei ole tätä vastaan yhtään

mitään. Päinvastoin, tätä olen juuri vastauksesani yrittänyt sanoa. Te käytte täällä salissa nyt oikeutta, sitä mitä voidaan käydä vain sen jälkeen, kun asia on selvitetty. Te pidätte itsestäänselvinä tällaisia asioita, jotka nyt ovat perustuslakivaliokunnassa ja muualla selvitettävänä. Odottakaa, kärsivällisyyttä oppositio! (Ed. Saari: Kysytään poliittista vastuuta!)

Mitä tulee ed. Jäätteenmäen kysymykseen, miksi Sundqvistin tapauksessa omaksuttiin tällainen kanta, niin minä voisin yhtä hyvin kysyä teiltä, onko tämän jälkeen mentävä juuri tämän mukaan, että aina pääluvun mukaan siitä riippumatta, saadaanko asianomaiselta lainkaan korvausta. Onko tämä se tapa, jolla Vakuusrahaston olisi toimittava tästä eteenpäin? Jos tässä on kysymys jostakin epäselvyyksistä säädöksissä tai ohjeissa, niitä pitää tietenkin korjata. Minusta ed. Jurolan puheenvuoro oli tässä suhteessa aivan naulan kantaan. Nyt on kysymys siitä, että selvitetään ja katsotaan, mitä johtopäätöksiä on tehtävä myös tässä suhteessa.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa rouva puhemies! Vaikka herra pääministeri joutui poistumaan, kommentoin lyhyesti hänen puheenvuoroaan yhdellä lauseella toteamalla vanhan totuuden: Poliitiikka ei ole juridiikkaa eikä juridiikka ole politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Välikysymyksen aiheena olevat viimeaikaiset tapahtumat eivät ole kunniaksi kenellekään. Niistä muodostuu jälleen yksi takaraivon suomalaisen yhteiskunnan, sen talouselämän ja poliittisen järjestelmän historiaan. Siitä huolimatta ja ennen kaikkea juuri sen vuoksi asia on selvitettävä perin pohjin, jotta kansalaisten luottamus yhteiskuntaan, sen oikeusjärjestelmään sekä poliittiseen toimintaan palautuisi.

Tarkastelen tässä yleisellä kannalta asian mahdollisia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Haluan puhua myös moraalista. Teen sen tietoisena, että siitä puhuminen on kuin liukkaalla jäällä luistelemista, sillä moraalisesti vahvan ei tarvitse sitä julkisesti vakuutella. Moraali onkin enemmän tekoja kuin puhetta.

Lähtökohdaksi otan korkeimman hallinto-oikeuden presidentin Pekka Hallbergin kirjassaan "Oikeus puntarissa" lausumat seuraavat sanat: "Oikeus on yhteiskunnan ytimessä. Olennaista on ymmärtää oikeuskulttuuri laajempaan kuin vain oikeussääntöjen kokonaisuutena. Jos oikeuden käyttö rajoittuu lakikirjan lukemiseksi, paperikieleksi, kadottaa se yhteytensä todellisuuteen ja muuttuu juurettomaksi. Oikeus on

aina kansakunnan tunteiden varassa elävä kokonaisuus. Kysymys oikeuden sisällöstä koskee koko yhteiskunnan kehityksen suuntaa."

Kansalaisten oikeudentunto muodostuu kansakunnan omaksitunnoksi. Se muovautuu jokaisessa meissä jo lapsuudesta lähtien. Peruslähtökohtana on oikean ja väärän erottaminen, toinen toistensa kunnioittaminen ja myös yhteisöllinen vastuu toisista. Osittain oikeudentunnon sisältöä ilmaisevat sanat oikeudenmukaisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Nämä muodostavat yhteiskuntamoraalin, jolle koko yhteiskunnallinen toiminta ja kansalaisten luottamus järjestelmää kohtaan voi perustua. Mitä nämä kukin erikseen ja yhdessä käytännössä sitten merkitsevät?

Oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus juridisessa mielessä ovat monelta osin päällekkäisiä tasa-arvoperiaatteen kanssa. Oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus edellyttävät, että kansalaisia ei kohdella vain lain kirjaimen, vaan myös sen hengen ja yleisten sekä hyväksyttävien moraalisten normien pohjalta. Oikeudenmukaisuus edellyttää tasavertaisuutta ja yhdenvertaista kohtelua suhteessa toisiin kansalaisiin, mutta myös kansalaisen ja yhteiskunnan väliseen suhteeseen. Yhdenvertaisuus puolestaan tarkoittaa ensisijaisesti suhdetta toisiin kansalaisiin.

Tasa-arvo voidaan määritellä kahdesta eri näkökulmasta. Kysymys voi olla tasa-arvosta eri yksilöiden välillä eli lähinnä yhdenvertaisuudesta. Toisaalta tasa-arvo voi olla mahdollisuuksien tasa-arvoa, jolloin jokaiselle taataan mahdollisuus kykyjensä ja edellytystensä mukaiseen toimintaan. Yleisessä ajattelussa tasa-arvo mielletään varallisuudesta, asuinpaikasta tai asemasta riippumattomaksi yhdenvertaisuudeksi.

Kansalaisten oikeudenmukaisesta, yhdenvertaisesta ja tasa-arvoisesta kohtelusta seuraa, että yhteiskunnassa syntyy luottamus niin kansalaisten kuin kansalaisten ja yhteiskunnan ja sen instituutioiden ja toimijoiden välille. Ilman tällaista luottamusta yhteiskunta ei voi toimia. Jos kansalaiset menettävät luottamuksensa yhteiskunnan toimijoihin, merkitsee se käytännössä yhteiskunnan halvaantumista ja joutumista anarkian valtaan. Voimme vain kuvitella seurauksia. Siitä eräitä esimerkkejä.

Asioiden hoitamista varten tarvitaan lukuisa määrä todistuksia. Ne ovat joko virallisesti todistettuja tai kahden henkilön todistamia. Samoin julkiset, yksityiset tai yritykset suorittavat arvioita vahingon, kauppahinnan tai muun vastaavan määrittämiseksi. Jos luottamus tällaisiin todis-

tuksiin ja papereihin romahtaa, merkitsee se käytännön toiminnan halvaantumista.

Kaupan piirissä käydään luottokauppaa, osamaksukauppaa jne. Jos syntyy tilanne, että ostajilla ei ole aikomustakaan tai halua maksaa velkaansa, loppuu edellä mainittu toiminta ja joudutaan järjestelmään, jossa tavara on maksettava aina etukäteen. Tällaisenkin yhteiskunnan toiminnasta meillä on lähellä esimerkkejä.

Pankkikriisiin liittyi valitettavasti tällaisiakin piirteitä. Monet julkista luotettavuuttakin nauttineiden kiinteistövälittäjien tai vastaavien arviot osoittautuivat vääriksi tai jopa petollisiksi. Tällainen toiminta luonnollisesti rapauttaa kansalaisten luottamusta.

Edustuksellinen demokratiamme perustuu äänestäjien ja heidän edustajiensa väliseen luottamukseen. Jos me emme voi tätä luottamusta säilyttää, ei edustuksellisella demokratialla eikä demokratialla yleensääkään ole tulevaisuutta. Siksi välikysymyksen kohteena olevaan asiaan on suhtauduttava vakavasti ei vain sosialidemokraattien, vaan kaikkien poliittisten puolueiden ja yhteiskunnan instituutioiden piirissä.

Välikysymyskeskustelun aikana monet kysymykset ovat jääneet vaille vastausta. Kysymysten todellisina esittäjinä ovat olleet lukuisat kansalaiset, jotka ovat todenneet, että heidän oikeustajuaan on karkealla tavalla loukattu. Olen samoin kuin uskoakseni muutkin kansanedustajat yrittänyt vastata näihin kysymyksiin parhaan taitoni mukaan, mutta kysymyksiä on ollut enemmän kuin vastauksia ja vastaamattomista kysymyksistä jää itämään epäilyksen siemen. Siksi on erityisen tärkeää, että asia selvitetään perin pohjin ja että kaikkiin kysymyksiin vastataan rehellisesti mitään salaamatta tai mitään niihin lisäämättä. Tähän liittyen on syytä selvittää myös koko pankkioikeudenkäyntien kirjo ja erityisesti ne säästöpankkien luottamushenkilöt, jotka ovat olleet vuosikausia hirsipuussa, osa jopa ilman että mitään todellisuudessa on tapahtunut, ja joiden osalta ei ole ollut kysymys oman edun tavoittelusta, puhumattakaan rikollisesta toiminnasta. Heidän osaltaan tarvittaisiin neuvottelut ja sovintoratkaisut pikaisesti, jotta edes jonkinasteinen oikeustaju voisi säilyä.

Arvoisa puhemies! Oikeus on siis aina kansakunnan tunteiden varassa elävä kokonaisuus, kuten tohtori Pekka Hallberg kirjassaan toteaa. Tätä kansakunnan tunteiden kokonaisuutta tapaus Sundqvist loukkaa ja järkyttää vakavasti. Hallituksen, eduskunnan ja koko poliittisen järjestelmän tehtävänä on osoittaa toiminnallaan,

että se ansaitsee luottamuksen ja että suomalaisessa yhteiskunnassa rehellisyys ja oikeudenmukaisuus sekä tasa-arvo ovat tärkeimmät peruspiirit myös tulevaisuudessa. Hallituksen vastauksessa välikysymykseen ei valitettavasti näitä elementtejä tuotu esiin. Siksi se ei ole tyydyttävä minkään osapuolen kannalta.

Ed. Holopainen: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin aluksi, etten lainkaan käyttäisi puheenvuoroa tämän asian käsittelyn yhteydessä, koska tiedän, että halu kommentoida monia ulosottoa koskevia asioita olisi suuri, ja myös siksi, että puheenvuoroni käsitettäisiin ehkä puolusteluna ja selittelynä. Haluan nyt kuitenkin toivoa itseltäni, etten sellaiseen syyllistyisi. Tämä aihe on kuitenkin myös siviiliammattiani koskettava, joten näen suoranaiseksi velvollisuudekseni puhua ainakin muutamia ajatuksia.

Mielestäni keskustelun yhteydessä täällä eduskuntasalissa ovat monelta osin puurot ja vellit menneet sekaisin. Olemme olleet edustajina mitä parhaimpia syyttäjiä, tuomareita ja moralisoijia.

Mielestäni ed. Pulliainen selvitti täällä aiemmin erinomaisella tavalla käsiteltävänä olevan Sundqvistin asian kulun ennen tehtyä sopimusta.

Tapaus Sundqvistin käsittely eduskunnassa on toki ollut tarpeellinen ja vielä tarpeellisemmaksi se tulee, jos me kansanedustajat voisimme ottaa edes hitusen omaan piikkiimme. Olemmeko vakuuttuneita siitä, että me lainsäätäjinä olemme tehneet kaiken voittavamme laatiaksemme sellaisia lakeja, jotka toimisivat oikein ja estäisivät moraaliset väärinkäytökset? Ovatko ulosottolainsäädäntö, konkurssilainsäädäntö ja osakeyhtiölainsäädäntö sellaisia, että oikeus maassamme tapahtuisi?

Siviilivirassani avustavana ulosottomiehenä ja myös useitten vuosien kokemuksen takaaan asemasta omaavana minulla on monia ajatuksia. Lukemattomia kertoja olen saanut todeta, että esimerkiksi yritysten perustaminen ja omaisuuden siirto olivat aivan liian helppoja. Tämän totesin ulosottotehtävissä toimiessani. Uusia ja taas uusia yrityksiä perustettiin ja omaisuutta kierrätettiin siinä tahdissa, ettei nopeinkaan ulosottomies ehtinyt kintereillä pysyä. Kiinteistörekisteritiedot eivät olleet tietenkään ajan tasalla juuri koskaan. Tämä oli hyvin luonteenomaista 90-luvun alkupuoliskolle. Toki lama-aika on opettanut lainsäätäjiäkin niin, että parannuksia on tullut. Esimerkiksi tämän hallituksen toimesta on lainsäädännöllä helpotettu tietojen saantia eri viranomaisilta ulosotolle, ja tämä on erittäin

hyvä asia ja takaa kyllä ulosoton paremman toimivuuden. Myös oikeusministeri Häkämies totesi muista uudistuksista, joita on tehty ja joita ollaan vielä tekemässä.

Onko ikuinen vitsaus se, että kuka tahansa meistä voi rekisteröidä auton toisen nimiin tai siirtää asuntonsa jonkun toisen nimiin, olkoon se sukulainen tai aivan ventovieras? Pystymekö sen lainsäädännöllä estämään? Pystymme niissä tapauksissa, joissa on selvää osoitusta siitä, että nämä omaisuuden siirrot on tehty ulosoton kiertämiseksi. Voimmeko ja haluammeko lainsäädännöllämme estää sen, että yhä useampi palkkamarkka pystytään ohjaamaan pääomatuloksi, jonka verokanta on alhainen, 28 prosenttia? Minkä takia lainsäädäntö sallii velallisten pyörittää palkkansa yrityksensä kautta yritystulona, josta ulosotto voi parhaimmillaan saada vain 1/6:n, kun palkkatulosta pystytään kuitenkin ottamaan 1/3?

Hyvät edustajakollegat! Onko meillä puhdas omatunto siitä, ettei meillä itsellämme ole lainsäädäntöteitse osuutta siihen, että lainmukaisesti voidaan toimia tavalla, joka ei ole kansakunnan silmissä ollenkaan moraalisesti hyväksyttävää? Toisaalta aina lainsäädännössä on aukkoja, joita näppärät asiantuntijat, yleensä hyvin koulutetut ja kyvykkäät lakimiehet löytävät. Mitä suurempia johtajia ja varakkaampia kansalaisia meillä on, jotka toki ovat tarpeellisia, sitä parempi mahdollisuus heillä on lakia noudattaa ja toimia myös oman edun mukaisesti eli käyttää nämä porsaanreiät hyväksensä.

Millainen on sitten pienituloisen, tunnollisen kansalaisen asema? Ei hän tajua aina suojata itseään ja käyttää lakimiehiä, eikä siihen välttämättä ole edes varaa.

Arvoisa puhemies! Minulla olisi suuri intohimo ottaa kantaa siihen, toimittiinko sovitteluratkaisussa oikein ja olisiko korvaussumma niillä tiedoilla, joita ulosotolta ja poliisilta ja muilta viranomaisilta saatiin, oikea. En kuitenkaan tässä puheessani siihen syllästy, vaan jään odottamaan selvitysten loppuun saattamista. Mielestäni edustajakollega Aittoniemi kuitenkin eilen illalla, kun keskustelimme kahden kesken istunnon lomassa, totesi hyvin mielenkiintoisesti. Pyydin häneltä luvan, että saan tämän tuoda puheessani esille. Hän totesi, että ministeri Arja Alho-han oli mitä parhain ulosottomies, kun sai perittyä 1,2 miljoonaa markkaa ihan tyhjältä mieheltä.

Mitä tulee ulosottoon, niin totean, että kansainvälistyminen tekee ulosotto toimien hoitami-

sen tulevaisuudessa entistä vaikeammaksi. Ulosottomiesvityksestä haluan lausua tässä yhteydessä jotakin. Me itse kukin olemme olleet erittäin hyviä asiantuntijoita kommentoimaan ulosottomiesvitystä, mikä tuo ulosottomiesvityspaperi sitten on. Se on paperi, joka täytetään tilanteessa, jossa halutaan varmistaa velallisen antamien tietojen todenperäisyys. Siinä ulosmies tai avustava ulosottomies kysyy velalliselta tulot, säästöt, omaisuuden jne., ja sekä ulosottomies tai avustava ulosottomies että velallinen vahvistavat ulosottomiesvityksen omin allekirjoituksin. Velallisenkin on siinä vaiheessa tiedettävä, että se, mitä hän on ilmoittanut ulosottomiesvitykseen, pitää paikkansa. Näitä asioiden paikkansapitävyyksiä nyt tutkitaan. Niitä käsittelevät meitä paremmat asiantuntijat ja uskon ne heidän haltuunsa.

Täällä ovat monet edustajat nostaneet esille monien tavallisten ihmisten, pienituloisten velallisten asioita ja niitä vääryyksiä, joita he ulosotossa kärsivät. Esimerkiksi ed. Kautto nosti esille tilanteen, jossa pienituloiselta velalliselta saadaan kertymään esimerkiksi tuhat markkaa kuukaudessa. Jos siitä jaetaan useaan eri velkaan rahaa, jokaisesta maksetaan oma erillinen ulosottomaksunsa. Tämä on minunkin mielestäni erittäin väärin, ja toivon, että kun tästä isosta asiasta nyt keskustellaan, myöskin nämä pienet, todella konkreettiset asiat voidaan hoitaa ja myöskin pienituloisten velallisten asema voidaan korjata.

Hyvin monessa tapauksessa ulosotto perinnässä kaikki perittävä raha, mikä kertyy ulosottoon, menee korkojen hoitoon. Välttämättä joka kerta ei lyhennyksiin jää ollenkaan, ja joissakin tapauksissa kertyvä raha ei riitä edes juoksevaan korkoon. Tämä on totta.

Olen useissa eri yhteyksissä tuonut esille täältä puhujakorokkeelta myöskin ne ongelmat, jotka liittyvät ylisuurien kulujen perintään yksityisoikeudellisissa veloissa. Ulosottolainsäädäntö ei tältä osin ole kunnossa. Tähän asiaan liittyy myös perintätoimistojen rooli velallisen lisäkulujen kasvattajana. Lausuntokierrolla on laki, joka mahdollistaisi nyt ulosoton kautta suoraan ilman tuomiota perittävien asioiden siirron perintätoimistoille. Minä toivon hartaasti, ellen voi vaatia, sitä, ettei tällaista lakiesitystä, jolla mahdollistetaan pienituloisten ihmisten ryöstö, tuotaisi ollenkaan eduskuntaan, tai jos se tuodaankin, se täällä estetään toteutumasta.

Arvoisa puhemies! Reilu kymmenen minuuttia on täynnä, joten lopettelen pian puheenvuoroni. Toki täällä 30—40 minuutin puheenvuoro-

ja on ollut, mutta yritän pitäytyä ainakin lähellä kymmentä minuuttia.

Entinen ministeri Arja Alho on toivonut, että hänen toimiensa laillisuus tutkitaan tarkoin, ja se on nyt käynnissä. Hallituksen vastauksessa välilyksymykseen todetaan muun muassa, että Sundqvistin asian tutkimukset ja selvittelyt on hoidettava kiireellisesti, ja sen jälkeen tehdään tarvittavat toimenpiteet. Mielestäni juuri näin on toimittavakin. Tämä, mitä täällä paljon puhutaan, on tietenkin politiikkaan liittyvää näytelmää täällä eduskunnassa. Eli ensin tutkitaan ja vasta sitten harkitaan.

Mitä muuta me voisimme tehdä? Voisimmeko olla rehellisiä ja myöntää myös omat heikkouktemme ja virheemme lainsäätäjinä syyttelemättä ja moralisoimatta liikaa toisiamme?

Ed. N u r m i: Arvoisa puhemies! Välikysymyskeskustelun tärkein anti on palauttaa kansalaisten luottamus siihen, että heitä kohdellaan tasapuolisesti ja tasa-arvoisesti. Ihmetellään, kuinka Sundqvist-asiasta nousi niin suuri ja tunnepitoinen kohu. Se on itse asiassa luonnollista, kun ottaa huomioon ihmisten mielipiteet asioista ja niiden hoidosta. Kansa ottaa kantaa jokaiseen asiaan omalla tavallaan. Viimeksi oli uutinen, että Suomen Pankki rakentaa johtajiaan ja henkilökuntaansa varten 10 miljoonan markan lomailutilat Lappiin. Siitäkin on jo ehtinyt tulla kannanottoja, etteikö Suomen Pankki maksa sellaisia palkkoja, että niillä pystyy kustantamaan lomailunsa. Täytyyhän tavallisten ihmisten pienemmälläkin tuloilla tulla toimeen lomailuun myöten. Asiat rinnastetaan omiin kokemuksiin ja olosuhteisiin näkemättä ja tietämättä kaikkia asiaan kuuluvia puolia.

Edellisen esimerkin mukaisia etuisuuksia on lähes lukematon määrä. Tavalliset ihmiset eivät tahdo käsittää, miksi meidän kansanedustajien on niin paljon matkailtava ulkomailla. Heidän mielestään saadut tiedot ja kokemukset voi hankkia vähemminkin kustannuksin. Kansalaiset eivät ymmärrä, että joihinkin tehtäviin ja virkoihin sisältyy vaikkapa virka-asunto tai virka-auto. He eivät käsitä, miksi esimerkiksi rautateillä olevien perheenjäsenet saavat ilmaisia matkoja Finnairin väestä puhumattakaan. Joka asiassa toisten saamat edut rinnastetaan ja verrataan omiin elämänolosuhteisiin. Toisten olosuhteet pyritään näkemään yläkanttiin, ja kun siihen tulevat lisäksi erilaiset edut, syntyy patoutumia, jotka purkautuvat sopivassa tilaisuudessa. Yksittäiset kysymykset voivat olla pieniäkin, mutta

yhhteensä monesta pienestä asiasta voi syntyä hyvinkin voimakas reaktio. Tällaisesta nyt on kysymys Sundqvist-syndroomassa.

Kansalaiset menettävät luottamuksensa demokratiaan, ellei se pelaa. He hyvin pian näkevät, että demokratia on kähmintää eikä mitään muuta. He eivät voi käsittää, että politiikointi pätevöittää lähes kaikkeen. Siksi poliittiset virkanimitykset ovat erittäin kiihottavia. Kaikkein kiihtyneimpiä ollaan silloin, kun on kysymys suoranaisesta rahasta niin kuin Sundqvistin tapauksessa. Helposti kysytään, mitä merkitsee korkeimman oikeuden päätöksen lopussa maininta: "Tätä kaikki osapuolet noudattakoot." Onko sanonta vain arkoja ja köyhiä varten vai voiko sitä vastaan asettua, kuten Sundqvistin tapauksessa on tapahtunut?

Kysymys on usein pienistä asioista ja nyansseistakin, mutta, kuten sanoin, yleensä ne patoutuvat voimakkaat virrat, jotka sitten jollakin tavalla purkautuvat. Pahinta on, että samaan aikaan kun hyvätuloiset pääsevät ketterästi pulmistaan, leikataan vähempiosaisten etuuksia. Lapset, invalidit, vanhuksset yms. saavat tulla yhä vähemmällä toimeen, kunhan ns. isokenkäiset menestyvät. Eduskunnan on tartuttava tällaisiin epäkohtiin, nostettava omaa ja kansalaisten moraalialia ja kuultava kansalaisen ääntä. Sitähän varten me täällä olemme.

Myös Sundqvistin tapaus on hoidettava niin, että kansan usko oikeudenmukaisuuteen kasvaa ja vähintäänkin kohtuus saa sijansa. Sanotaan, että demokratia voimistuu, kun kansan sivistystaso nousee. Tiedämme, että Suomessa opillinen ja sivistyksellinen taso on verrattain korkea. Lukutaidottomia esimerkiksi ei ole, kuten heitä on Englannissa, Espanjassa ja niin monessa muussa maassa. Kansalaisemme saavat tietoa, informaatiota, monella tavalla ja he ottavat kantaa asioihin. He vaativat demokratiaa ja oikeudenmukaisuutta sellaisina, kuin ne parhaimmillaan ovat.

Ed. K a r j a l a i n e n: Arvoisa puhemies! Käydyssä keskustelussa on tullut selväksi, että tapaus Sundqvistin laillisuus, lain kirjaimen noudattaminen selvitetään perin pohjin. Näinhän hallituksen lupaa ja näin on hyvä.

Tapaukseen liittyvä poliittinen virhe nostaa onneksi, jos sosialidemokraatti tuollaista sanaa voi käyttää, esille sekä menettelyihin sisältyneet harkintavirheet että kansalaisten laajemman epäluottamuksen yhteiskunnan hallintoa toteuttavien ja oikeutta jakavien laitosten toimintaa kohtaan. Prosessi on onneksi, jos se johtaa niihin

lainsäädännöllisiin toimiin, joita oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden toteutumiseksi tarvitaan, joihin täällä on viitattu ja joita muun muassa pääministeri hallituksen vastauksessa lupaili, ja yleiseen asennevalppauteen tulevien ratkaisujen yhteyteen aina jäljelle jäävän harkintavallan käytössä.

Poliittinen virhe korostuu, kun nyt tapahtuneen hermistämänä ja houkuttelemana esitetään mitä erilaisimpia keinoja oikeudenmukaisuuden, tasapuolisuuden ja kansalaisten luottamuksen palauttamiseksi. Ehdotusten joukko on kirjava kooste realistisista, hyvää löysin perustein lupavista ja myös poliittisesti laskelmoivista toimenpidevaatimuksista, mahdollisuuksista ja mahdolltomuuksista. Ei koston eikä poliittisten intohimojen ehdoilla vaan noiden tuntemusten välttämiseksi, koko tämän laajan ongelmakentän realistisen ja rehellisen uudelleenarvioinnin edellytykseksi ja hyödyksi olisi, jos tehty sopimus Ulf Sundqvistin kanssa voitaisiin purkaa. Hallitus menetteli viisaasti, jos se selvittelyprosessin sivustaseurannan lisäksi voisi, laillisuuden rajoissa ja laillisuutta kunnioittaen tietenkin, myös selkeästi tahtoa sopimuksen purkamista.

Ed. S. Kanerva merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan lämpimästi kannattaa tuota, mitä edellinen puhuja aivan lopuksi sanoi.

Ensinnäkin tästä prosessista tässä talossa haluaisin muistuttaa, vaikka pääministeri ja lähes kaikki muutkin ministerit ovat täältä jo kaikonneet, minkä takia tämä välikysymyskeskustelu eilen ja tänään tässä salissa on ollut käynnissä. Välikysymyshän tehtiin siksi, että hallitus ei halunnut oma-aloitteisesti tuoda tiedonannon muodossa tätä asiaa eduskunnan keskusteluun. Ainakin minä tulkitsen liittyen myös pääministerinkin moniin kannanottoihin, että hallitus osoitti tässä tietynlaista ylimielisyyttä, kun katsoi, että tämä asia olisi liian vähäpätöinen eduskunnan keskusteltavaksi.

Hallituspuolueiden edustajat aina ryhmäpuheita myöten ovat toinen toisensa perään käyneet täällä puhujakorokkeella tuomitsemassa Sundqvist-sopimuksen, mutta kysyä voi, ovatko he tosissaan vai aikovatko he äänestää perjantaina sopimuksen puolesta. Jos he näin tekevät, on puheissa ja teoissa selvä ja räikeä ristiriita. Erityisesti kokoomuksen käyttäytyminen kiinnostaa.

Välikysymyksen ponsitekstissä sanotaan: ”Entisen pankinjohtajan Ulf Sundqvistin kanssa tehty sopimus ei täytä eduskunnan vaatimusta yksilöiden oikeuksien tasavertaisesta toteutumisesta.” Ne, jotka eivät kannata tätä pontta, hyväksyvät asiallisesti ottaen Sundqvist-sopimuksen, vaikka muuta puhuvatkin.

Ovatko SDP:n, kokoomuksen, ruotsalaisten, vihreiden ja vasemmistoliiton edustajat valmiita ummistamaan silmänsä siltä, että kansa tuomitsee kyseisen sopimuksen kansalaisten yhdenvertaisuutta loukkaavana ja epäoikeudenmukaisena vain pitääkseen hallituksen pystyssä? Jos näin on, olisi rehellistä myös se myöntää, kuten täällä jo ed. Kääriäinen aiemmin sanoi. Jos tämä on tosiasia, niin miksi hallitus ei tätä myönnä?

Eduskunta käsittelee Sundqvist-tapausta poliittisesta näkökulmasta käsin, ei juridisesta. Tämän vuoksi on hämmästyttävää, että hallitus jätti vastaamatta välikysymyksessä esitettyihin kysymyksiin vedoten siihen, että Sundqvist-sopimuksen tutkinta on kesken muun muassa krp:ssä ja perustuslakivaliokunnassa. Tämä kuultiin myös tänään useaan otteeseen pääministerin suusta.

Vaikka tutkimukset ovat kesken, mielestäni niin kansalaisilla kuin välikysymyksen tekijöilläkin on täysi oikeus odottaa hallitukselta selvää poliittista kannanottoa siitä, täyttääkö Sundqvist-sopimus kansalaisten yhdenvertaisuusperiaatteen vai ei. Kun hallitus ei ole tähän täällä selvää vastausta antanut, ei voi välttyä siltä ajatukselta, että hallitus hiljaisesti hyväksyy tehdyn sopimuksen.

Erityisesti minua ovat ihmetellyt pääministerin lausunnot viime viikkojen ajan. Tiedotustilaisuudessa 2 lokakuuta pääministeri Lipponen kertoi ottavansa tapauksesta täyden vastuun. Samassa tilaisuudessa hän arvioi lisäksi, että mikäli Sundqvist-sopimus olisi ollut hallituksen käsittelyssä, siis valtioneuvoston istunnossa, niin olisi päädytty samaan ratkaisuun eli kansalaisia kuohuttava sopimus olisi hyväksytty koko hallituksen toimesta.

Mielestäni nämä lausunnot jos mitkä todistavat sen, että Sundqvist-asia on koko hallituksen asia, ei pelkästään jo eronneen Arja Alhon asia. Näin ollen kokoomuksen ja kumppaneiden on turha yrittää kiemurrella sopimuksesta irti.

Moraalista puhuminen on herkkää aluetta. Silti en voi olla kummeksumatta pääministerin lausuntoa koskien Sundqvist-sopimuksen tekoa. Pääministerihän sanoi, että ministeri Alho osoitti moraalista rohkeutta tehdessään ratkaisun oman

puolueensa entisen puheenjohtajan korvausksymyksessä. En voi ymmärtää, mikä tässä oli erityistä moraalista rohkeutta.

Arvoisa puhemies! Mitä tästä keskustelusta jää jäljelle? Se, että hallitus pyrkii kylmän viileästi poistamaan tapaus Sundqvistin häiritsemästä muita töitään. Tänään ja huomenna hallitus yrittää rauhoitella epäluuloista kansaa ja vastauksia tivaavaa oppositiota sillä, että sopimuksenteko tutkitaan huolella ja jos aihetta löytyy ja jos juridisia perusteita ilmenee, niin sitten sopimus yritetään purkaa. Tosiasia lienee, että hallitus haluaa unohtaa tapauksen mahdollisimman nopeasti. Tupo on syntymättä, ensi vuoden veroratkaisut tekemättä ja suuri Emu-projekti vireillä. Mikään hallituspuolue ei halua jäädä hallituskyydistä nyt pois. Mieluummin ummistetaan silmät kiusalliselta tapaukselta, ja hallitus toivoo, että kansa tekee samoin. Tätä kuitenkin epäilen.

Sundqvist-tapauksen ympärillä käyty keskustelu on osoittanut, miten etäällä poliittinen eliitti on tavallisista ihmisistä. Hallituksen ja erityisesti pääministerin ylimielinen suhtautuminen kansalaisten tuntoihin tässä asiassa ei voi jäädä jälkiä jättämättä. Mielestäni hallitus on vähätellyt ja vähättelee edelleenkin tämän tapauksen yhteiskunnallista merkitystä. Näiden tapahtumien jälkeen pääministerin on turha Aamu-tv:ssä vakuuttaa, että myös muita velallisia pyritään kohtelevaan tasapuolisesti ja että sovitteluratkaisuihin pyritään. Lukuisat esimerkit päinvastoin kertovat, että velallisten on tyytyminen oikeuslaitoksen määrittämiin vahingonkorvauksiin. Näillä velallisilla ei ole tässä vaiheessa perusteita uskoa, että hallitus heitä auttaisi.

Tämä välikysymyskeskustelu olisi tarjonnut hallitukselle hyvän tilaisuuden kertoa omasta linjastaan pankkikriisin vuoksi velkaantuneiden kohteluun, mutta hallitus ei valitettavasti tätä tilaisuutta halunnut hyväkseen käyttä.

Ed. R y h ä n e n : Arvoisa puhemies! Olen seurannut tapaus Sundqvist -keskustelua moneltakin puolelta, muun muassa Arsenalin tarkastusvaliokunnan jäsenen ominaisuudessa ja olen saanut valtavan paljon selvityksiä ja tietoa tästä ja koettanut yökauasia perehtyä ja lukea, mikä tässä asiassa näyttäisi totuus olevan.

Olen saanut sen käsityksen, että totuus avautuu juridiikan kautta aika huonosti. Samaa näytävät ajattelevan kansalaisetkin. Tämä tapaus on hämmentänyt kaikkia. Kohu päätöksestä nousi kansasta, ei oppositiosta, mitä tässä on yritetty sanoa. Pääministerin yritys vesittää koko

asiaa sillä, että, niin kuin hän sanoi kyselytunnilla, tässä on huonosti piilotettua poliittista kiihkoa, epäonnistui pahasti, sillä kansa otti asian spontaanisti. Se on jokaisen pakko myöntää, niin kuin täällä on laidasta laitaan kaikissa eduskuntaryhmissä asia ymmärretty.

Tämä tapaus sinänsä on valitettava, ja sen taustalla on, kuten ryhmänjohtaja ed. Tuomi-jakin totesi, poliittinen virhearviointi. Virhearviointi ei vahingoita ainoastaan Alhoa, Lipposta ja sosialidemokraattista puoluetta, vaan se vahingoittaa meitä kaikkia, koko suomalaista poliittista järjestelmää. Olen keskustellut kansalaisten kanssa kaupungilla, ja kun tämä asia on ollut esillä, niin lähinnä näin on ilmoitettu, että samanlaisia te olette kaikki. Ei tässä oppositiol-lekaan näyttäisi irtopisteitä heruvan. Itse näen, että elämäntä tällä asialla, joka on valitettava, ei ole asiallista eikä jatkossakaan yhteistyöku-vioita ajatellen kenellekään perusteltua eikä vii-sasta.

Joka tapauksessa kansalaisten luottamus päätöksentekoon ja oikeuslaitokseen on viime aikoina vakavasti horjunut. Oikeastaan kansalaiset ovat olleet, sanoisin, pitkämielisiä, kun he eivät ole nousseet barrikadeille. Tämäkin aika saattaa tulla, saattaa olla lähellä.

Arvoisa puhemies! Käytyyn keskusteluun haluan sanoa muutaman sanan.

Kaikki hallitusryhmät ovat tuominneet Sundqvist-sopimuksen. Erityisen voimakkaasti tämän teki kokoomuksen ryhmäpuheenjohtaja Sasi. Näytään siis olevan samaa mieltä, että pieleen on mennyt, mutta sitten tulee yllätys: Kuitenkin äänestyksessä annetaan kannatus hallitukselle, annetaan kannatus siis sille, mikä äsken tuomittiin, kannatus sille, mitä pidetään huonona ja vahingollisena. Tämä herättää tietenkin kansalaisissa suurta ihmetystä.

Välikysymys kysyy kuitenkin hallituksen linjaa: Kohdellaanko kaikkia tasapuolisesti? Tähän hallitus ei vastannut. Se aikoo pakottaa tätä ratkaisua arvostelleet edustajansa äänestämään hallitukselle luottamusta vastoin vakaumustaan. Voimme vain arvata, mitä kansalaiset tästä ajatlevat.

Arvoisa puhemies! Haluan nostaa nyt esille pari ikään kuin uutta asiaa, sillä tapaus Sundqvist on kuitenkin vain yksi tapaus monien joukossa Arsenal-konsernin työssä.

Arsenal-konsernihan perustettiin hyvin vaikeissa oloissa. Sille annettiin tehtäväksi kymmeniätuhansia vaikeita asioita, yhtään helppoa asiaa siellä ei ollut. Tämä tehtävä on todella

vaikea, ja on selvää, että sen työssä tapahtuu myöskin virheitä.

Tämä tapaus Sundqvist oli siinä mielessä erilainen, että itse en ole huomannut ainakaan Arsenalin taholta tehdyn mitään poikkeavaa tai virheellistä, vaan kaikki nämä polut johtavat yksinomaan valtiovarainministeriöön ja ministeri Alhoon, josta on tullut erillinen käskytyksensä toimia tapauksessa siten, kuin se sitten toimi.

Tässä on kaksi asiaa, jotka on tuotu esille: ensinnäkin tietty ristiriita osakeyhtiölain ja tämän erillislain, Valtion vakuutusrahastosta annetun lain, välillä. Koska erillislaki menee yleislain edelle, vastuukysymykset heittävätkin ikään kuin häränpyllyä ja päätöksenteko on tapahtunut niin kuin on tapahtunut. Joka tapauksessa, niin kuin Alhokin on tuonut esille, hän kantaa tästä vastuun, ja niin kuin pääministeri on tuonut esille, hän kantaa tästä poliittisen vastuun. Nämä näkemykset ovat myöskin minun juridiikkani mukaan täysin oikeita. He ja vain he kantavat tästä vastuun.

Pääministeri toi kyselytunnilla esille, että Sundqvist on nyt puhdas ja hän voi toimia normaalisti veronmaksajana ja henkilönä Suomessa, niin kuin voikin. Tätä samaa odottavat tuhannet ja tuhannet muut yrittäjät. He ovat valtava taustavoimavara muun muassa työttömyyden torjumiseksi. Yrittäjät ovat oma rotunsa. He osaavat ja uskaltavat sellaista, jota poliitikot tai virkamiehet eivät osaa. Nämä yrittäjät tulisi myös puhdistaa ja laskea heidät työhön, uusien työpaikkojen luomiseen. Tämä olisi mitä suurimmassa määrin kaikkien etu.

Toinen seikka on, että nyt tulee panna jäitä hattuun ja antaa työrauha Arsenalille, joka on saanut tässä Sundqvist-tapauksessa syyttä suotta lunta tupaansa. Pankkikriisin ja laman seurauksena erillistä tehtävää toteuttavalle Arsenalille annettiin suuri ja vaikea urakka. Siihen kaadettiin valtaisa määrä materiaalisia ja immateriaalisia arvoja sekä ihmiskohtaloita. Sen tehtävä on oloissamme poikkeuksellisen vaikea. Siksi sen toimintaa tulisi tukea, antaa sille normaalit työskentelyolosuhteet.

Nyt on ongelmana se, että Arsenal on tarkoitus ajaa alas noin vuonna 2000, elikkä siihen mennessä tämä sotku selvitetään ja Arsenal tekee itsensä tarpeettomaksi. Kuitenkin ihmiset, jotka siellä toimivat, hyvin asiantuntevia, hyviä ihmisiä, koko ajan tietävät, että laiva, jossa he purjehtivat, uppoaa, he pyrkivät hakeutumaan koko ajan vihreämmälle oksalle turvatakseen oman elämänsä tulevaisuudessa. Jos kaiken lisäksi Ar-

senalilta viedään työrauha, niin sen toiminta vaarantuu vakavalla tavalla, ja tämä savotan alasajo ei onnistu, häntiä ei kunnialla pystyttyä tuomaan sahalle.

Sen vuoksi nyt vaaditaan, paitsi että Arsenalia valvotaan huolella, että se kykenee nämä hankalat asiat hoitamaan oikein, vaaditaan myöskin, että luotetaan sittenkin niihin ihmisiin, jotka työtään tekevät. Arsenalin väki, sen olen huomannut, on sittenkin yhtä hyvää ja rehellistä väkeä kuin me muutkin. He ovat lihaa ja verta olevia hyviä ihmisiä, jotka joutuvat työskentelemään äärettömän vaikeissa olosuhteissa, toteuttamaan meidän oloissamme kenties kaikkein vaikeinta asiaa, ja sen vuoksi hekin ansaitsevat ymmärrystä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arsenal omaa kaikki tyypillisen mätäpesän elementit. Sen henkilörakenne koostuu jo sellaisista ihmisistä, jotka ovat olleet toteuttamassa niitä yhteiskunnallisia toimenpiteitä, joiden ansiosta on jouduttu kyseinen Arsenal perustamaan, siis siinä pankkitoiminnassa, joiden jätteitä ja jäänteitä Arsenal hoitaa. Missään yhteiskunnassa ei koskaan luoteta tällaiseen järjestelmään, osoittamatta sormellani yhtäkään heistä henkilökohtaisesti. Arsenalin valvonta ja tarkastukset on laiminlyöty perusteellisesti. Minä pahaa pelkään ja väitän, että vielä jonakin päivänä tässä salissa ollaan samalla tavalla ja keskustellaan nimenomaan Arsenalista.

Sellaisenaan en halua osoittaa ed. Ryhästä, hän puhuu omasta näkemyksestään, mutta Arsenalin toimet pitäisi tutkia yhteiskunnallisesti. Se on saanut olla, niin kuin meillä maalla sanotaan, kuin mullit holmassa, kukaan ei ole valvonut mitään, on katseltu alhaalta ylöspäin ja siitä vielä jonakin päivänä kärsitään.

Ed. R y h ä n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lyhyesti ed. Aittoniemelle: Arsenalia eivät suinkaan perustaneet ne ihmiset, jotka siellä toimivat ja joita ed. Aittoniemi arvosteli. Eivätkä Arsenal-yhtiön toimihenkilöitä valinneet nämä ihmiset, jotka siellä olivat, vaan järjestelmän, joka silloin luotiin, ovat poliitikot lopulta tehneet.

Siihen, että Arsenalissa on paljon entisiä skoppilaisia, voin kyllä sanoa, että koko ruljanssiin syypäitä, ratsastajia, siellä terissä ei ole, vaan sellaisia, näin ymmärtäisin, syihin vaikuttamattomia, puhtaita ihmisiä he kuitenkin ovat. Mutta sitä seikkaa, että SKOPin entisiä ihmisiä otettiin

hoitamaan asioita, minä pidän äärettömän oikeana, hyödyllisenä ja tarpeellisenä, koska jos ulkoa olisi äkkiäisiä otettu noita tehtäviä hoitamaan, niin en ymmärrä, mitä siitä olisi tullut. Eivät varmasti ed. Aittoniemi eikä ed. Ryhänen olisi osanneet näitä asioita hoitaa. Kyllä siihen tarvittiin ikään kuin entisillä jäljillä olleita ihmisiä.

Ed. R a j a m ä k i : Arvoisa puhemies! Sundqvist-ratkaisu osoitti huonoa harkintaa ja poliittisten vaikutusten arviointia. On luonnollisesti selvää, että perustuslakivaliokunta arvioi osaltaan asian oikeudellisen puolen perusteellisesti. Vakavampaa harkintaa tulee vaatimaan asian poliittinen ja moraalinen arviointi. Tätä kysymystä toki sosialidemokraattinen eduskuntaryhmäkin hyvin voimakkaasti suoritti välittömästi ratkaisun tultua sen tietoon. Pitkälti eduskuntaryhmän selkeä kielteinen palaute johti kyllä ministeri Alhon eroratkaisuunkin.

Pankkikriisin ja henkilökohtaisten taloudellisten ja henkisten vaikutusten keskellä elävät ihmiset ovat aiheellisesti nähneet asiassa kansalaisten eriarvoista kohtelua. Sundqvistin tapaukseen liittyy lisäksi eduntavoitteluun liittyvistä toimista tuomittua vahingonkorvausta, ei puhdasta, esimerkiksi devalvaatiosta johtuvaa yrittäjäkurimusta.

Ryhmäpuheenvuorossa puheenjohtaja Tuomioja toi esille voimakkaasti juuri tähän liittyvät näkemykset eli ristiriidan yleisen oikeustajun kanssa. Se vastaa toki, toistamatta eduskuntaryhmän yleistä ajattelutapaa, kansalaisten yhdenvertaisuuspyrkimystä lain edessä ja myös tähän tapaukseen liittyviä eroja normaalitilanteisiin samoin kuin niitä tarpeita, joita on myös velkasaneerauslainsäädännössä velallisen aseman helpottamiseksi ja myös takaajien aseman helpottamiseksi suoritettava, joita toki muun muassa sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on pankkikriisistä lähtien edellyttänytkin vietäväksi eteenpäin. Erityisesti ylivelkaantuneille pienyrittäjille on luotava mallit, joilla he voivat jatkaa normaalia elämää ja hankkia tuloja ja maksaa veroja yhteiskunnalle. Ne kymmenettuhannelle ihmiselle, jotka ovat nyt henkisesti ahdistuksessa, ovat myös pois yhteiskunnan taloudesta ja toimeliaisuudesta.

Tässä yhteydessä toivoisin tietysti myös sitä ja itse asiassa tähän tapaukseen liittyvien perustelujen osalta ja sen yksityiskohtiin enää menemättä minusta on selkeästi tullut esille se, että Sundqvist-ratkaisu on kaikin mahdollisin tavoin py-

rittävä purkamaan siihen liittyvien asiapiirteiden johdosta kuten myös yleisen luottamuksen takia. Mutta tätä ratkaisua ja keskustelua on myös hyödynnettävä sillä tavalla, että kansalaisten yhdenvertaisuus tulisi laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun. Siitähän puhutaan, että se on politikointia, kun tätä kysymystä eri lakien yhteydessä pohditaan, mutta nimenomaan kansalaisten yhdenvertaisuus ei toteudu monellakaan tavalla.

On monta kertaa viitattu muun muassa veronkiertomahdollisuuksiin, omaisuuden siirtoihin. Köyhät joutuvat maksamaan, rikkaat kiertävät. Nämä kansanviisaudet pitävät valitettavasti paikkansa. Tuloja hävitetään, maksuhaluton voi saada tuloja jne., ulkomaille viedään, ja lisäksi myös pankkialaisuuden varjolla pystytään toimimaan. Totta kai laajasti myös pimeät markkinat ja harmaa talous jylläävät. Konkurssirikokista ja uusien yritysten perustamisesta ja omaisuuden häivyttämisestä on esimerkkejä joka puolella.

Sinänsä on ollut myönteistä, että tämä hallitus on yrittänyt puuttua epärehellisesti kilpailevien yritysten problematiikkaan. Myös tämän vuoden helmikuun 1 päivästä voimaan tulleen periaatepäätöksen hallituksen toimintaohjelmasta talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi mukaisten toimenpiteiden suorittamisesta on kiirehdittävä. Siinähan on tähtäimenä elinkeinoelämän terveen kilpailun ja toimintaedellytysten parantaminen. Lisäksi ovat esillä olleet myös säännökset osakepääoman vähimmäismäärän nostamisesta ja tiedonantovelvollisuuden laajentamisesta, joilla tervettä liiketoimintaa edistetään. Erityisesti liiketoimintakiellosta annetun lain tehostaminen on varmasti tarpeen myös, koska se ei ole ainakaan sillä tavalla toiminut kuin eduskunta aikoi, olin sitä lakia itsekin valiokunnassa tekemässä, halusi sen käytännössä toimivan. Liiketoiminta pitäisi voida entistä tehokkaammin estää silloin, kun on kyseessä sopimaton ja muita vahingoittava liiketoiminta. Ylivoimaisesti suurin ja haittavaikutuksiltaan vaarallisin osa harmaasta taloudesta liittyy juuri yritystoimintaan. Rehelliä yritystoimintaa on tuettava.

Tähän liittyen valtiovarainministeriössä selvittää parhaillaan myös keinoja, joilla voitaisiin tehostaa myös kansainvälisten korkovirtojen verovalvontaa. Verokeidasvaltioissa sijaitsevan yrityksen avulla verotuksellisia etuja hankkineelle, kuten oikeusministeri Häkämies on kesällä eduskuntavastauksessaan todennut, tullaan

mahdollisesti säätämään näyttövelvollisuuksia liikesuhteen todellisesta luonteesta. Ylipäänsäkin tässä tilanteessa nimenomaan oikeusministeriöltä on lupa odottaa topakoita esityksiä hämäläisten toiminnan kuriin saattamiseksi ja yleensä luottamuksen palauttamiseksi laajemminkin taloudelliseen toimintaan ja yhteiskuntaan.

Myös Arsenalin toiminnasta olen ed. Aittomien kanssa täsmälleen samaa mieltä. Ed. Ryhänen pyrki jo tunteita liikuttavalla tavalla puhumaan Arsenalin pienistä ihmisistä ja heidän kärsimyksistään, mutta väittäisin, että monenlaiset epäilykset toiminnan onnistumisesta on syytä myös selvittää kriittisesti ja saada tehoa myös sille puolelle.

Kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä, menemättä nyt laajasti aiheeseen, on verotuksessa tietysti ongelma, mutta myös yhteiskunnallisten palvelujen suhteen eikä se toteudu eri lakien soveltamisessa. Minusta tässä tarvitaan yhteiskunnassa laajemminkin tuuletusta. Valitettavasti on todettava, että ne, jotka ovat ikään kuin huolissaan kansalaisten samanvertaisuudesta ja pienestä ihmisestä, ovat systemaattisesti monissa poliittisissa ratkaisuissa olleet torjumassa sosialidemokraattien näitä pyrkimyksiä.

Esimerkiksi keskusta on ollut varsinainen kanto kaskessa ja halunnut pitää yllä järjestelmiä, joissa suurelta osin omaisuustulot eivät vaikuta esimerkiksi sosiaalietuuksiin. Nimenomaan silloisen sosiaali- ja terveysministeri Katri-Heleena Eskelisen toimesta keskusta muutti komiteamietintöä pitkäaikaissairauden maksujärjestelmästä, jossa nimenomaan komitea lähti esittämään, että pääomatulot otetaan huomioon yhtä lailla kuin pieni eläketulo tai palkkatulo pitkäaikaissairauden maksussa. Hallituksessa keskusta poistatti omaisuustulot ja varallisuuden maksujärjestelmästä. Tänäkin päivänä Leppävirran kunnan vuodeosastolla vierekkäin maatesaan ison talon emäntä on nollamaksuluokalla ja viereissä olevalta työeläkeläiseltä viedään joka marka.

Sama on tietysti yleensäkin. Kun vero- ja velkarahaa, jota niukasti meillä on, suunnataan sosiaaliturvaan, rahat pitäisi suunnata niille, jotka kipeimmin tarvitsevat, eikä niille, joilla on esimerkiksi suuret varallisuustulot. Tätä keskustelua on pystyttävä käymään, ja sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ja ministeri Mönkäre ovat osaltaan tähän tarttuneet. Toivon, että ne, jotka ovat yhdenvertaisuudesta ja tasavertaisuudesta todella huolissaan, tukevat

nyt näitä sosialidemokraattien pyrkimyksiä jatkossa.

Samoin keskusta yrittää edelleen esimerkiksi saattaa maatalousyrittäjät muita yrittäjiä huomattavasti parempaan asemaan ajamalla maatalouden varausten markkamääräisen ylärajan poistamista. Onko se yhdenvertaisuutta muihin pienyrittäjiin nähden? Maa- ja metsätalousvaliokunnassa satovahinkolain yhteydessä, joka ei kyllä vaikuta nimestä päätellen miltei verolailta, eilen ajettiin läpi kokoomuksen, keskustan ja Rkp:n toimesta ponsi, jossa edellytetään, että pitäisi toteuttaa varausten markkamääräisen ylärajan poisto maataloilta. Kaadoimme tämän Hemilän ja MTK:n vaaliman ajatuksen Arja Ahon ministeriuran alkuvaiheessa, ja teemme kaikkemme, että se kaatuu nytkin.

Tämä liittyy myös väestöryhmien erilaiseen kohteluun, jota keskusta systemaattisesti on hoitanut. Erityisesti se kukoisti Ahon porvarihallituksen aikana, jolloin systemaattisesti maatalousyrittäjille tehtiin erikoisjärjestelyjä. Työeläkeläiset ja palkansaajat olivat maksumiehinä, ja heistä ei välitetty juuri kuin maksumiehinä.

Hyvä esimerkki on maatalojen velkasaneerausjärjestelmä. Heille tehtiin yrittäjien ja yksityishenkilöiden velkajärjestelyn lisäksi ihan oma laki. Sehän on tietysti selvää, että senhän pystyy valmistelemaan maa- ja metsätalousministeriö yksin, niin kuin se tekikin. Maa- ja metsätalousministeriö teki sen muutamassa yössä. Se on huomattavasti parempi kuin muilla velallisilla ja yrittäjävelallisilla. Valtio ottaa todella jopa velat veronmaksajien huostaan näissä tapauksissa avosylin. Sen käsittely kuvaa sitä tyyliä, joilla kepu tätä hommaa hoitaa.

Kun maa- ja metsätalousvaliokunnassa vaadin oikeusministeriön ja velkasaneerauksen asiantuntijoiden kuulemista, puheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila kieltäytyi heitä kutsumasta eikä heitä tuotu valiokuntaan koko lain käsittelyn aikana. Kun sosialidemokraatit poistuivat valiokunnasta vastalauseena, yritimme siis saada vielä aikaa, että saisimme kuulla oikeusministeriötä, niin kuin normaali käytäntö on, niin nurkan takaa marssivat keskustapuolueen varavaliokuntajäsenet täyttämään sosialidemokraattien paikat, jotta tehtiin täysin MTK:n — kepun ihan oma velkasaneerauslaki maatalousyrittäjille. Salissa ei ollut sitä tekemässä yksikään sosialidemokraatti, koska meidän kanssamme ei haluttu edes keskustella, saati asiantuntijoita turvata meille.

Eriarvoisuutta on. Tällä viikolla on tullut kirje maanhankintalaista. Tämähän on myös täysin rälssihomma niin kuin moni muukin asia, jossa kansalaiset eivät ole yhdenvertaisia. Metsäammattilainen, joka haluaisi hommata metsämaata, ei saa sitä, ellei kuulu MTK:laiseen rälssiin. Kirjoittaja kirjoittaa: "Lupahakemuksia käsitelleiden virkamiesten toiminnasta on kuntalaisten ja kansalaisten tasavertainen kohtelu kaukana, ja ei ole voinut välttyä siltä käsitykseltä, että lupaa käsitelleet ovat olleet enemmän etujärjestön edustajia kuin asiaa harkitsevia viranomaisia." Näin työvoima- ja elinkeinokeskuksen virkamiehistä kommentti tässäkin asiassa.

Esimerkkejä riittää toki muitakin, mutta nämä ovat sellaisia asioita, kiinteistöverotuksessa on olemassa erilaista kohtelua ja yleensä verolainsäädännössä, että näitä tasavertaisen kohtelun takia on syytä myös pitää esillä.

Alussa tiukasti esitin oman tuomitsevan kantani tapahtuneesta. Siinä ei ole mitään puolusteltavaa, ja sen takia esitän omalta osaltani, että kaikin mahdollisin tavoin Sundqvist-ratkaisu pitää purkaa. Mutta keskustan moralisointi on kaksinaamaista ja läpinäkyvää. Kun teidän vetäminen porvarihallitus teki keskustelematta ja kuulematta oppositiota ne pankkitukipäätökset, joissa teidän harkintanne ja politiikkanne johdosta menetykset olivat miljardeja, tässä tapauksessa hallituksen pään vaatiminen vadille sinänsä törkeän, tarpeettoman ja tuomittavan ratkaisun takia, joka on tuhannesosia siitä, mitä te teitte, ei ole loogista ja johdonmukaista eikä rehellistä.

Ed. Lindqvist (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Rajamäki nyt unohtaa menneen ajan täysin, missä pankkikriisiin johtaneet teot syntyivät. Ne syntyivät 80-luvulla, ja lähinnä Esko Ahon hallitus 91 tuli korjailemaan tilannetta, ja pahaa pelkään, että sama on vielä edessä tämänkin hallituskauden jälkeen.

Mitä tulee varsinaiseen välikysymykseen, ihmettelyn kovasti, että siihen ed. Rajamäki sotki kaiken maailman muita kysymyksiä. Se ei hävennä lainkaan itse pääkysymystä, että korkeimman oikeuden tuomion mukainen korvausvelvollisuus pääluvun mukaan laskettuna Ulf Sundqvistille olisi ollut noin 5,7 miljoonaa markkaa lisättynä 16 prosentin korolla vuoden 94 alusta lukien. Tämä on se pääkysymys, jossa me vaadimme yhdenvertaisuutta. Meillä on jokaisella tiedossa erittäin paljon tavallisia palkan-saajia ja yrittäjiä, jotka on vedetty viimeiseen markkaan asti vastuuseen erilaisissa hallintoeli-

missä olemisistaan ja erilaisista päätöksentekojärjestelmistä. Sen tähden yhdenvertaisuus ja sen toteutuminen on tämän salin asia, että me todella sitä valvomme, toteutuuko kansalaisten yhdenvertaisuus. Muuten meillä on aivan mahdoton tilanne edellyttää, että kansalaiset lakia noudattavat.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minun täytyy yhtyä ed. Lindqvistiin yhdessä asiassa ed. Rajamäen puheen johdosta. Ed. Rajamäki ei nyt taida muistaa, että eduskunta äänesti siitä, millä tavalla pankkikriisi Suomessa hoidetaan. Tässä äänestyksessä sekä SDP että porvarillinen rintama olivat samalla puolella. Mehän päätimme Suomessa jättää toteuttamatta ns. omistajavastuun pankkikriisiä hoidettaessa. Sen sijaan Norjassa toteutettiin omistajavastuu, ja kun me katsomme tuloksia, Norjassahan oikeastaan valtion menetykset ovat olleet plus miinus nolla pankkikriisiä hoidettaessa. Ruotsissakin se toteutettiin hieman toisella tavalla kuin Suomessa, jossa omistajat päästettiin ikään kuin koira veräjästä. Ruotsissakin menetykset ovat huomattavasti pienemmät. Suomessa ei toteutettu omistajavastuuta.

Muistan hyvin elävästi sen, kuinka ed. Seppänen esitti omistajavastuun toteuttamista, Norjan mallin ottamista käyttöön, jossa omistajat ensiksi itse omalla pankkeihin sijoittamallaan pääomalla olisivat olleet vastuussa luottotappioista ja vasta tämän jälkeen valtiolta olisi tullut osakemerkintöjen kautta apuun. Tällainen ei kelvannut, ja se ei kelvannut vain porvarilliselle puolelle eduskuntaa, se ei kelvannut myöskään SDP:n ryhmälle. Itse olen sitä mieltä, että mahdollisesti tämä johtui siitä, että silloin vielä STS-Pankki oli olemassa. Muistuttaisin vain tämän mieleen.

Ed. K o m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Rajamäki otti aika mielenkiintoisesti esille maa- ja metsätalousvaliokunnan keskeneräisen asian, joka koskee tasausvaurauksen ylärajan poistamista. Haluaisin muistuttaa ed. Rajamäelle, että SDP oli viemässä Suomea EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan ja tuntuu aika erikoiselta, että nyt toimitaan ikään kuin kansallista maatalouspolitiikkaa vastaan. Meidänhän olisi nyt etsittävä keinoja suomalaisen maatalouden selviytymiseksi tässä yhteisessä EU-maatalouspolitiikassa ja käytettävä siinä kaikkia keinoja, että maatalouden paljon toivotu rakennemuutos voisi edetä ja sitä kautta luo-

taisiin edellytyksiä suomalaisen maatalouden selviytymiseen.

Haluun vielä muistuttaa, että hallituspuolueiden yhteinen maatalouspoliittinen työryhmä oli esittänyt tätä miltei yksimielisesti.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni ihan selvästi suomen kielellä tuomitsin ja vaadin Sundqvist-ratkaisun purkamista. Minusta siitä eied. Lindqvistillekään olisi pitänyt jäädä epäselvyyttä. Mutta minä vaadin laajempaa yhdenvertaisuutta ja tasavertaisuuskeskustelua suomalaiseen yhteiskuntaan ja lainsäädäntöön eli politiikan sisältöön, jossa on näitä eroja, joita yritin muutamia luonnehtia.

Ahon porvarihallituksen syöksykierre yli 55 miljardin markan vuotuisena kansakunnan velkaantumisenä on nyt painettu alle 20 miljardiin markkaan vuositasolla; syöksykierre on nyt vasta katkaistu. Sitä syvennettiin Ahon porvarihallituksen aikana ja sen maksumiehet olivat aina vain työeläkeläiset ja palkansaaajat. Teidän raipaveronne eläkeläisille olivat sairausvakuutusmaksun kolme penniä ja kelamaksun penni, joita me nyt yritämme poistaa vähin erin.

Tältä osin ed. Laaksolle toteaisin, että kyllä me olimme samaa mieltä, mitä äsken ed. Laakso totesi, että pankkien osakkeet ja vastineet olisi pitäneet tuelle ottaa. Itse asiassa kannattaa tutkia äänestyskartta esimerkiksi allekirjoittaneen osalta puhena olevasta äänestyksestä, niin selviää, mitä siinä tapauksessa äänestettiin.

Joka tapauksessa tässä yhteydessä toivon todella, että tammöistä laajempaa yhteiskuntapolitiista keskustelua tämän aika laajan ja ilmeisen yhteisen ratkaisun arvostelun jälkeen voisimme tehdä esimerkiksi velallisten aseman parantamiseksi ja laajemman tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden turvaamiseksi tässä yhteiskunnassa.

Ed. H u o t a r i : Arvoisa puhemies! Kansalaisten yhdenvertaisen käsittelyn ja tasavertaisuuden keskustelua on ollut mielenkiintoista seurata tämän tapauksen yhteydessä, ja niin ikävää kuin tämä kaiken kaikkiaan onkin, niin toisaalta ehkä tämän tyyppinen keskustelu tarvittiin. Mutta se on myös repinyt auki erittäin monien ihmisten haavoja, joita he ovat yrittäneet jollakin tavalla voidella ja hoitaa itse, kun ovat joutuneet esimerkiksi pankkien kautta todella kovaan kohteluun. En tässä rupea käymään läpi tapaus Sundqvistia. Ymmärsin, että tämä väläkysymys tarkoitti myös laajempaa keskustelua kuin tätä yhtä tapausta.

Jotenkin tuntuu siltä, että pankit yrittävät nyt rahoittaa ja päästä pinnalle pienten velallisten kustannuksella. Siitä on lukemattomia esimerkkejä, miten todella vaikeassa tilanteessa olevia velallisia käsitellään. Otan tässä esille muutaman tapauksen.

Ensinnäkin eräs yritys meni konkurssiin ja yrittäjän sekä muutaman takaajan asunnot menivät myyntiin. Kun asunnon omistaja yritti neuvotella, että muut sukulaiset olisivat voineet ostaa asunnon 500 000 markalla, niin Arsenal sanoi, ettei se käynyt, vaan Arsenal myi asunnon toiselle ostajalle 300 000 markalla. Kyllä tuntuu aika ihmeelliseltä, että henkilöt joutuvat lähtemään omasta kodistaan pois. Ihan kuin tässä voitaisiin tehdä tarkoituksella tällaisia, että näitä ihmisiä, jotka surkean taloudellisen tilanteen ja tällaisen yleisen laman vuoksi joutuvat luopumaan yrityksestään, täytyy vielä rangaista sillä, etteivät he voi asua omassa asunnossaan, jos sukulaiset ystävällisesti voisivat ostaa tämän asunnon. Minun mielestäni tällainen menettely, vaikka ehkä onkin lain mukaista, ei ainakaan voi olla hyvän moraalien mukaista.

Toinen esimerkki: Takausvelallinen joutuu velkasaneeraukseen, ja myöhemmin tässä tapauksessa henkilö sairastuu, jolloin tiukka velkasaneerausohjelma tulee yhä kireämmäksi ja todella ongelmalliseksi tälle henkilölle. Mutta sosiaalitoimisto ei tässä tapauksessa huomionnut henkilön tilannetta ja sairastumista vaan totesi, että oikeutta toimeentulotukeen ei ole, koska henkilö käyttää rahansa muihin menoihin. Se muu meno oli velkasaneeraus, jota hän joutui markalleen noudattamaan, ja jos hän ei sitä noudata ohjelman mukaisesti, niin silloin se raukeaa. Eli käytännössä tilanne on se, että tämä henkilö ei voi ostaa kaikkia hänelle määrättyjä lääkkeitä sen vuoksi, että hän ei ole oikeutettu toimeentulotukeen ja suurin osa rahoista menee velkasaneeraukseen, joka tehtiin hänen terveenä ollessaan.

Sitten seuraava esimerkki sattui silmiini tänään erästä lehdestä. Pankeilla ilmeisestikin on oikeus juuri näitten pienellä prantattujen tekstien perusteella pyytää luopumismaksua niiltä henkilöiltä, jotka maksavat velkansa aikaisemmin kuin mitä luotonantosopimuksessa on ollut. Tässä tapauksessa pankinjohtaja oli ensin ilmoittanut luotonmaksun olevan 33 800 markkaa ylimääräistä rahaa mutta myöhemmin pankinjohtaja oli alkanut vaatia koko velkasummalta, josta osa oli jo maksettu pois, tätä luopumismaksua, jolloin luopumissumma olisi kertynyt yhteensä

43 000 markaksi. Eli kun näillä ihmisillä oli vielä 92 000 velasta jäljellä, niin yhtäkkiä heidän velkansa nousikin 136 000 markaksi sen vuoksi, että he halusivat maksaa tämän velan aikaisemmin avioeron vuoksi. Tuntuu aika kohtuuttomalta, että kun pankin kanssa ruvetaan käymään neuvottelua, tilanne vain pahenee ja maksut lisääntyvät.

Nämä henkilöt rupesivat sitten vielä tarkemmin katsomaan, mitä kaikkea he ovat tähän asti maksaneet. Ihmisethän yleensä maksavat hyvin sokeasti lainojaan pois, ihmettelevät vain, kun pääoma ei juurikaan lyhene. Tässä tapauksessa, kun kuusi vuotta tämä perhe oli maksanut lainoja, pääoma oli lyhentynyt 40 000 ja korkoja oli maksettu 288 000 markkaa, mikä tuntuu aika kohtuuttomalta. Kun pankki tässä alkuvaiheessa oli jo ottanut korkoja suurimman osan ja myöhemmin olisi ollut koron osuus pienempi ja pääoman osuus suurempi tässä lyhennyksessä, nyt pankki vaatii siitä, kun tämä pääoma maksetaan aikaisemmin pois, korvausta vielä tältä velan maksajalta 43 000 markkaa. Todella voi kysyä, onko näissä asioissa mitään järkeä.

Toisaalta, niin kuin alussa sanoin, tämä keskustelu on ollut sen vuoksi tarpeellinen, että ihmiset ovat todellakin ruvenneet katsomaan, mitä he joutuvat maksamaan, ja nämä tapaukset, ns. älyttömät tapaukset, tulevat ilmi. Monestihan velalliset eivät näistä halua kovinkaan paljon puhua.

Yksi yksittäinen asia, jota en nyt tässä tilanteessa käy kokonaan läpi, on varsinainen pankkikriisin kukkanen, eli alueellani toimiva lomayritys Katinkulta. Minun mielestäni ja myös entisten omistajien mielestä SKOP tahallaan vei sen konkurssiin. Koska tämä sattui tulemaan juuri silloin, kun yrityssaneerauslaki tuli voimaan ja tämä oli iso tapaus, ensimmäinen alueeni silloisessa kihlakunnanoikeudessa — en tiedä mistä syystä, en tiedä tarkemmin sitä syytä, minkä vuoksi — tätä yrityssaneerausta ei voitu silloin toteuttaa, ilmeisesti siinä oli myös vääriä valoja ja kaikkea tällaista liittyi siihen. Kun nämä henkilöt, omistajat, ovat myöhemmin yrittäneet saada oikeutta itselleen tässä asiassa, yhä edelleen ristiriitaisten todistajalausuntojen perusteella, samojen korkea-arvoisten henkilöiden ristiriitaisten todistajalausuntojen perusteella he eivät saaneet edes korkeimmalta oikeudelta valitusoikeutta asiaan.

Totean vain, että Katinkulta on yritys, joka menestyy paraikaa, pyörii erittäin hyvin, mutta on ikävää, että näiden ihmisten, jotka tämän

idean Suomeen ja Kainuuseen toivat ja perustivat erittäin hyvän yrityksen, ainoa vika oli se, että heillä oli vain yksi rahoittaja. He joutuivat rahoittajan väärinkäytön kohteeksi, ja se on aiheuttanut tilanteen, jonka vuoksi toinen omistaja ei voi asua enää Suomessa, koska hän ei 20 miljoonan markan henkilökohtaisen velan vuoksi saa edes puhelinta tässä maassa, ei pysty saamaan asuntoa, ei saanut edes matkavakuutusta, koska luottotietorekisterissä oli merkinnät.

Meidän täytyy vain kysyä, mitä yleensäkin voivat tehdä nämä ihmiset, jotka ovat pankkikriisin takia ja osittain myös tahallaan — väitän, että tahallaan aiheutettujen konkurssien vuoksi — joutuneet todella vaikeaan tilanteeseen, niin että heille ei anneta minkäänlaisen inhimillisen elämisen oikeuksia eikä myöskään työnteon mahdollisuuksia tässä maassa. Toivoisi, että jos Sundqvist-tapaus tai -sopimus säilyy, myös kaikille muille niille, jotka ovat ilman omaa syytään tai hyötymistarkoitusta joutuneet konkurssin kohteeksi, pystyttäisiin myös antamaan mahdollisuus rakentaa tätä maata tulevaisuudessakin.

Ed. R i m m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Huotari kertoi ihan hyvin käytännön esimerkeistä, mitä pankkimaailmassa yksittäisten kansalaisten kohdalla on tapahtunut. Hän totesi, että tämä tapaus on repinyt haavoja auki. Näin todella on tapahtunut, koska ihmiset ovat hyvin vaikeita takauksia, hyvin vaikeita henkilökohtaisia velkojaan maksaneet viimeisen päälle tiukassa tilanteessa. Nyt heidän oikeudentuntoaan on loukattu todella syvästi.

Keskustelussa on kuitenkin tullut hyvin selkeästi esiin se, että Sundqvist-tapausta ei hallituspuolueiden toimesta ole hyväksytty. Muun muassa vasemmistoliiiton ryhmän toimesta tämä on selkeästi täällä tuotu ilmi. Itsekin todella toivon sitä, että mahdollisuuksien mukaan katsotaan, että tämä sopimus voitaisiin purkaa ja sitten myöhemmin, jos on mahdollisuuksia, kansalaisia pitää kohdella samalla tavalla. Toivon, että ne lainsäädäntöesitykset, mitä esimerkiksi ryhmämme toimesta täällä esitettiin, saataisiin myöskin etenemään.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Vuonna 1994 toukokuussa Valkealassa tuolla Kouvolan lähellä myytiin pakkohuutokaupassa yli 100 neliömetrin omakotitalo. Pakkohuutokaupassa tuo talo myytiin 6 000 markan hintaan. Suomen Yhdyspankki oli hakenut valkealaisen yksinhuoltajan talon edelliskeväänä pakkohuuto-

kauppaan 300 000 markan velkojen vuoksi. Satavuotias peruskorjattu hirsitalo 1 900 neliömetrin tontilla ja toinen runsaan 1 300 neliömetrin rakentamaton tontti myytiin pakkohuutokaupassa siis 6 000 markalla. Talo ja tontti oli ostettu vajaat kymmenen vuotta aikaisemmin 320 000 markalla. Tämä valkealaisen yksinhuoltajan velka Suomen Yhdyspankille väheni tuon pakkohuutokaupan tuloksena 6 000 markalla. Hänelle jäi toisin sanoen velkaa vielä 294 000 markkaa. Huutokaupasta ei voinut valittaa, koska kuuluttamisessa ja itse pakkohuutokaupassa ei ollut tapahtunut muodollista virhettä.

Puuttumatta nyt sen yksityiskohtaisemmin tähän tapahtumaan enempää totean, että kaikki sujui laillisesti, mutta luulenpa, että edes pääministeri Lipponen ei ole valmis toteamaan tämän tapauksen osalta, että tapahtuma oli oikeudenmukainen.

Ongelma, rouva puhemies, tässä keskustelussa on ollut se, että kaikki poliittiset ryhmät ja useimmat puhujat ovat olleet sitä mieltä, että tapaus Sundqvist ei ole noudattanut oikeudenmukaisuutta ja vain harva on asettanut kyseenalaiseksi sen, onko varsinaista lain rikkomusta itse tässä prosessissa tapahtunut. Mutta yksimielisyys yhtä henkilöä lukuun ottamatta on ollut siitä, että tässä ei ole tapahtunut oikeudenmukaista ratkaisua, eikä tämä yksi henkilöäkään eli pääministeri ole väittänyt, että ratkaisu olisi ollut oikeudenmukainen. Hän on pidättäytynyt kannanotosta tässä suhteessa.

Täytyy sanoa, että hallituspuolueen edustajana olisin odottanut toisenlaista arviota, kuin minkä välikysymysvastauksessa pääministeri Lipponen esitti. Ymmärrän, että on tärkeää selvittää myös se, mitä juridisesti tapahtui, mutta olisin odottanut pääministeriltä hallituksen nimissä kannanottoa siitä, että tehty sopimus oli epäoikeudenmukainen ja tehty sopimus on purettava, mikäli purkamiseen löytyy juridiset mahdollisuudet. Me emme tällä hetkellä vielä tiedä sitä, onko sopimusta mahdollista juridisesti purkaa vai ei, mutta mielestäni hallituksen ja hallituksen pääministerin olisi pitänyt ilmoittaa tavoitteeksi tämän epäoikeudenmukaisen sopimuksen purkaminen, jos se on juridisesti mahdollista. Näin ei ole tapahtunut.

Toivottavasti vielä ennen perjantaista välikysymysäänestystä pääministeri Lipponen käyttää puheenvuoron, jossa hän ilmoittaa, että sopimus on epäoikeudenmukainen ja että se pitäisi purkaa, niin kuin täällä monet hallituspuolueiden ja opposition kansanedustajat ovat tehneet.

Tämän keskustelun aikana, rouva puhemies, on mielestäni tullut esille lukuisia erilaisia ehdotuksia siitä, kuinka lainsäädäntöä pitäisi muuttaa, mutta samalla on myös todettava se, että lainsäädäntö aina antaa mahdollisuuden tehdä joko hyviä tai huonoja sopimuksia, ilman että lakia rikotaan. Mutta samanaikaisesti laillisesti-kaan tehdyt sopimukset eivät välttämättä ole oikeudenmukaisia, niin kuin jo aikaisemmin totesin Valkealassa sijaitsevan omakotitalon pakkohuutokaupan osalta. Ei meistä kukaan voi pitää oikeudenmukaisena sitä, että 6 000 markan pilkkahinnalla tällainen talo vaihtoi omistajaa.

Tässä keskustelussa on esitetty monta erilaista tapaa, miten voimassa olevaa lainsäädäntöä ja voimassa olevaa säännöstöä pitäisi muuttaa. Tässä yhteydessä on mainittava muun muassa se, että oikeusministeriötä on pyydetty tarkistamaan ylivelkaantuneiden välttämättöminä pidettävien elinkustannusten markkamäärä. Tämä vaatimus on varmasti oikea. On esitetty, että Takuusäätiön toimintaa kehitettäisiin sosiaalisen luototuksen suuntaan. On esitetty, että luototietojen häiriömerkintöjä tarkistettaisiin silloin, kun asianomainen alkaa suoriutua velvoitteistaan. On esitetty, että Kehitysaluerahaston mahdollisuuksia käytettäisiin vaikeuksiin joutuneiden yritysten auttamiseksi tilapäisissä vaikeuksissa.

Itse olen jättänyt eduskunnalle lakialoitteen siitä, että pankkikriisin yhteydessä vahingonkorvauksiin tuomitut pankinjohtajat eivät voisi enää tulevaisuudessa vähentää näitä vahingonkorvauksia omassa verotuksessaan. Nythän tilanne on varsin omalaatuinen. Pankinjohtajat pankkikriisin yhteydessä on tuomittu vahingonkorvauksiin siitä, että he ovat antaneet esimerkiksi luottoja sellaisin perustein, jotka eivät ole kestäviä. Tämä on aiheuttanut yhteiskunnalle mittavia tappioita pankkituen muodossa. Veronmaksajat ovat joutuneet maksamaan nämä pankkikriisin mukanaan tuomat luottotappiot.

Mutta aivan omalaatuista on se, että kun pankinjohtaja tuomitaan vahingonkorvauksiin valtiolle, hän on oikeutettu, kun tämä vahingonkorvaus on syntynyt tulonhankkimistoiminnassa, vähentämään myös verotuksessa häneltä perittävän vahingonkorvauksen. Tätä varmasti meistä huomattava osa pitää epäoikeudenmukaisena käytäntönä, joka on muutettava. Tästä syystä monet eri puolueisiin — ja todettakoon kaikkiin hallituspuolueisiin — kuuluvat edustajat ovat allekirjoittaneet tämän lakialoitteen, jotta nykyinen käytäntö muuttuisi.

Ongelmahan on se, kuten ministeri Skinnari täällä aikaisemmin totesi, että nykyisin itse tuloverolaissa olevassa luettelossa ei mainita, että esimerkiksi nämä pankinjohtajien vahingonkorvaukset olisivat verovähennyskelpoisia, mutta oikeuskäytäntö on ollut sellainen, että käytännössä korvauksiin tuomitut pankinjohtajat ovat voineet vähentää heille tuomitut vahingonkorvaukset verotuksessa.

Kun asiaan kiinnitettiin huomiota itse asiassa ensimmäisen tällaisen tapauksen yhteydessä vuoden 1995 loppupuolella, silloin ministeri Arja Alho totesi vastauksessaan asiasta tehtyyn eduskuntakyselyyn, että jos pankkikriisiin liittyvien vahingonkorvausten vähentäminen haluttaisiin ehdottomasti kaikissa tapauksissa kieltää, asia-ta olisi otettava nimenomainen säännös lakiin. Mutta hän lisäsi: ”Tällainen muutos ei ole suunnitteilla, sillä tulonhankkimisesta aiheutuneiden menojen vähennyskelpoisuus tulee jatkossakin ratkaista joustavasti tapaus kerrallaan.”

Jättämässäni lakialoitteessa ehdotetaan tuloverolain muuttamista niin, että elinkeinotoiminnassa valtiolle vahinkoa aiheuttaneet eivät voisi saada maksamistaan vahingonkorvauksista verotuksellista etua ja ylimääräistä maksuhuojenusta luonnollisten vähennysten muodossa. Nythän on tilanne se, että yhdessä itse asiassa säännönmukaiseksi tulleen vahingonkorvausten anteeksiannon lisäksi verovähennys-oikeus on saat-tanut johtaa sellaiseen kohtuuttomuuteen, että vahingon aiheuttanut ja siitä jopa mahdollisesti hyötynyt voi vähennys-oikeuden avulla saada moitittavasta menettelystään yritystoiminnassa enemmän etua kuin joutuu maksamaan vahingonkorvauksia.

Olen esittänyt, että tämän lainmuutos toteutettaisiin siten, että lainmuutos tulisi voimaan jo kuluvana vuonna ja koskisi jo kuluvan vuoden verotusta. Takautuvana verolain muutos näet voidaan hyväksyä perustuslakivaliokunnan tul-kinnan mukaan tavallisessa lainsäätämisjärjes-tyksessä, eli muuttamalla tuloverolakia tältä osin me takaamme myös sen, että jo kuluvan vuoden aikana tapahtuvassa verotuksessa esimerkiksi entinen pankinjohtaja Sundqvist ei voi vähentää hänelle tuomittuja vahingonkorvauksia omassa verotuksessaan, mikäli käytäntö osoittaisi, että nämä hänelle tuomitut vahingonkorvaukset ovat verovähennyskelpoisia.

Mielestäni tällaisen muutoksen tekeminen lainsäädäntöön on välttämätöntä. Esittämäni tapa koskisi pankkikriisin yhteydessä vahingonkorvauksiin tuomitujen pankinjohtajien lisäksi

myös niitä yrittäjiä, jotka jättävät työnteki-jöidensä sosiaaliturvamaksut maksamatta, sillä ei kai ole kohtuullista se, että maksujen laimin-lyönnistä laittomasti hyötynyt yrittäjä saisi pitää hyödyn itsellään vähentämällä vahingonkorvaukset verotuksessa.

Pidän myönteisenä sitä, että ministeri Skinnari tänään ilmoitti tätä asiaa selvittävän, eli jo tässä suhteessa ministeri Skinnarin kanta on toinen kuin ministeri Alhon. Toivon kuitenkin, että tämä selvitys johtaa myös lainmuutokseen. Olen samaa mieltä ministeri Skinnarin kanssa paitsi siitä, että asia on tärkeä, myös siitä, että asia on monimutkainen ja ehkäpä vaikeasti ratkaistava-kin. Mutta olen aivan varma siitä, että valtiova-rainministeriössä olevat juristit, jotka ainakin uusia verotuksen keinoja pohtiessaan ovat tavat-toman luovia, joidenka mielikuvituksella ei ole minkäänlaista rajaa eikä laita silloin, kyllä halu-nessaan löytävät ratkaisun myöskin tähän kysy-mykseen, sellaisen täsmäaseen, jolloin todellakin verovähennys-oikeus vahingonkorvauksista vie-dään pois niiltä pankinjohtajilta, jotka on tuo-mittu vahingonkorvauksiin valtiolle pankkikrii-sin yhteydessä.

Ed. Huuhtanen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Laaksonlehtolalle todeta sen, että mielestäni tämän keskustelun paras anti onkin nimenomaan se, että on pystytty kartoittamaan näitä monia epäkohtia, mitä on ollut juuri nämä verovähennykset, pakkohuutokaupat, ulosottotoimen maksujärjestelmä jne.

Haluan kiinnittää vielä huomiota yhteen hänen esille ottamaansa asiaan eli siihen, miten paljon ihmiseltä leikataan ulosotossa, mitä hänelle jää käteen. Minusta tämä on erittäin tärkeä kysymys. Mielestäni tällä hetkellä useinkin leikataan liikaa. Sillä aiheutetaan se, että eläminen vaikeutuu. Mutta: minuon on ottanut yhteyttä parikin henkilöä, jotka ovat sitten ratkaisseet asian siten, että jättävät työpaikkansa, koska siitä ei ole mitään hyötyä. Pelkällä yhteiskunnan tuella he tulevat paremmin toimeen ja säästävät hermojaan.

Ed. S. K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Olen huvittuneena seurannut meneillään olevaa post festum -keskustelua siltä osin, kun oppositio kertoo kansalaisille huolestuneisuutensa Sundqvist-

ongelmasta, ikään kuin hallitukselle annettava epäluottamuslause jollain tapaa enää korjaisi joutain. Oppositioilla on nyt housut nilkoissa.

Jätin jo viime kuun viimeinen päivä poliisille tutkintapyyntö, jonka allekirjoitti kolme eri hallituspuolueen edustajaa. Sain kylläkin samaan paperiin kolmesta eri puolueesta olevien opposition edustajien nimet, kiitos siitä heille. Huolestun on siis yhteinen yli puoluerajojen. Tutkinta Sundqvist-sopimuksen purkamiseksi on ollut siis jo yli kaksi viikkoa käynnissä.

Jokainen, joka vähänkin tuntee esittely- ja hallintokäytäntöä, tietää, että tässäkin asiassa on voinut käydä niin, että ministeri Alho on maininnut Sundqvist-tapauksesta pääministerille ja kertonut, että on selvittänyt asian laillisuuden, ja siihen kiireinen Lipponen on saattanut ohimennen ärähtää, että vai niin. Kun muut hallituksen jäsenet eivät ole olleet edes tietoisia koko asiasta, turha tässä mitään hallituksia on kaataa.

Ed. Peltomäki: Arvoisa puhemies! Sundqvistin tapauksen laillisuus tutkitaan perusteellisesti, se on oikein. En hyväksy sopimusta. Mutta herää monia kysymyksiä: Miksi nykyinsäädäntö salli kyseisen sopimuksen tekemisen? Arja Alho erosi omasta tahdostaan, sitä kunnioitan. Työttömyys, konkurssit ja muut murhenäytelmät ovat koskettaneet meitä kaikkia läheltä tai vähän kauempaa, joten ongelmien ytimeen on tartuttava. Virheitä on tehty, virheistä on opittava ja virheet on korjattava. Nyt on katsottava eteenpäin.

Ylivelkaantuneiden selviämismahdollisuuksia on parannettava, jotta rehellisen velallisen on mahdollista elää, tehdä työtä ja yrittää. Velkasaneerauslaki säädettiin edellisen hallituksen aikana, kaaoksessa, jolloin ajalehdettiin kriisistä kriisiin. Pankkeja romahti ja työttömyys moninkertaistui lyhyessä ajassa. Laki säädettiin kiireessä, mutta tarpeeseen. Siihen jäi aukkoja, joita ei ole vielä kukaan korjattu. Takaajien asema on edelleen tukala. Suurin osa velkasaneeratuista ihmisistä menetti mahdollisuutensa hoitaa laina-asioitaan, koska työ meni alta.

Velkasaneerauksen piirissä on noin 34 000 taloutta. Velkajärjestelyhakemuksia on jätetty kaikkiaan ehkä jo yli 50 000. Näistä kolmannes on yritystoiminnasta syntyneisiin velkoihin liittyviä. Asuntovelat olivat noin 10 prosentissa velkajärjestelyn keskeisimpänä hakuperusteena.

Velkajärjestelyissä olevien välttämättömän kulutuksen normit ovat nykyisin toimeentulotu-

kea tiukemmat. Normeja on siis löysättävä. Ulosmittaus- ja toimeentulotuen säännösten koordinoitua tarvitaan. Velkaneuvontaa tulee kehittää ja parantaa. Velkaneuvojat ovat melkoisen paineen alla. He tarvitsevat tukea räätälöidyn koulutuksen avulla.

Herra puhemies! Maassamme on suuri joukko vähävaraisia ja pienituloisia, jotka eivät täytä pankkiluoton ehtoja. He joutuvat hakemaan luottoa rahoitusyhtiöiden kautta, jolloin luoton korkotaso liikkuu yli 20 prosentin tuntumassa. Hollannissa on kokeiltu ns. sosiaalista luototusta eli annetaan matalakorkoista luottoa niille, jotka eivät kykene saamaan takuita pankkiluotoille. Suomen mallissa voitaisiin lähteä liikkeelle siten, että Raha-automaattiyhdistys antaisi Takuusäätiölle luvan käyttää sille varatusta pääomavarauksesta osan sosiaalisen luototuksen kokeilemiseen. Näissä asioissa toivon aktiivisuutta myös keskustalta, koko oppositiolta sekä erityisesti hallituksen muiltakin puolueilta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laiksi veronlisäyksestä ja viivakorosta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys 104/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 17/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi kehitysalueelle tehtävien investointien korotetuista poistoista annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 120/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 18/1997 vp
Lakialoite 94/1997 vp
Toivomusaloite 43/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista, joista toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekevänsä päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 154/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 16/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Hallituksen esitys yrittäjäeläkkeiden vakuutusmaksujärjestelmien tehostamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 156/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 17/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys 149/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 18/1997 vp
Toivomusaloite 257/1995 vp, 169/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Hallituksen esitys laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 121/1997 vp
Talousvaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Hallituksen esitys laiksi käräjäoikeuslain 12 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 131/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 12/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 12 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys sotilaskurinpitolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 40/1997 vp
Lakivaliokunnan mietintö 13/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 13.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Hallituksen esityksessä ja myös lakivaliokunnan mietinnössä ehdotetaan, että arestia ei voitaisi enää puolustusvoimissa määrätä kurinpitomenetellyssä. Esityksen pohjana on se, että kansainvälisen käytännön ja ihmisoikeussopimusten mukaan vapauteen kohdistuvat rangaistukset tulee käsitellä tuomioistuimissa.

Tässä ollaan oikeastaan pakon edessä näin tekemässä. Mutta puolustusvoimien ja kurinpidon kannalta arestin poistuminen henkilökunnan käytettävistä on ehdottomasti huono asia, koska siinä on kysymys aina tyypillisesti siitä, että virheellinen teko ja toisaalta rangaistus seuraavat toisiaan välittömästi. Se on erittäin tehokas keino kurinpidollisesti armeijassa. Nyt, jos kurinpitorangeistus tuomitaan muutamien viikkojen kuluttua tuomioistuimessa, sillä ei ole oikeastaan mitään merkitystä itse kurinpitoasiana.

Olen huolestunut siitä, kun armeijan kantahenkilökunnalta viedään erilaiset rangaistusmahdollisuudet kokonaisuudessaan pois. Minä uskon, että sillä on kurinpidollisesti hankalia vaikutuksia, saattaa olla negatiivisiakin vaikutuksia siinä mielessä, että helposti ryhdytään kantahenkilökunnan taholta käyttämään sellaisia kurinpitomenettelyjä, joista on nähty lehdistössä viime aikoina kirjoituksia, jotka eivät ole ollenkaan perusteltuja. Tämä on aina mahdollista. Joka tapauksessa pidän tätä erittäin hankalana asiana, mutta olemme pakon edessä kansainvälisten säännösten mukaan sen hyväksymään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Hallituksen esitys laiksi vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 162/1997 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 19/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi ilmailulain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 164/1997 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 8/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 8.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön yhteisen maatalouspolitiikan tunnistamis- ja tiedonantojärjestelmän täytäntöönpanosta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 116/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Malm merkitään läsnä olevaksi.

12) Hallituksen esitys laiksi torjunta-ainelain 7 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys 141/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelu:

Ed. K o m i: Arvoisa puhemies! Kuten vastalauseessa todetaan, yksiselitteistä perustelua torjunta-aineiden rekisteröintikäsittelyyn ja selvitystä rekisterin pitämisestä aiheutuneista kustannuksista ei saatu asiantuntijakuulemisessa. Samoin EU-direktiivi rekisteröinnistä on valmistunut ja se tulee muutaman vuoden viipeellä alentamaan kyseisiä kustannuksia. Lisäksi valiokunta edellyttää, että kustannusten alentamiseksi torjunta-ainevalmisteiden hyväksymiseen liittyvää menettelyä tehostetaan ja järkiperaistetaan. Näin ollen maksujen korottamiselle ei ole pitempiaikaista tarvetta ja siksi lakiesitys tulee hylätä. Maksujen korotus osaltaan heikentää suomalaisen maatalouden selviytymismahdollisuuksia EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa.

Ed. K a l l i: Arvoisa puhemies! Suomihan on EU:ssa niitä harvoja maita, joilla on korkea kustannustaso ja alhainen satotaso. Suomi joutuu nytkin Agenda 2000:ta selvittäessään perustelemaan ja hakemaan niitä tekijöitä, jotka muodostavat Suomen korkean kustannustason. Sen tähden emme voi olla hyväksymässä asioita, joilla itse kansallisesti olemme edelleen nostamassa kustannustasoamme. Monien selvitysten tukemana voidaan osoittaa, että Suomessa kustannustason nousu maatalouden osalta on selvästi nopeampaa kuin EU:ssa keskimäärin, ja sen tähden tällaisia yksityiskohtia on syytä vastustaa, jotta elinkeinolle ei saateta turhia rasituksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi alueiden kehittämisestä annetun lain muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 168/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H. Koskinen: Arvoisa herra puhemies! Lain tarkoituksena on kehittää valtion alue- ja paikallishallinnon palvelujen saatavuuden päätöksentekoa. Päätöksenteossa otettaisiin nykyistä paremmin huomioon alueen asukkaiden tarpeet ja näkökohdat.

Joitakin yksityiskohtia lain muutoksesta:

Kuntayhtymistä käytetään nimeä "maakunnan liitto". Kuitenkin kansan ja myös päättäjistä suuren osan käyttämä nimi on "maakuntaliitto". Vaikka nimi olikin käytössä vapaaehtoisilla liitoilla ennen maakuntahallintolain säätämistä, katson kuitenkin, että "maakuntaliitto" sopisi erittäin hyvin myös nykyisille kuntayhtymille.

9 § 1 momentissa säädetään, että alue- ja paikallishallinnon palveluista päätettäessä ei huononnetta asiakaspalvelujen saatavuutta. Se on hyvä ja kannatettava säädös. Kuitenkin heti seuraavassa momentissa vesitetään asia ja sallitaan mahdollisuus palvelujen saatavuuden heikentämiseen. Jos arvellaan palvelujen heikentymisen koskevan kahta tai useampaa kuntaa, on lausunto pyydettävä aina myös maakunnalliselta liitolta. Näen tärkeäksi, että maakunnallisen liiton lausunto tulisi pyytää myös silloin, kun asia koskee vain yhtä kuntaa. Lakikin olisi tällöin yksiselkoisempi, kun jokaisesta lain tarkoittamasta asiasta aina pyydetäisiin myös maakunnallisen liiton lausunto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

14) Hallituksen esitys maakuntajakolaiksi ja laiksi rakennuslain 18 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 169/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. H. Koskinen: Arvoisa herra puhemies! Minulla on sellainen käsitys, että tämän lain perimmäisenä tarkoituksena on antaa valtioneuvostolle mahdollisuus ja oikeus puuttua maakuntien itsenäiseen päätöksentekovaltaan ja

lähemmin nimenomaan maakunnan nimen määrittelyyn.

Viime keväänä neljän maakunnallisen liiton edustajat olivat sisäasiainministeriön puhutuksessa, jossa edellä mainittuja liittoja — lähinnä Pohjanmaan, Hämeen ja Savon liittoja — kehoitettiin uudelleen harkitsemaan nimiään. Pohjanmaan liiton valtuusto, samoin käsittääkseni myös Hämeen ja Savon liiton valtuustot ovat kuitenkin — Pohjanmaan liitto yhtä vailla — yksimielisesti päättäneet säilyttää entisen nimensä.

Toivon, että maakuntien päätäntäoikeutta kunnioitetaan sen verran, että ne voivat päättää myös nimestään. Sen vuoksi maakuntajakolain 1 § 2 momentista tulisi poistaa valtioneuvoston oikeus määrätä maakuntien nimestä.

Ed. Lindqvist: Arvoisa puhemies! Tässä on vain sellainen ongelma, mitä ed. H. Koskinen ei kenties tullut ajatelleeksi, että alueilla on useita liittoja. Esimerkiksi Hämeen alueella on tällä hetkellä Hämeen liitto, joka oli ennen selvästi Kanta-Hämeen aluetta, ja Päijät-Hämeen liitto. Ei kenties ole aivan oikeudenmukaista, että jotkut julistautuvat hämäläisiksi ja sillä tavoin tavallaan katsovat, että heille kuuluu oikeus edustaa koko Hämettä. Ehkä selkeämpi on paikallinen maakunnallinen määrittely, josta selviää myös maantieteellinen asema kyseisellä alueella. Itse kyllä toivoisin kovasti, että Hämeen liittokin tarkistaisi sen, että nimi vastaisi aluetta, ja me taas Päijät-Hämeen liitossa olisimme tyytyväisiä siihen ratkaisuun.

Ed. Rajamäki: Herra puhemies! Tämä on herättänyt paljon keskustelua ja vähän kiivailuakin. Savolaiset olivat olevinaan vähän juonia. Valtuustossa tehtiin päätös, että muutetaan nimi, mikäli Häme ja Pohjanmaa muuttavat nimensä, ja näin olemme sitten ikään kuin yhdessä urhoollisessa rintamassa tällaisen päätöksen jälkeen.

Kysymyshän on siitä, että erilaisia väestönsuojelu- ja monia muita valtionkin toimintatarpeita varten maakuntien nimillä haetaan tiettyä selkeyttä. Tässä valtioneuvostolla on nyt mahdollisuus nimetä maakunnat. Ed. H. Koskiselle haluan huomauttaa, että kyseessä ei ole se, että valtioneuvosto päättää maakunnallisen liiton nimestä. Se päättää maakunnan nimestä. Maakunnallinen liitto voi edelleen jatkaa sillä nimellä kuin haluaa tai muuttaa sitä vapaasti tämänkin lain jälkeen.

Ed. H. Koskinen: Arvoisa herra puhemies! Olen toki tietoinen ja olemme miettineet nimikysymyksiä. Mielestäni kaikkein huonoin asia, jonka ed. Rajamäki toi esille, on se, että samalla alueella on monta nimeä, niin kuin meillä on nyt Vaasan rannikkoseutu ja ties mitä nimiä. Jokainen instanssi käyttää omaa nimitystään, ja sen vuoksi yksi nimi on paikallaan. Minulle on hyvin tärkeää ollut, että maakunnalliset liitot saavat itse tehdä päätöksiä omista asioistaan. Tukeudun tähän keskustan näkemykseen ja pidän siitä hyvin voimakkaasti kiinni.

Ed. Vihriälä: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä siihen, mitä ed. H. Koskinen sanoi, että keskusta pitää kiinni nimenomaan maakuntien mahdollisuuksista. Kyllä itse katson myös näin, että kyllä meidän tulee sellaista linjaa ajaa, että maakunnat itse päättävät omista asioistaan ja myös nimitystään. Ei mielestäni siinä tarvita valtioneuvoston päätöstä. Kyllä me tiedämme Etelä-Pohjanmaalla, että Etelä-Pohjanmaa on Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa on Keski-Pohjanmaa ja Pohjois-Pohjanmaa Pohjois-Pohjanmaa. Se on minusta hyvin selkeä kanta, joten siinä mielessä tietenkin voin yhtyä ed. H. Koskinen näkemyksiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

15) Hallituksen esitys laeiksi tekijänoikeuslain ja rikoslain 49 luvun 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 170/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

16) Hallituksen esitys laiksi metsänhoitoyhdistyksistä

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 171/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. Rajamäki: Arvoisa puhemies! Tämä on tullut monien vaiheiden jälkeen. Vähän onnettoman metsänhoitoyhdistyslakityöryhmän tilaustyöväännön jälkeen yhdistykset olivat vaarassa muodostua julkisoikeudellisia tehtäviä hoitavaksi veroluonteisella maksulla toimivaksi pakkajäsenyyteen perustuvaksi järjestelmäksi, joka nyt on onneksi neuvottelujen myötä muutunut niin, että muun muassa metsäkeskusten kanssa päällekkäisiä tehtäviä ja tulevan metsähoitoyhdistyksen yleistehtävä on mainittu. Samoin puukauppa on villiintynyt ja metsänhoitoyhdistyksen alkuperäisestä tehtävästä laajentunut toiminta on nyt saatettu puihin sillä tavalla, että välillinen ja välitön osallistuminen puukaupan lukuun ottamatta eräitä poikkeuksia, energiapuu- ynnä muita asioita, on nyt rajattu pois.

Mutta kuitenkin haluan kiinnittää huomiota siihen, että valiokunnassa joudutaan vielä keskustelemaan jäsenyyteen liittyvistä kysymyksistä, metsänhoitomaksun tasosta ja ennen kaikkea metsänomistajia holhoavasta metsänhoitomaksusta vapautumispykälästä. Hyvällekin metsänhoidolle on asetettu ehdoksi vähintään viiden vuoden ajan tapahtuva hyvä hoito ennen kuin maksusta voidaan vapauttaa. Muutenkin nämä kriteerit ovat tältä osin erittäin kovat.

Tältä osin on siis edelleenkin syytä korostaa sitä, että myös perustuslakivaliokunnan on todella esityksen mukaisesti paneuduttava siihen, onko tämä järjestelmä ihan nykyaikaa, kun metsänomistajat joutuisivat edelleen maksamaan pakkajäsenmaksua metsänhoitomaksun nimellä ammattiavusta, jonka kaltaista esimerkiksi monet metsänomistajat eivät edes haluaisi metsäänsä tai eivät sitä edes käyttäisi. Metsänomistajiin kohdistuva holhous, johon myös viittasin, on tässä yhteydessä syytä selvittää.

Ed. Kalli: Arvoisa puhemies! Metsänhoitoyhdistyslain uudistaminen on iso ja haastava tehtävä, koska metsänhoitoyhdistyksillä on ollut merkittävä vaikutus siihen, että Suomen kansallisia metsävaroja on hoidettu varsin hyvin ja metsävarallisuus on viimeisten vuosikymmenien aikana varsin paljon kasvanut. Tällä tavalla hyvin pirstoutunut yksityismetsänomistajien joukko on kyetty kokoamaan varsin hyvin omaksi joukoksi, ja metsänhoitoyhdistys on ollut se taho, jolta turvallisia ja kaiken kattavia palveluja on saatu. Toivottavasti uusi lakiesitys nyt tämän jälkeen, kun eduskunta alkaa sitä käsitellä, voi

saada sen muodon, että nämä haasteet, jotka ovat kohdistuneet viime vuosina sekä metsänhoitoon, kasvatukseen, puukauppaan ja kaikkiin niihin palveluihin, joita metsänomistajat metsänhoitoyhdistykseltä odottavat, voidaan tähän sisällyttää.

Hallituksen esitys jonkin verran rajaa yhdistysten toimintavapautta, nimenomaan sitä toimintavapautta, jolla yhdistykset omaa tulonhankintaansa viime vuosina ovat toteuttaneet. Samalla myös metsänhoitomaksun tasoa jonkin verran ollaan alentamassa. Eli tämä välttämättä ei turvaa yhdistyksille jatkossa hyvää ja vakaata talouden pohjan muodostusta, ja ellei näin ole, niin saattaa olla, että yhdistykset joutuvat vähentämään henkilöstöään.

Metsänhoitoyhdistyksen tehtävät määritellään laissa. Tämän pykälän osalta uskon, että kokonaisuus on suhteellisen hyvä, kunhan itse metsänhoitomaksun kanto-oikeuden tasosta voidaan löytää sen kaltainen mahdollisuus, että turhaa byrokratiaa vältetään ja tämän maksun tason yhdistys ja metsänomistajat ja jäsenet jatkossakin voisivat itse päättää. Jos yhdistyksellä talouden osalta menee hyvin, niin jäsenillä ja omistajilla pitäisi olla mahdollisuus tasoa siinä tilanteessa alentaa.

Päätöksentekohan muuttuu. Uusi laki edellyttää valtuustoja ja postiäänestystä. Jäsenet voivat itse valita postiäänestyksen perusteella henkilöt valtuustoon ja valtuusto taas valitsee hallituksen. Tämä järjestelmään toteutetaan viimeistään vuoden 99 loppuun mennessä. Edelleen tällä yritetään rakennekehitystä viedä eteenpäin. Tällä hetkellä on paljon pieniä yhdistyksiä, ja toivotaan tai oikeastaan edellytetään, että pienet yhdistykset voisivat hakeutua yhteen ja yhdistyä niin, että metsänhoitoyhdistyksiä voitaisiin jatkossa johtaa päätoimisesti ja ne voisivat tuottaa entistä enemmän palveluja.

Kaikkein eniten viime aikoina keskustelua on synnyttänyt se, voivatko yhdistykset olla mukana puukaupassa, joko yhdistykset suoraan tai niiden yhteenliittymät, metsänhoitoyhdistysten liitot. Tasan tarkkaan tästä asiasta ollaan kahta mieltä. Niillä alueilla, joissa yhdistykset tai niiden yhteenliittymät ovat muodostaneet tällaisia puukauppayhtiöitä, on kiistattomasti näyttöjä, että hinnanmuodostukseen on voitu vaikuttaa positiivisesti, kun ostajina ja toimijoina on tällä hetkellä enää oikeastaan vain kolme integraattia, UPM, Enso ja Metsäliitto. Yhdistykset ovat toimittaneet puuta pienemmille toimijoille, sahoille tai yhdistyksen alueella toimiville puuta käyttä-

ville yrittäjille. Jatkossakin syytä on tarkoin harkita, löytyykö mahdollisuus, jolla tämä toiminta voitaisiin jollakin tavalla ylläpitää, niin että kilpailulainsäädännön ja yleisen toimintavapauden kannalta ei synny ahdistavaa tekijää.

Metsänhoitoyhdistyslain onnistuminen on iso asia. Toivoo sopii, että kykenemme säätämään lain, jolla tavallinen metsänomistaja kokee saavansa sen kaltaisen yhdistyksen, jolta löytyy palveluja kaikkiin niihin toimiin, jotka liittyvät metsänviljelystä puukauppaan ja kaikkeen siltä väliltä. Itse toivon, että valiokunta viisaudessaan kykenee jatkossa puuttumaan niihin epäkohtiin, joita hallituksen esityksessä on.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Nyt valiokuntaan lähetettävä laki metsänhoitoyhdistyksistä on todella merkittävä ja tärkeä koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta. Täytyy todeta, että metsänhoitoyhdistyslainsäädäntö, joka on noin 50 vuotta vanha, on kuitenkin toiminut tähän saakka erittäin mallikkaasti. Voi sanoa, että se on myöskin aivan maailman laajuisesti hyvä esimerkki siitä, miten täällä metsänomistajat ovat omatoimisuudellaan ja myöskin itsehallintoperiaatetta noudattaen voineet metsiä hyödyntää ja kantaa erittäin merkittävää vastuuta koko maan metsätaloudesta. Ei varmasti liioittele, jos toteaa, minkä myöskin ed. Kalli toi jo täällä esiin, että metsänhoitoyhdistysten ansiosta metsät meillä ovat sanalla sanoen hyvin hoidettuja. Missään muualla päin ei ole vastaavaa lakiin perustuvaa metsänhoitojärjestelmää.

On toki niin, että aika on muuttunut, ja erityisesti metsäverotuksen uudistuminen ja nämä muutokset, joita puukaupassa on tapahtunut, ovat aiheuttaneet sen, että koko metsälainsäädäntöä on uudistettava ja siinä mielessä myöskin metsänhoitoyhdistyslakia.

Ed. Kalli toi äsken esille niitä keskeisiä ongelmia, joita lakiesitykseen liittyy, ja ennen kaikkea sen huolen, mitä monet metsänhoitoyhdistykset ja metsänhoitoyhdistysten liitot tällä hetkellä jo kokevat, että tätä täytyy eduskunnassa muuttaa. Kyllähän lakiehdotus kaventaa metsänomistajien itsehallinnollista oikeutta hyvinkin merkittävästi. Kiinteän maksun määräytyminen on ongelmallinen ja myöskin se, että metsänhoitoyhdistysten aktiivisen toiminnan liikkumavara kapenee. Ainakin niiden tietojen perusteella, mitä nyt on julkisuuteen tullut ja joita asiantuntijat ovat esittäneet, uudesta järjestelmästä tulisi erittäin kahlitseva.

Kun näin totean, toki tähän liittyy paljon hyvää ja tärkeää, mikä on uudistettava, ja myöskin hallintoon liittyviä kysymyksiä, mutta kuitenkin tätä pitäisi nyt erittäin perusteellisesti valiokunnassa miettiä. Eikä pääse mihinkään siitä näkemyksestä, että kyllä tämä lainsäädäntö niin kuin valitettavasti moni muukin lainsäädäntö tällä hetkellä suomalaisessa yhteiskunnassa on johtamassa siihen, että entistä enemmän keskitytään, ja tämänhän tietää kyllä nimenomaan keskittyvän metsäteollisuuden otteen kovenemista yksityismetsätaloudesta. Siitä me emme pääse varmaankaan mihinkään. Aika tulee tämän näyttämään. Ennen kaikkea sekä yhteiskunnan että suurteollisuuden ote kovenee ja tällä tavalla holhous metsänomistajia kohtaan.

Luin eräästä lehdestä juuri esimerkiksi Keski-Suomen metsänhoitoyhdistysten liiton kannanotton, ja he olivat tyrmistyneitä tästä lakiesityksestä. En tiedä sitten, kohteleekeko tämä lainsäädäntö keskisuomalaisia voimakkaammin kuin muita, mutta Keski-Suomi on vahvaa metsäaluetta. Liiton kannanotossa todetaan, että toimintamahdollisuudet kapenevat puukaupassa, puun korjuussa ja tämä romuttaa metsänomistajien vapaan itsehallintoperiaatteen. Näin keskisuomalaiset metsänomistajat toteavat. Sitten he kysyvät myöskin, voiko todella eduskunta säätää lain, jolla vastoin yleistä pyrkimystä vähenetään kilpailua ja rajoitetaan toimintaa. Näin keskisuomalaiset toteavat tästä lakiehdotuksesta, joka on eduskuntaan tuotu. Ja myöskin sen he toteavat, että lakiesityksen puukaupallista toimintaa koskeva säätely on selkeästi maaseudun kehittämisen ja yrittämistoiminnan monipuolistamisen sekä työllistämisen edistämistavoitteen vastainen.

En tiedä, millä perusteilla, sitä ei yksityiskohteisesti tässä kannanotossa kerrottu, he ovat päätyneet tähän näkemykseen nyt valiokuntaan lähtevästä lakiesityksestä. He ovat jopa sitä mieltä, että esitys vaarantaa metsänomistajien sitoutumisen yksityismetsätalouden edistämiseen ja yhteiskunnan kannalta tärkeiden metsäpoliittisten päämäärien toteuttamiseen, jotka ovat erittäin merkittäviä. Metsänomistajien järjestöstä rakennetaan keskisuomalaisten mukaan valtion työrukkasta metsäpoliittisten tavoitteiden toteuttamiseen vastoin metsänomistajien tahtoa.

Mielestäni nämä keskisuomalaisten metsänomistajien kannanotot ovat merkittäviä. Toivonkin, että kun valiokunta tätä lakiesitystä käsittelee, myöskin näitä tahoja valiokunnassa kuultaisiin, jos sieltä saataisiin sellaista tietoa,

että voitaisiin perustellusti tehdä myöskin niitä muutoksia, joita tähän lainsäädäntöön mielestäni olisi eduskuntakäsittelyssä tehtävä, jotta tämä palvelisi koko suomalaista metsätaloutta ja koko suomalaista yhteiskuntaa, ovathan metsät meille niin tärkeät.

Ed. K o m i : Arvoisa puhemies! Metsätalous ja sen tuoma taloudellinen hyöty on suomalaiselle kansantaloudelle erittäin merkittävä. Juuri tämän turvaamiseksi olisi meidän tässä metsänhoitoyhdistyslaissakin löydettävä sellainen malli, että se edesauttaisi tätä tavoitetta yhdessä metsälakien kanssa ja hyvässä yhteistyössä metsäkeskuksien kanssa, että yhteinen päämäärä näillä kaikilla eri sektoreilla voisi säilyä.

Metsänhoitoyhdistyslaki on ollut kovan kädenväännon kohteena jo siinä työryhmässä, jossa sitä valmisteltiin, ja edelleen varmasti ministeriössä ja hallituksessakin, koska sen antaminen on näinkin kauan viivästynyt. Johan työryhmä antoi esityksensä kevättälvelle, maaliskuussa.

Tässä on monia kohtia, joita metsänomistajat miettivät hyvin tarkoin ja suhtautuvat niihin pelokkaasti. He pelkäävät juuri sitä, että se kaventaa metsänomistajien omaa päätösvaltaa ja sitä kautta vie halukkuuttakin toimia kestävän metsätalouden hyväksi yhteistyössä valtiovallan kanssa.

Monet sanovat, että lakiesitys rajaa perusteetomasti liikaa liittojen omistuksessa olevaa ja laillisessa järjestyksessä perustettua puukauppaa harjoittavien osakeyhtiöiden toimintaa. Ennen kaikkea tämä on tullut esille pienten puuta jalostavien yritysten huolena. Niillehän lähinnä metsänhoitoyhdistykset ovat olleet puun toimittajina. Kun samalla pidämme huolta maaseudun elinvoimaisuudesta ja yritystoiminnan siellä kehittymisestä, tämä on todella vakava huolen aihe.

Samalla tämä vähentää kilpailua. Täällä tuli jo ed. Kallin esityksessä esille, että Suomen metsäteollisuus on hyvin harvojen käsissä. Jos metsänhoitoyhdistyksiltä ja niiden liitoilta rajataan puun korjuu- ja kauppamahdollisuus, kilpailu entisestään rajoittuu. En usko, että se on koko metsätalouden etu, koska metsäteollisuus ilman raaka-ainetta ei voi toimia, ja metsänomistajat näkevät, että heille kuuluu kohtuullinen korvaus metsän kasvatukselta.

Monia on askarruttanut kysymys, että tavallaan eduskunta määrittää metsänhoitomaksun suuruuden, joka tähän saakka on ollut metsänomistajien, metsänhoitoyhdistyksen itsensä pää-

tettävissä. Tätäkin asiaa tulee varmasti hyvin tarkoin valiokunnassa harkita, onko tämä malli paras mahdollinen.

Ennen kaikkea tärkeää on, että metsänomistajat sitoutuvat metsäyhdistysten toimintaan. Vain sitä kautta voimme turvata metsätalouden taloudellisen merkityksen ja kestäväen talouden Suomessa.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Ajattelemani lyhyen kaavan sijasta minäkin otan nyt pidemmän kaavan tämän lähettämässä maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Laissa metsänhoitoyhdistyksistä ongelma nykyisessä käytännössä on ollut siinä, että se on hyvin pitkälti unohtanut alkuperäisen metsänhoitoon liittyvän asemansa. Metsänomistajat ovat kärsineet niistä toimintamalleista, joita on ollut.

Täytyy sanoa, kun olen eriävän mielipiteen metsänhoitoyhdistyslakityöryhmän mietintöön laittanut metsänhoitoyhdistysten asemasta, että olen saanut lukemattomia viestejä metsänomistajilta, jopa metsänhoitoyhdistysten johtokunnissa ja toiminnassa mukana olevilta — he eivät varmaan kylällänsä uskalla kehua olevansa kansani kovasti samaa mieltä — että tämä järjestelmä vaatisi kunnan tuetuksen. Tämähän on muuttunut hyvin pitkälti etujärjestöluonteiseksi, pakkojäsenyyteen perustuvaksi verojärjestelmäksi, jossa ikään kuin yhden metsätoimijan puun hankintakin on vielä veroluonteisella maksulla osittain yritetty hoitaa, kiistämättä sitä, että metsänhoitoyhdistykset ovat eräillä alueilla toki tehneet sopimuksia muidenkin kuin Metsäliiton kanssa viime aikoina.

Ongelma tässä systeemissä on se, että MTK:n tavoitehan on ollut pitkälti se, että kun metsälakitoimikunnan työstä jätettiin metsänhoitoyhdistykset pois, metsäkeskusten asemaa pyrittiin tietoisesti aika lailla heikentämään ja ajamaan alas. Tavoitteena oli entisestään vahvistaa ja tehdä metsänhoitoyhdistyksistä ja niiden liitoista vahva puukauppatoimija ja myöskin MTK:n metsäpoliittinen etujärjestö rakenne.

Näinhän ei tietenkään asia voi olla. Sen takia me sosialidemokraatit tämän metsänhoitoyhdistyslakityöryhmän työn jälkeen, kun olemme asiaa hallituksen piirissä ja eri neuvotteluissa vääntäneet, olemme ehdottomasti lähteneet siitä, että tämä järjestelmä ei voi olla puukaupan välitön tai välillinen osapuoli, jos siitä laki tehdään, eikä se voi olla selkeä etujärjestöluonteinen järjestelmä. Se ei kuulu nykyiseen Suomeen eikä

Eurooppaan eikä mihinkään systeemiin. Siinä on jauhot ja vellit niin puhtaasti sekaisin, että sitä järjestelmää ei voi enää katsella.

Tähän asiaanhan kiinnitti 80-luvun puolessavälissä jo perustuslakivaliokunta huomiota. Oikeusasiamiehen kertomuksessa muistaakseni on mainintoja. Eri yhteyksissä tätä on tuotu esille.

Mutta kun huomasin, että keskustallakin on näin paljon tähän liittyvää kritiikkiä, minusta on edelleen eduskunnassa pohdittava sitä yhtä vaihtoehtoa, josta voisimme olla yhtä mieltä siten: Jos halutaan metsänhoitoyhdistykset säilyttää etujärjestöluonteisina järjestelminä, tehdään lyhyen kaavan mietintö, jossa kumotaan nykyinen metsänhoitoyhdistyslaki. Maahan jää yhdistyslaki. Yhdistyslailla voidaan järjestää metsänhoitoyhdistyksiä ihan niin kuin halutaan, mutta ilman pakollista jäsenyysjärjestelmää ja veronluonteisia maksuja. Se on täysin mahdollinen vaihtoehto ja sitä kannattaa pohdita, jos keskustan edustajat toivovat tämän tyyppistä järjestelyä. Eihän meillä SAK:stakaan ole lakia säädetty ja pakollista jäsenmaksujärjestelmää sinällään.

Lain sisällöstä sen verran olisi toivonut aikoinaan, että metsälakitoimikunnan työssä olisi ollut esimerkiksi metsänhoitoyhdistyslainsäädännön uudistaminen samalla kertaa esillä, jolloin olisi voitu katsoa, millä tavalla tulisivat kokonaisuudessaan metsäpoliittiset toimijat toimimaan niin, että meidän metsäpolitiikkamme tavoitteet ja hyvä metsänhoito ja metsätalous saisivat mahdollisimman vankan pohjan tulevaisuudessa. Näin ei nyt ollut. Sen sijaan metsälakitoimikunnan työn jälkeenhän tehtiin nopeasti metsänhoitoyhdistyslakiin sellainen muutos, että metsäkeskusten ohjaus metsänhoitoyhdistyksiin nähden poistettiin, sana "ohjaus" poistettiin, jolloin tämäkin edelleen korostaa sitä, että kyseessä on hyvin kriittisesti tarkasteltava lainsäädännöllinen, metsäpoliittinen toimija tällaisenkin kytkyn katkaisun jälkeen.

Metsänhoitoyhdistysten toimenkuva on, niin kuin sanottu, muuttunut puukaupan suuntaan. Varoja on hankittu puukaupalla ja siinä ei aina metsänomistajan etua ole välttämättä ajateltu. Tietenkin jos toimitaan ikään kuin kahdella puolella, niin jompikumpi joskus voi hävitä. Se voi olla pienmetsänomistaja, joka häviää, maksaa viulut, mutta ei välttämättä saa vastaavaa hyötyä.

Toinen asia on se, että kyllä metsänhoitoyhdistysjärjestelmää metsänomistajien maksujen ohella on rahoitettu hyvin voimakkaasti julkisin

varoin, verovaroin myös eli metsänparannus-, mp-varoin.

Kun on selvitelty eri metsänhoitoyhdistysten toimintaa, niin metsäpoliittiset tavoitteet ja hyvät metsänhoidon pyrkimykset eivät ole sillä tavalla korostuneet, vaan rahanhankinta. Eräässä metsänhoitoyhdistyksessä oli metsäteiden rakentamistavoite toteutettu 120-prosenttisesti, kun siitä sai rahaa ehkä paremmin, kun taas nuoren metsän kunnostus- ja taimikonhoitotavoitteesta oli eräässä metsänhoitoyhdistyksessä toteutettu vain 40–45 prosenttia. Eli ei se aina ollut metsänhoitoon tähtäävää, parhaaseen tulokseen tähtäävää, vaan siinä oli taloudellinen lähestymistapa tärkein.

Joka tapauksessa tämän yksipuolisesti kokoonpannun metsänhoitoyhdistyslakityöryhmän työn jälkeen jatkovalmistelussa lakiluonnos on kokenut merkittäviä muutoksia. On myönnettävä, että laki on mennyt toimivampaan suuntaan. Myös eriyvän mielipiteeni ja meidän vaatimustemme osalta siellä on toki myös myönteistä, juuri metsänhoitoyhdistysten yleistävä, 3 §, joka MTK:n vaatimusten sijasta on nyt tässä muodossa. MTK:han vaati ja ilmeisesti Viitalan työryhmän aivot sellaista pykälää, jossa käytännössä metsäkeskusten kanssa olisi syntynyt aivan selvä ristiriita. Olisi ollut vaikea sanoa, kumpi on julkisoikeudellinen toimija metsäasioissa. Siitähän metsäkeskusten väki aiheellisestikin oli huolissaan, mutta toki ilman ohjeita mekin. On kyllä edelleenkin tältä osin varmaan valiokunnassa pohdittava lain toimivuutta.

Sitten näistä asioista, joista tuossa lyhyessä evästyksessä jo puhuin.

Jäsenyys metsänhoitoyhdistyksessä on sillä tavalla parempi kuin aikaisemmin, että ei tule ns. pysyvää jäsenyyttä, vaan tästä voi sentään erota. Normaalinpaa olisi tietysti, että yleensä yhdistykseen liitytään ja sitten erotaan, jos halutaan, mutta liittyminen on yleensä lähtökohta.

Metsänhoitomaksun perusteista on syytä keskustella. Ne tuntuvat varsin kovilta, ja monet metsänomistajat ihmettelevät sitä, että jos he eivät edes palveluja tarvitse, niin miten heidät on sidottu turpeeseen maksujärjestelmällä ja jäsenyydellä ja palvelujen lähes pakkokäytöllä. Meilähän on se ongelma, että meillä ei ole riittävästi kilpailua tällä puolella, että metsänomistaja voisi esimerkiksi käyttää muitakin metsänparannustehtävissä toimivia yrityksiä tai muita aina riittäväällä vapaudella.

Myös metsänhoitomaksusta vapautumisen perusteet ovat kohtuuttoman tiukat. Jos ajatel-

laan vähintään viisi vuotta käytettyä, metsäsuunnitelmaan perustuvaa hyvää metsänhoitotapaa jnp., niin kun keskimääräinen tilan omistusaika on jonkun verran yli 20 vuotta, niin viiden vuoden odotusaika on lähes neljännes tilan hallinta-ajasta. Meidän mielestämme kohtuullinen odotusaika olisi 2–3 vuotta. Tätä emme valitettavasti hallituksen loppuvaiheuvotteissa saaneet läpi, kun yritettiin tulla meitä vastaan olennaisella asialla. Meidän olisi pitänyt lähteä romuttamaan puukauppaan osallistumista, mutta omalta osaltani en sitä kauppaa ole tekemässä.

Maksuvapautusehdot ovat suorastaan holhoavia. Perusteeksi pitäisi riittää hyvän metsanhoidon mukainen toiminta. Tältä osin on syytä myös asiaan valiokunnassa vielä palata. Luulen, että juuri perustuslakivaliokunta on se, joka voi näitä vielä pohtia.

Sitten valvontaseuraamukset ja sanktiokysymykset eivät ole myöskään riittävästi tulleet esille. Pitää olla selkeästi määritelty se, millä tavalla metsänhoitoyhdistysten toimintaan puututaan. Onko se niin, että puututaan metsänhoitoyhdistysmaksun keruuseen, vai mikä on se tapa, jos ei noudateta lakia?

Kieltämättä hankala kohta oli välillinen tai välitön puukauppaan osallistuminen, mutta se on keskeinen periaate, ja uskon, että juuri aikaisempien perustuslakivaliokunnankin kannanottojen ja nykyisen oikeuskäytännön mukaan se olisi ollut kyllä suuri ongelma tässä laissa, jos täällä tällainen kohta olisi ollut. Toisaalta on myönnettävä, että on ollut myös sellaisia mekaanisen metsäteollisuuden ja muita yrityksiä, joita on perustettu kansainvälisessä yhteistyössä, joissa metsänhoitoyhdistys on ikään kuin turvaamassa puuraaka-aineen hankinnan. Esimerkiksi juuri Mikkelin seudulla Etelä-Savossa on tällaisia, ja se tässä kipupiste, myönnettäköön, olikin, kun pohdittiin, millä tavalla menetellään, ettei tehdä myöskään haittaa yleisten oikeusperiaatteiden takia juuri työllisyysnäkökulmille.

Joka tapauksessa tähänhän tuli nyt siirtymäsäännös, jossa vanhan lain aikana syntynyt metsänhoitoyhdistyksen osakkuus tai jäsenyys päättyy tietyllä siirtymäkaudella vuoden 2000 loppuun ja tällä tavalla annetaan järjestelymahdollisuus. Mutta se malli, joka eräässä vaiheessa oli, että metsänhoitoyhdistysten liitot voisivat kuitenkin jatkaa toimintaansa, kunhan ne vain eivät laajentaisi sitä eli niiden varallisuutta ei kasvatettaisi tai osakepääomaa, ei ole toimiva malli. Kieltämättä metsäteollisuus koki, että sii-

nä on mahdollinen kilpailija, jota laajennetaan jopa valtakunnalliseksi, jolla on sitten todella myös ongelmallinen kytkynsä.

Kaiken kaikkiaan tässä on todella suuntaan ja toiseen vääntöä. Tässä on kompromissia, mutta minusta kannattaa miettiä metsäkeskusten ja metsänhoitoyhdistysten muodostamaa kokonaisuutta metsäpoliittisina toimijoina, metsänomistajan aseman oikeutettua parantamista. Holhouksen sijasta pitäisi kannustaa hyvään metsänhoitoon ja palkita sitä systeemiä. Sitten on myös se kysymys, onko oikein, että metsänhoitoyhdistyslaissa rajoitetaan pelkästään metsäkeskusten mahdollisuutta palvella maksuvapautusta hakevia tai vapautuksen saaneita metsänomistajia. Tämän tyyppisiä pohdintoja riittää, mutta senpä takia meillä valiokuntajärjestelmä on, että siellä voidaan jatkokeskustelua käydä.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Minusta on sanottu joskus, että minä olen kaikkien alojen asiantuntija, mutta tuntuu siltä, että minä olen saamassa hyvän seuraajan ed. Rajamäestä, jonka näkemykset ovat puhtaasti punapoliittisia eivätkä ainakaan kovin pitkälti perustu asiantuntemukseen.

Metsäkansan puolelta on tullut arvostelua metsänhoitomaksun pinta-alaperusteisuuteen siirtymisestä, mutta en puutu siihen sen enemmälti. Mutta mitä tulee puukauppaan, se puukauppatoiminta, jota metsänhoitoyhdistyksillä on ollut, omankin kokemukseni perusteella on ollut pitkälti nimenomaan metsänhoidollista toimintaa. Metsänhoitoyhdistykset kokoavat yhteen pieniä metsälöitä ja sen tyyppisiä, jotka ovat harvennusmetsiä ja joista ei, jos niitä menee tarjoamaan puutavarayhtiöille, saa yhtään mitään, eivät ole edes kiinnostuneita. Tänä päivänä on ammattimiesten saaminen erittäin vaikeaa tuolaisiin hakkuutehtäviin. Mutta kun metsänhoitoyhdistykset keräävät pieniä metsälöitä ja niiden puumääriä yhteen ja myyvät ne yhdessä, siinä jopa jää sen lisäksi, että metsät tulevat hoidettua, muutama markka taskuun. Minä olen itse kokenut sen. Viimeiset maksut sain heinäkuussa tällaisesta pienmetsän harvennuksesta, ja olen erittäin tyytyväinen tähän asiaan.

Mitä tulee sitten Metsäliiton orjiin, metsänhoitoyhdistyksiin, sillä alueella, missä minulla pieni tila on, eihän Metsäliitolle myyty kuin minun metsäni, myytiin siitä syystä, että Metsäliitto sai nypättyä omat osuusmaksunsa pois. Minä tosin sanouduin irti heti ja saan vuoden kuluttua sitten muutaman tonnin sieltä rahaa, joten se

taistelu päättyi tavallaan minun hyödykseni minun mielestäni.

Joka tapauksessa se, jos metsänhoitoyhdistykset eivät voi jatkaa puukauppaa tällä tavalla, on nimenomaan pienmetsälöiden kannalta metsänhoidollisesti erittäin suuri tappio, ja sitä ei tunnu ymmärtävän ed. Rajamäki, joka näkee tämän metsänkin punaisen viitan läpi ilmeisesti.

Ed. Kalli: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin metsänhoidon laiminlyöntiin. Ed. Rajamäki totesi, että metsänhoito on yhdistysten varsinaista toimintaa ja tässä on aukkoja ja jälkeensä jääneisyttä ja on osoitettavissa kohteita, joissa yhdistykset eivät ole hoitaneet toimintaansa. Siihen varmaan on syynä se, että viime vuodet ovat puumarkkinoiden kannalta painottuneet aika paljon markkinoiden hoitamiseen, ja kun yhdistyksissä on aika vähän ihmisiä, on yritetty tyydyttää teollisuuden puun tarvetta. Kun pääosin hakkuut ovat kohdistuneet päätehakkuihin ja avohakkuihin, näiden hoitaminen ja viljeleminen on ottanut sen resurssin, jota yhdistyksillä on, ja kieltämättä on jäänyt hoitamatta joitakin ensiharvennuksia ja nuorten metsien hoitotoimenpiteitä, jotka ovat kohteita, joissa valitettavasti ei raha kovin paljon liiku. Omistajat ja asiakkaat eivät välttämättä ole valmiit panostamaan sillä tavalla kuin ed. Aittoniemi kertoi, koska se vaatii omistajalta satsausta. Ei ole olemassa nuoren metsän korjuulle, sille puulle, joka sieltä tulee, kohdetta, ei ole toimivaa markkinaa, joka ottaisi tämän puun.

Sen tähden yhdistyksiä jatkossa pitäisi innostaa omatoimisuuteen, innostaa metsänomistajat tekemään nuoren metsän hoitoa, koska se pitkässä juoksussa kuitenkin on kannattavaa. Pitää muistaa, että tavanomainen tämän päivän metsänomistaja on taajamassa tai kaupungissa asuva toimihenkilö, naisihminen, joka monesti on vielä opettaja, joka välttämättä itse ei enää tee raivuuhommaa. Jos yhdistys sen tekee, siitä tulee kustannuksia. Tämän yhtälön yhteensaattaminen ei ole ollut kovin helppoa, koska ei ole ollut metsänparannusvaroja tämän kaltaiselle toiminnalle riittävästi. Nyt näyttäisi, että ensi vuonna on, kunhan rahoituslakia kyetään korjaamaan niin, että tämä suunnitelmallisuus jonkin verran helpottuu.

On selvää, että kun 45 miljoonaa kuutiometriä yksityismetsistä tarvitaan puuta teollisuuden tarpeisiin ja jos siellä joukko edelleen pienenee, itsestään ei löydy tällainen puuvirta. Sen tähden nyt pitää muistaa, että kun lakia säädetään, var-

mistetaan se, ettei saateta kyseenalaiseksi näitten puuvirtojen mahdollisuutta, eli luodaan yhdistyslailla mahdollisuudet siihen, että pidetään yllä motivaatiota, innostusta ja opastusta niin, että metsiä kannattaa hyödyntää. Hyödyntämistäsehan on jo yli 80 prosenttia, ja jotta se sillä tasolla pidetään, puolestapuhujia tarvitaan, koska muutkin näkökohdat kuin talousmetsät koko ajan valtaavat alaa ja entistä enemmän tulee ihmisiä, jotka ovat sitä mieltä, ettei puuta saa kaa-taa.

Se, miksi yhdistykset ovat lähteneet mukaan puukauppaan yhteenliittymien kautta, perustamaan yhtiöitään, on johtunut siitä, että on haluttu työllistää ne ihmiset, jotka yhdistyksissä ovat olleet. Puun korjuun tai puukaupan kautta on haluttu pitää rinnakkainen järjestelmä, ja kun on ollut puuta jalostavia yrityksiä, joilla itsellä ei ole ollut metsänhankintaosastoa, joka olisi hankkinut puuta, on turvauduttu metsänhoitoyhdistykseen. Jatkossa se tietenkin tämänkin lain mukaan on mahdollista valtakirjan kautta, mutta monesti saattaa olla, että on joku pienempi toimija, joka nopeasti tarvitsee puuta, ja jos yhdistyksen toimihenkilö tietää, että jonkun tietyn metsänomistajan metsässä saattaisi olla juuri sen kaltaista puuta, jota tämä yrittäjä tarvitsee, ja valtakirjan tavoittaminen on aika vaikeata, tämän kaltaisissa tapauksissa toimintavapaus ehkä olisi joustavampi, kun sitä ei olisi rajattu johonkin tiettyyn 3 000 kiintokuutiometrin määrään.

Sen tähden minusta kannattaa avoimesti edelleen ajatella ja pohtia sitä, löytyisikö jokin mahdollisuus, jolla yhdistysten yhteenliittymät tai ainakin olemassa olevat osakeyhtiöt voisivat jatkaa ja pitää yllä rinnakkaista kilpailua. Ainakin minun tietooni on tullut, että japanilaisessa omistuksessa olevat sahat ovat perustaneet puun hankintansa nimenomaan näiden yhtiöiden varaan ja pelkäävät, että heidän puun hankintansa saattaa vaikeutua, jos he joutuvat nojautumaan suurten integraattien puun hankintaan, tai ainakin välistävetäjiä tai -ottajia tulee entistä enemmän.

Sitten siihen, onko yhdistyksillä ollut jotenkin monopoliasema metsänparannustöiden osalta: ei ole ollut. Päinvastoin aiemmin, ennen organisaatiolakien uudistamista ja kestävä metsätalouden lain uudistamista metsäkeskukset ja -yhdistykset olivat enemmän toispuolisessa asemassa. Nyt on tasavertainen asema. Kaikilla muillakin metsäpalveluyrittäjillä ja yksittäisillä metsänomistajilla on samanlaiset mahdollisuudet saada erilaisia metsänparannusrahoitusmuotoja. Sillä tavalla yhdistyksellä ei ole mitään mää-

räävää asemaa eikä ainakaan minkäänlaista monopolia, päinvastoin.

Toivotaan, että löytyy tämänkin keskustelun saatteena osittain hyviä mahdollisuuksia palata niihin korjauksiin, joita hallituksen esitys kuitenkin edellyttää.

Ed. K o m i : Arvoisa herra puhemies! Ed. Rajamäen esille ottama asia eli väite siitä, että metsänhoitoyhdistyksen harjoittamassa puun korjuussa ja kaupassa saattaa hävitä metsänomistaja, on aika usein esitetty väite. Mielestäni ei ole perusteellista näyttöä sille, enkä ensimmäistäkään tapausta ole kuullut. Kuitenkin korjuuta ja kauppaa voi käydä vain metsänomistajan luvalla. Metsänhoitoyhdistys ei ole tässä määräävässä asemassa vaan metsänomistaja voi sen päättää.

Suuret metsäyhtiöt ovat ainakin yksityiskeskustelussa myöntäneet, että metsänhoitoyhdistyksen mukaantulo puun hankintaan on aiheuttanut sen, että kilpailu on selkeästi lisääntynyt. Uskon, että sillä on ollut myös hintaan vaikuttava tekijä.

Jo esille tullut metsänhoidollinen hyöty, jota metsänhoitoyhdistysten puun korjuu ja kauppa on tuonut, on todella merkittävä. Etenkin harvennushakkuissa vielä monta kertaa löytyy pien-tukille ym. selkeästi taloudellisempaa käyttöä. Lisäksi puun parempi lajittelu ja erikoiskäyttö-mahdollisuus lisäävät selvästi puusta saatavaa taloudellista hyötyä ihan kansantaloudellisesti-kin ja edesauttavat puun pidemmälle menevää jalostusta. Tästä syystä asiaa tulee ihan maltillisesti vielä edelleen pohtia valiokuntakäsittelyssä eikä tyrmätä asiaa ihan suoralta kädeltä.

Ed. K a n k a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava, että me tässä maassa tarvitsemme erillisen metsänhoitoyhdistyslain. En usko, että sellaiseen järjestelmään, jossa olisi vain yhdistyslaki ja sen pohjalta toimittaisiin, voitaisiin mennä. Se ei olisi vastuullista kansallisuusomaisuuden hoitamista. Siinä mielessä kannatan sitä, että laki näin säädetään ja uudistetaan.

Mitä tulee lain sisältöön, valiokunnan on tietysti syytä hyvin tarkkaan pohtia, mikä on edullisinta ja viisainta esimerkiksi metsänhoitoyhdistyksen toimintarajoitusten ja oikeuksien suhteen. On totta, että kaupunkilaismetsänomistajien määrä on varsin suuri. Kun esimerkiksi pääkaupunkiseutu kasvaa koko ajan, on entistä enemmän täällä asuvia, joilla on metsät kaukana keskisessä, pohjoisessa Suomessa. Heidän

etuaan erittäin hyvin niin hoidossa kuin myös puun markkinoinnissa hoitaa metsänhoitoyhdistys. Minkälaisin valtuuksin, minkälaisin menetelmin, sitä on tietysti syytä pohtia, ja sitä, että se on kokonaisedun mukaista. Mutta nämä lisärajoitukset, jotka tässä suhteessa tässä lakiesityksessä metsänhoitoyhdistyksille asetetaan, saattavat johtaa kyllä huonompaan tilanteeseen kuin mikä nyt on olemassa. Siksi niitä on syytä hyvin tarkkaan pohtia.

Mitä sitten tulee metsänhoitomaksuun, niin ymmärtääkseni perustuslakimme edellyttää, että nimenomaan erillislaissa säädetään melko tarkkaan ne perustelut, miten maksut määräytyvät. Me luovumme lähivuosina metsäverotuksessa pinta-alaverotuksesta ja se kai johtaa siihen, että on siirryttävä hieman toisenlaiseen metsänhoitomaksuun myös. Tässä nyt ollaan menemässä metsätalouden käytettävissä olevan maan perusteeseen ja se johtaa tietysti ongelmalliseen kehitykseen.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Muutamia hajanaisia ajatuksia käydyn keskustelun pohjalta.

Ensinnäkin, eihän se uusi asia ole, että puhutaan metsänhoitoyhdistyslain osalta siitä, että yhtä hyvin se voisi olla vapaata yhdistystoimintaa. Siitä on puhuttu edellisen kerran, kun tätä lakia uudistettiin, ja erityisen paljon siinä yhteydessä, kun puhuttiin ns. valtakirjakaupasta. Mutta siinä yhteydessä ja niissä olosuhteissa, joissa silloin puhuttiin, itse asiassa tässäkin talossa käytiin keskustelua aika voimakkaasti siitä, että yhteiskunnalla pitää olla oikeus ja keino ohjata näitä asioita. Näkökulma oli toisin sanoen hyvin paljon erilainen kuin nyt.

Nyt lähdetään sitten ilmeisesti siitä, jos menään vapaaseen yhdistystoimintaan, että yhdistyksellä ei sitten ole muita velvoitteita kuin ne velvoitteet, joita tulee yhdistyslain kautta, ja niitähän ei sitten metsänhoidollisesti minkään yhdistyslain kautta tule. Tavallaan, kun puhutaan samaan hengenvetoon metsänhoitoyhdistysten pakkojäsenmaksusta, nehan ovat vastapainoja toisillensa juuri siinä, minkälaisen ohjausmahdollisuuden yhteiskunta näihin toimintoihin, joita metsässä tehdään, voi käytännön tasolla asettaa. Totta kai metsälainsäädäntö ylipääntään on nyt eri tyyppinen kuin aikaisemmin ja sillä on ohjauskeinoja enemmän kuin ehkä aikaisemmin, mutta jos se käytännön toteuttaja on sekin vielä ketjussa mukana, niin lopputulos on monessa suhteessa ymmärtääkseni parempi. Ja

nimenomaan tältä tasapainoasetelmalta käsin asiaa pitäisi tarkastella.

Tämäkin esitys, niin kuin aikaisempikin laki, on antanut kuitenkin koko ajan mahdollisuuden siihen, että on olemassa metsätoimistoja, jotka toimivat metsänhoitoyhdistysten rinnalla aivan normaalissa täydessä kilpailutilanteessa. Ilmeisesti vanhin niistä on Thomesto, en tiedä toimii-ko vielä, mutta joka tapauksessa kovasti ovat harventuneet metsätoimistot siihen nähden, mitä niitä aikaisemmin oli, koska niille eivät asiakkaat ilmeisesti ole antaneet luottamustaan niin, että ne metsänhoitoasiassa olisivat tulleet toimeen niillä marginaaleilla, joita he toimintansa rahoittamiseksi tarvitsevat.

Ed. Rajamäki ennen muuta otti esille myös etujärjestönäkökulman. Minun käsitykseni on se, että Metsänhoitoyhdistysten liitto on ihan selkeä etujärjestö. Kun nyt metsänhoitoyhdistykset rakenteellisesti muuttuvat, niin kyllä oma käsitykseni on se, että ne muuttuvat nimenomaan siihen suuntaan, että varsinainen etujärjestöluonne, jos sitä tähän asti on ollut, siirtyy lähes kokonaisuudessaan nimenomaan näille liitoille. Liitohan ovat ihan puhdasta, vapaata yhdistystoimintaa. Niillä ei ole mitään tekemistä tämän lain kanssa ja ne eivät ole siinä mielessä virallinen organisaatio näin lainsäätäjän kannalta katsoen. (Ed. Rajamäki: Metsänhoitoyhdistykset keräävät maksuja!) — Metsänhoitoyhdistykset keräävät jäsenmaksua. Se pitää paikkansa. Mutta niistä päätetään niin kuin yhdistyksissä asioista päätetään.

Metsänhoitoyhdistykset käsitykseni ja tämän esityksen mukaan, ja tavoite ymmärtääkseni on ainakin se, keskittyvät nimenomaan ammatillisiin asioihin. Mutta se on totta, mitä ed. Rajamäki huomautti, että päällekkäisyyksiä metsäkeskusten kanssa, jos ja kun niitä on, pitää aika kriittisesti tarkkailla ja katsoa, että ei monessa paikassa niitä tehdä.

Tällä hetkellä, kun metsänhoitoon sijoitetut budjettivarat ovat pienentyneet, se on käytännössä merkinnyt sitä, että metsänhoitoyhdistykset ovat ottaneet kantaakseen suuremman ja suuremman vastuun asioista. Näin luontaisesti kyse on ilmeisesti siitä, että valtion osoittamien määrärahojen suhde pitää olla oikea eikä se saa olla liian pieni eikä ylisiuri, vaan sitä pitää koko ajan tarkkailla.

Mitä ed. Rajamäki puhui siitä, että joskus on käytetty 120 prosenttia metsäteiden rakentamiseen, varmaan pitää paikkansa ja varmasti se on osoitettavissa, jos vuositasolla asioita tarkastel-

laan. Mutta en usko, että metsänhoitoyhdistystoiminnaissa ylipäättään voidaan asioita tai on järkevää tarkastella vain yhden vuoden osalta. Painopisteitä joudutaan muuttamaan ja niitä pitää muuttaa. Silloin, kun resurssit ovat pieniä, niitä suunnataan sinne, missä niitä tarvitaan ja taas seuraavana vuonna niitä kohdennetaan toisella tavalla.

Metsänhoitoyhdistykset oman käsitykseni mukaan joutuvat monistakin syistä nimenomaan pohjautumaan puhtaasti ammatillisiin asioihin, puukauppaan vain sellaisissa tapauksissa, joista hyvän esimerkin esitti ed. Aittoniemi. Toinen asia, mikä aikaisemmin tuli esille, on se, että jos me haluamme erikoispuuta saada markkinoille ja kehitettyä sitä ketjua, jolla sitä jalostetaan kilohinnaltaan paremmaksi, niin se edellyttää jotakin järjestelmää. En usko siihen, että suuret metsäyhtiöt rupeaisivat omista pinoistaan puita lajittelemaan. Pienemmissä yksiköissä pienemmät ostajat ja yhdistykset voivat sen tehdä ja voivat siihen uhrata jo paikallisistakin tarpeista lähtien paljon helpommin sekä työvoimaa että omaa aikaansa.

Metsälautakuntien, nykyisten metsäkeskusten, ohjausvalta ja -mahdollisuus, jos olen oikein esitystä tulkinnut, jää siinä varsin löysäksi. Toisaalta kirjanpidollisen ja tilinpidollisen valvonnan ja ohjauksen kautta siihen on mahdollisuus, jokainen meistä tietää, että sehän voi olla hyvinkin kova, jos halutaan, se voi olla tosi kova. Tässä se on aika löysä ja luottaa ilmeisesti ihmisten valistukseen aika paljon.

Vielä on yksi asia, jonka ed. Timo Kalli kyllä jo toi esille, jota on syytä korostaa. Kun olemme luoneet hintasuositus-sopimusjärjestelmän, joka on yksi osa puun hintaa ja siitä vähintään teollisuuden kanssa sovitaan, usein jopa kolmikantaisesti, niin kyllä siinä on tärkeitä se, että siinä on joku ohjausmekanismijärjestelmä, jolla puumäärä saadaan liikkeelle. Esimerkiksi se, että nyt puukauppa käy hyvin ja ulottuu hyvinvointina koko kansantalouteen, johtuu ja on osoitus siitä, että tämä ketju kohtuullisesti ainakin toimii. Ymmärrän kovin hyvin sen, että pitää valvoa rajoja, missä yhdistys omalta osaltaan toimii, mutta voi syntyä tilanteita, joista ihan tämän päivän esimerkkinä on varsin hyvä Venäjän puukaupan, tuontipuun tyrehtyminen. Jos sen tilalle pitää jostakin nyt sitten puuta hankkia, niin kuin varmasti ainakin osaltaan pitää myös kotimaasta, niin mikä muu järjestelmä sen sitten tuottaa tehokkaasti ja nopeasti markkinoille, jos ja kun sitä välttämättä tarvitaan, kuin juuri sellainen

järjestelmä, joka pohjautuu metsänomistajiin ja metsänhoitoyhdistyksiin, jotka voivat asiasta sopimalla ottaa vastuu? Ja kun pohjana on hintasuositussopimus, niin sillä ei periaatteessa hintoihin pitäisi olla ainakaan merkittävää vaikutusta.

Metsänhoitomaksun kerääminen ja määrääminen on tietysti arka paikka tuossa laissa sinänsä. Oma käsitykseni on se, että vaikkakin siihen liittyy ns. pakkomaksu, niin kyllä se minusta periaatteessa pitäisi kuitenkin olla niitten ihmisten määrättävissä, jotka ovat sen yhdistyksen jäseniä. On aika outoa, että se ulkopuolelta määrättäisiin. Minä ymmärrän, että voidaan joku raami asettaa sille, mutta sitä minä en ymmärrä, etteivätkö ne yhdistyksen omat jäsenet voisi määrätä tuota jäsenmaksua.

Arvoisa puhemies! Minä toivon — vaikka tämä laki nyt tässä vaiheessa, kun se on esityksenä, vaikuttaa kyllä sellaiselta, että siihen on kaikilla vähän huomauttamista — että siitä tulee yhtenäinen ja hyvä laki juuri tuon valiokuntakäsittelyn jälkeen, että siitä rakennetaan ja valio-kunta pyrkii nimenomaan siihen, että se on myös toimiva, ettei säädetä lakia, jota heti sen takia joudutaan muuttamaan, että se ei yksinkertaisesti toimi.

Ed. R a j a m ä k i : Puhemies! Ed. Vuorenso-la minusta ihan oikein toi esille tämän veroluonteisen maksun ja toisaalta metsänhoitoyhdistysjärjestelmän ohjaustarpeen kytkennän. Minusta juuri se puoltaisi sitä, että tämä olisi kiinteämpi metsäkeskuksien suhteen silloin, kun ollaan lailla veroluontoisilla maksuilla pelaamassa.

Laissahan todetaan: "Metsänhoitoyhdistys ei saa harjoittaa kauppaa ostamalla tai myymällä metsänhakkuu- ja metsämaankäyttöä tai puutavaraa omaan lukuunsa eikä muutakaan elinkeinotoimintaa, joka ei ole tarpeellista yhdistyksen tarkoituksen ja tehtävien toteuttamiseksi. Puukauppaa koskevia sopimuksia metsänhoitoyhdistys voi tehdä, energiapuuta ja metsänhoitoyhdistyksen toimialueen pienyrityksille omaa jalostustoimintaa varten toimitettavaa puuta lukuun ottamatta, vain kirjallisiin valtuutuksiin perustuen asianomaisten metsänomistajien nimissä."

Tämä on minusta hyvä kokonaisuus, jos välte-tään niitä tiettyjä kritiikinaliitteita, mutta on valitettavasti tiedossa, että eräillä alueilla suurmetsä-teollisuus ei halua naapurikuntaan esimerkiksi piensahoja, että puunhankintaongelma on olemassa. Tämä ottaa huomioon näitä tarpeita ja toisaalta tämä on siedettävissä ja ymmärrettävissä kovasti tämä järjestely myös sillä tavalla, ku-

ten ed. Kallikin totesi, että ensi vuonna on 47 miljoonaa markkaa tulossa budjettiin nuoren metsän kunnostukseen. Se on tavaton haaste. Se on meille, jotka olemme puhuneet kotimaisen puuvoimaenergian ym. edistämisestä, näytön ja uskottavuuden paikka. Siihen tarvitaan metsäkeskusta, metsänhoitoyhdistysten järjestelmää ja metsäteollisuuden tiivistä työtä. Nimittäin jos nyt nämä panostukset, joita olemme saamassa, eivät konkretisoidu toimivalla järjestelmällä, niin vaikeaa on täällä vaatia samanlaisia panostuksia jatkossa.

Ed. Vihriälä: Arvoisa herra puhemies! Ed. Aittoniemi käytti erittäin hyvän puheenvuoron, kun hän toi esille sitä, mitä metsänhoitoyhdistykset ovat tehneet pienmetsänomistajien hyväksi ja myös auttaneet heitä. Minusta tämä jää yllättävän vähälle, kun puhutaan metsätaloudesta nimenomaan pienmetsälöiden kohdalla; on helppo puhua jotain muuta, mikä ei ole totta.

Täällä, kuten aikaisemmin totesin, pelätään, että tämä lainsäädäntö eräiltä osin lisää byrokratiaa ja holhousta. Mielestäni metsänhoidon rahoituslaki, joka tässä salissa vietiin suuressa yksimielisyydessä läpi, on osoittanut sen, miten byrokraattinen siitä tuli. Nyt todella monet metsäammatillaiset hoitavat vain paperia, tekevät suunnitelmaa suunnitelman päälle ja sitten metsänhoitotyöt jäävät tekemättä. Nyt tosin on luvattu muutokset tämän syksyn aikana vasta vähän aikaa voimassa olleeseen lakiin ja siinä mielessä toivoisi, ettei tästä metsänhoitoyhdistyslaista tulisi yhtä byrokraattista kuin tehtiin metsätalouden rahoituslaista.

On syytä myös muistaa se seikka, että nythän hallitus on tehnyt jo päätöksen siitä, että yhteisöjen maahankinnan rajoituslaki kumotaan ja tuodaan lakiesitys tänne. Tämä mielestäni omalta osaltaan myös lisää sitä, että meillä metsät siirtyvät entistä enemmän erityisesti Itä-Suomessa tällaisille suurmetsänomistajille ja pelkään, että tämäkin laki on tätä osaltaan auttamassa.

Lopuksi toteaisin sen ed. Rajamäelle, joka poistui täältä, ettei MTK eikä SAK tarvitse metsänhoitoyhdistyslakia, vaan sitä tarvitsee Suomi ja ennen kaikkea Suomen metsät.

Ed. Lämä: Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki toi esille, että kentältä on otettu paljon yhteyttä, ja sain sen kuvan, että sieltä olisi tullut tukea juuri tälle muodolle, missä tämä hallituksen antama lakiesitys on. Minulla on kyllä toisenlainen kuva, mitä viestejä kentältä on tullut. Siel-

lä ollaan hyvin huolestuneita näistä muutamista kohdista, mitkä ovat monissakin puheenvuoroissa hyvin tulleet esille.

Se, että lakia ollaan uudistamassa, on varmasti paikallaan, koska se pitää sisällään paljon hyvääkin ja sellaista asiaa, joka on jo välttämätönkin uudistaa, kun ympäristö muuttuu.

Jäsenmaksukysymys on aiheuttanut paljon huolta. Eli tämä nimenomaan tuo sen ylhäältä tulevan holhouksen näihin metsänhoitoyhdistyksiin, kun jäsenmaksua ei voida siinä määrin itse päättää kuin se tällä hetkellä on mahdollista, eli siihen tulisi perusmaksu ja sitten vyöhykkeiden maksu.

Puukauppakysymyksessä, jota on monessa puheenvuorossa käsitelty, ihmettelen kyllä sitä, mihinkä ne todelliset syyt perustuvat, että tällaista toimintaa ei tulisi hyväksymään, koska on aivan selvää, että meillä on vain, jos nämä poistuvat, varsinaisesti kolme toimijaa markkinoilla. Näille on selvästi ollut tilaus kentällä eli ne ovat tuoneet kilpailua, ne ovat tuoneet myös palvelua ja näin palvelleet niin metsänomistajia kuin pientasahoja ja muita puun käyttäjiä, pieniä firmoja. Kyllä minä näen, että erikoisesti nämä myös palvelevat kaupunkilaismetsänomistajia, ja se on myös asia, johonka pitäisi paneutua.

Ed. Kankaanmäki: Arvoisa puhemies! Vieläkin palaan siihen, että metsänhoitomaksu on ilmeisesti hallitusmuodon takia säädettävä varsin tarkkaan laissa. Sitä ei voi jättää päätettäväksi tässä rakennelmassa ja itse yhdistyksissä, niin kuin se muutoin voisi olla jossain mielessä perusteltua.

Kun nyt varmasti meidän metsäverojärjestelmämme muutoksista johtuen joudutaan metsän puhtaasta tuotosta siirtymään pinta-alaperusteiseen maksuun, pelkään hieman, että sellaisten huonotuottoisten metsien, joissa tarvitaan paljon ammattimiehen apua ja palveluja, omistajat eivät kovin halukkaita ole näitä maksuja maksamaan. Tässä saattaa liikkua sellainen kiikkulautta, joka saattaa olla metsänhoidon kannalta ongelmallinen. Siihen valiokunnan on syytä varmaan paneutua aika vakavasti eli miettiä, onko tämä malli sittenkään paras mahdollinen metsien järkevän ja vastuullisen hoidon kannalta.

Arvoisa puhemies! Yksi kysymys, jonka haluan vielä omalta osaltani myös mainita ja joka täällä tuli esillekin, on se, että meillä nuorten metsien hoito on tänä päivänä aika monellakin alueella lähes kriisissä. Se on kallista, sieltä ei saa tuottoa, se puu, mikä sieltä otetaan, ei tahdo

kelvata puun ostajille. Tämä on iso ja vakava kysymys, ja uhka on sellainen, että se vain lisääntyy ja kasvaa, niin että siihen pitäisi myös tämän lain käsittelyn yhteydessä vakavasti paneutua.

Ed. Vuorensola: Arvoisa puhemies! Kun metsänomistajien rakenne muuttuu koko ajan ja on muuttunut viime vuosina hyvin voimakkaasti, näen, että se, mihin tämän uuden lain pitäisi vastata haasteena ja vastuullisesti, on se, että otetaan huomioon myös nämä kaupunkilaismetsänomistajat, joita on enenevä määrä ja joiden tarpeet ovat aivan toisen tyyppisiä kuin niiden metsänomistajien, jotka asuvat yhdistyksen alueella. Palvelutoiminta, joka liittyy tähän, on se suurin haaste, minkä pitäisi näkyä myös tässä laissa.

Jossain määrin minua häiritsee se, että lakia ei välttämättä ole rakenneltu ihan asiakkaan näkökulmasta. Toimivuutta, joustavuutta pitäisi siihen saada lisää, ja kyllä se edellyttää sitä, että päätösvaltaa yhdistyksellä itsellään on mahdollisimman paljon. Kuka ne tarpeet tuntee koko jäsenkuntaansa nähden paremmin kuin yhdistys itse, sitä sopii vain kysyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

17) Hallituksen esitys ihmishengen turvallisuudesta merellä vuonna 1974 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen liitteeseen tehdyn muutoksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Hallituksen esitys 172/1997 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti liikennevaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys kirjanpitolain ja laeiksi osakeyhtiölain 11 ja 12 luvun ja osuuskuntalain 79 c §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 173/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tarkka: Herra puhemies! Euroopan unionin 4 ja 7 tilinpäätösdirektiivi on tarkoitettu kansainvälisten suuryritysten tilinpäätösten yhdenmukaistamiseen. 4 direktiivissä on nimenomaan mainittu, että yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti vähän merkitseville osakeyhtiöille voidaan myöntää poikkeuksia direktiivin määräyksistä. Tilinpäätösdirektiivit eivät siis koske pienyrityksiä, mutta hallituksen esityksen mukaan näiden direktiivien pakottavat säännökset aiotaan kuitenkin saattaa koskemaan kaikkia kirjanpitovelvollisia. Tämä merkitsee tarpeettoman byrokratian lisääntymistä pienyrityksissä.

Yrittäjäkeskeisesti ajattelevien kansanedustajien taustaryhmäksi muodostuneen Vapaadunarit-nimisen yhteenliittymän painostuksesta ja nuorsuomalaisen kansanedustajien tekemästä kirjanpitolakialoitteesta huolimatta hallitus ei ole esittänyt pienyritysten elämää helpottavien kirjanpitomenettelyjen sisällyttämistä tähän lakiesitykseen. Hallitus esittää perusteluissa, että hanke pienyrityksiä koskevan menettelyn kehittämistä käynnistetään erillisenä. Hallitus esittää siis, että muutoksesta aiheutuvaa tuskaa yrittäisi vähentää koiran häntää typistämällä kahteen otteeseen. Se on kovin outo logiikka. Tämä merkitsee sitä, että pienyritykset joutuvat maksamaan kahdet siirtymäkustannukset jo vuonna 1993 toteutuneiden lisäksi. Muutoksen kustannukset ovat pienille yrityksille suhteellisesti suuremmat kuin suurille, etenkin kun vuoden 1993 uudistus ja nyt esitetty uudistus eivät helpota pienyritysten elämää ollenkaan vaan ihan päinvastoin.

Turhien ongelmien välttämiseksi olisi hyvin tärkeää, että talousvaliokunta käsittelee nuorsuomalaisen tekemän kirjanpitolakialoitteen hyvin huolellisesti hallituksen esityksen rinnalla. Se on kyllä jo myönteistä, että hallitus näkee välttämättömäksi yksinkertaistaa pienille yhtiöille raskasta mutta turhaa menettelyä. Koska tällainen muutostarve todetaan, ei ole mitään syytä lykätä sitä epämääräiseen tulevaisuuteen, varsinkin kun tarvittavia muutoksia on jo pohjustettu varsin laajasti ja ennen kaikkea kun niitä on pohjustettu tietopohjalta, joka lähtee todellisten yritysten todellisesta elämästä.

Nuorsuomalaisen lakialoitteen pienempien yritysten kirjanpidon helpottamisesta pääkohdat ovat seuraavat: Se sallisi maksuperusteisen kirjanpidon; se harventaisi kirjanpitojen laatimista; virtaviivaistaisi poistosääntöjä ja vaihto-

omaisuuden arvostusta; poistaisi tarpeettomat tilinpäätöstiedot; ja vapauttaisi tilinpäätösten yleisestä julkaisemisvelvollisuudesta ainakin osittain, vaikka viranomaiset saisivat tietenkin edelleen kaikki tarpeelliset tiedot. Nämä pienyritysten kevennetyn kirjanpidon määräykset tulisi valiokuntakäsittelyssä liittää kirjanpitolakiin ja korvata niillä hallituksen esittämä ammatinharjoittajia koskeva, hyvin vanhentunut luku.

Vapaaduunarien painostuksesta kirjanpitolakiin on liitetty hallituksen pk-yrityspoliittisessa ohjelmassa esitetty yhteisrekisteri-idea. Sen mukaan yritykset joutuvat lähettämään tilinpäätöstietonsa vain yhdelle viranomaiselle ja kaikki muut viranomaiset hankkivat tarkemmat tiedot tästä rekisteristä, ja tiedot voitaisiin toimittaa myös sähköisesti. Tämä säästää sekä valtion että yritysten kustannuksia.

On toisaalta kyllä tietenkin johdonmukaista ja oikein, että erilaisia yrityksiä kohdellaan samalla tavalla. Mutta siinä ei ole mitään järkeä, että yhdenlaisilla yrityksillä teetetään turhaan sellaista työtä, joka on tarpeellista ja järkevää teettää vain toisenlaisilla yrityksillä. Pienillä yrityksillä, joita on massiivinen valtaenemmistö Suomen yrityksistä, teetetään suunnaton määrä turhaa työtä vain sen takia, että lainsäädäntö ja viranomaisten toimintatavat on muotoiltu kattamaan kaiken sen, mikä suurten yritysten kannalta on järkevää.

Talousvaliokunnan tulisi ottaa nuorsuomalaisten aloite huolelliseen käsittelyyn tämän lakiesityksen rinnalla. Edellisessä vastaavanlaisessa tilanteessa, osakeyhtiölain uudistusta käsiteltäessä, keskustan ja kristillisten talousvaliokuntaan kuuluvat edustajat tukivat kiitettävästi nuorsuomalaisten silloin esittämää rinnakkaisaloitetta. Tästä yhteisestä ponnistelusta oli hyviä tuloksia. Toivon, että samanlainen yhteistyö yli puoluerajojen voisi toistua myös tämän esityksen käsittelyssä. Vihjeenä hallituspuolueiden edustajille mainittakoon, että heitäkään ei ole kielletty ajattelemasta itse, vaikka hallitus on tullut esityksessään yhdenlaiseen lopputulokseen.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Mielestäni tämä kirjanpitolaki tulee sellaisena ajankohtana meille käsittelyyn, että sillä on aika kiire, jos se aiotaan saada suunnitellussa aikataulussa järkevästi yritysten käyttöön. Nimittäin yritykset tekevät tänä päivänä luonnollisesti kirjanpitonsa atk-pohjaisesti. Atk-ohjelmien muuttamisen ja muun kannalta tulee todella kiire yrittäjille pääs-

tä mukaan tähän, mikäli tämä tällaisenaan toteutuu.

Tuloslaskelmaan suunnitellut muutokset heikentävät aika huomattavastikin tuloslaskelma- yrittäjälle itselleen tulevaa tietoa, jota hän tarvitsisi yrityksen talouden suunnittelun ja seurannan kannalta. Nämä olivat ainakin pari pientä huomiota.

Kaiken kaikkiaan tähän sisältyy niin paljon erilaisia yksityiskohtia, jotka, niin kuin ed. Tarkka jo sanoi, koskevat suuria osakeyhtiöitä eivätkä sinänsä sovellu pienyrityksille, että todella tarvittaisiin kaksi eri kirjanpitolakia taikka huomattavat sovellusmahdollisuudet sitten pienempiä yrityksiä varten. Ehkä saamme jossain vaiheessa oman pienyhtiölain, jossa myöskin on oma kirjanpitolaki.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

19) Hallituksen esitys laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain 25 §:n 4 momentin kumoamisesta sekä laiksi vapaaehtoisten lisäeläkejärjestelyjen tasa-arvoistamisesta

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys 174/1997 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

Keskustelu:

Ed. P r u s t i : Arvoisa puhemies! Erilaiset eläkeiät ovat olleet ainoa palkkauksen osa-alue, jolla naiset ovat tähän asti olleet edullisemmassa asemassa. Tasa-arvon nimissä tämä etuus vietään nyt tällä hallituksen esityksellä. Erilaisten eläkeikien piirissä on Suomessa enää 30 000 naista ja 40 000 miestä eläkesäätiöissä, -kassoissa tai työnantajakohtaisissa eläkesäännöissä. Kyse on pakollista lakisääteistä eläketurvaa paremmista eduista, joihin on sovellettava EU:n samapalkkaisuussäännöksiä.

EU:ssa hyväksyttiin vuoden 96 lopulla täsmennys direktiiviin, joka ohjeistaa tasa-arvoa ammatillisissa sosiaaliturvajärjestelmissä. Täsmennyksen mukaan tasa-arvoistaminen on Suo-

messä ja muissa uusissa jäsenmaissa toteutettava Eta-sopimuksen voimaantulon jälkeisiin vakuutuskausiin eli 1.1.94 lähtien. Sen sijaan vanhoissa EU-maissa miljoonilla naisilla on lakisääteissä eläkkeissä alempi eläkeikä kuin miehillä näissä maissa. Kuitenkin EU:n tasa-arvoista kohtelua lakisääteisessä sosiaaliturvassa edellyttävä direktiivi erityisin poikkeussäännöksin tulee sallimaan edelleen näille naisille alemman eläkeiän.

Näin ollen tasa-arvoistamistilanne on Suomen kannalta alun perin ollut vaikea ymmärtää. Suomessa alemmien eläkeikien piirissä olevista naisista valtaosa on pankki- ja vakuutussektorilla sekä myöskin teollisuuden toimihenkilöitä. Työntekijäryhmien naisia joukossa on hyvin pieni vähemmistö. Lähinnä he ovat valtionyhtiöiden palveluksessa.

Vuoden 1987 alusta voimaan tullut tasa-arvolaki salli sen, että tuolloin käytössä olleet sukupuolen mukaan eriarvoisia eläkeikä antavat kasvat ja säätiöt saivat jatkaa. Suurin osa niistä kuitenkin suljettiin jo 80-luvun lopulla ja loput 90-luvulla, joten uusia työntekijöitä epätasa-arvoisten eläkeikien piiriin ei ole enää päässyt. Aika olisi siis joka tapauksessa tasa-arvoistanut eläkeiät, mutta EU-säännöstö edellytti lainsäädännön muutosta.

Alun perin työnantajat tuntuivat tavoittelevan helppoja säästöjä ja esittivät yksiviivaisesti naisten eläkeikien nostamista samoiksi kuin miehillä. Palkansaajat taas korostivat, että kyseessä on palkanosa, joka on naisille palvelusuhteen alussa luvattu ja jota on mahdotonta yksipuolisesti poistaa. Valtionyhtiöiden, muun muassa IVO, Neste, Enso, Rautaruukki ja Valmet, työnantajatahot eivät halunneet asiasta henkilöstöpoliittista ongelmaa ja korostivat haluavansa asian hoitamista järkevällä tavalla ja siten, ettei naisten eläkeikä tarvitsisi kohtuuttomasti nostaa. Tämä nytkäytti sitten neuvottelut liikkeelle ja loppujen lopuksi työnantajien ja palkansaajien tavoite hioutui yhteiseksi eli haluttiin löytää mallin, jonka avulla naisten eläkeikää ei tarvitse nostaa ja jossa lisäkustannukset minimoidaan.

Tässä on ollut monta prosessia. Työmarkkinajärjestöt lopulta löysivät ratkaisun ja se ratkaisu oli valintaoikeusmalli. Sen turvin suurin osa eri eläkeikien piirissä olevista naisista ja miehistä pääsee siis itse valitsemaan, jääkö eläkkeelle naisten vai miesten kysyääntöjen mukaisessa eläkeiässä. Valintaoikeus määräytyy siis iän ja palvelusvuosien mukaan.

Valintaoikeuden saavat kaikki ne, joilla on enintään 10 vuotta järjestelmässä sovellettuun

alhaisempaan eli käytännössä naisten eläkeikään, ja kaikki ne, joilla on takanaan vähintään 10 vuoden palvelussuhde. Lisäksi valitsemaan pääsevät ne, joilla on alhaisempaan eläkeikään jäljellä 10—15 vuotta ja sen ohella takanaan vähintään seitsemän vuoden palvelu.

Tämän esityksen mukaan järkevien valintojen arvioidaan johtavan siihen, että eläkekustannukset eivät ainakaan kovin paljon muutu verrattuna nykyäänösten mukaisiin kustannuksiin. Valintamalli on kuitenkin minimi. Yrityskohtaisesti on edelleen mahdollista sopia vielä edullisemmat muutokset.

Kaikki 30 000 naista ja 40 000 miestä eivät saa valintaoikeutta. Ulkopuolelle arvioidaan kuitenkin jäävän vain muutamia tuhansia nuorempia naisia ja miehiä. Heidän eläkeikänsä voidaan kuitenkin sopia yrityskohtaisesti.

Lakiesityksen eläkeiän valinnan mahdollistava malli on hyvä kompromissi, joka turvaa naisten jo ansaittujen etuuksien kohtuullisen säilyttämisen. Valintaoikeusmalli on kuitenkin monimutkainen. Siksi yksityisen kansalaisen kannalta onkin tärkeää, että lakia sovellettaessa turvataan se, että valinta tulevasta eläkeiästä tehdään riittävän ja ymmärrettävissä olevan informaation pohjalta.

Arvoisa puhemies! En voi tässä yhteydessä olla puuttumatta siihen, että nyt on kiinnitetty suurta huomiota ainoastaan eläke-etuuksien tasa-arvoistamiseen. Mitään muuta työsuhteen ehtoa, esimerkiksi palkkausta, tasa-arvoistaminen ei koske. Naisten ja miesten samapalkkaisuutta koskeva direktiivi kuitenkin lähtee siitä, että samanarvoisesta työstä maksetaan sama palkka ja että työtehtävien luokittelu perustuu sukupuolesta riippumatta samoihin arviointitehtäviin.

Kysynkin: Mihin ovat jääneet toimenpiteet palkkaerojen pienentämiseksi meillä Suomessa? Miten työnarvioinnin käyttöönottoa palkkauksen perustana aiotaan nopeuttaa? Miten 90-luvun tulopoliittisiin kokonaisratkaisuihin sisältyneet työn arviointia koskeneet selvitykset saadaan eri alojen palkkasopimuksiin? Vai onko niin, että tämän lainsäädännöllisen ristiriidan korjaaminen ei työministeriötä tai sosiaali- ja terveysministeriötä kiinnosta?

EY-tuomioistuim on paljon puhutussa Barber-tapauksessa katsonut, että samapalkkaisuuden toteutumista on tarkasteltava jokaisen palkanosan osalta erikseen eikä naisten ja miesten palkkauksen kokonaisarvioinnin perusteella. Kiinnostavaa olisi nähdä, mikä tulisi olemaan EY:n

tuomioistuimen ratkaisu tapauksessa, jossa esimerkiksi vakuutus- tai pankkialalla työskentelevä tai tässä talossa työskentelevä nainen vetoaisi mainittuun samapalkkaisuusdirektiiviin väittäen saavansa samanarvoisesta työstä eri palkkaa kuin mieskollegansa tai väittäisi, että 2 000—3 000 markan palkkaero on suhteettoman suuri verrattuna työn vaativuuden eroihin. Mikä olisi ministeriön vastaus tällaisessa tilanteessa?

Arvoisa puhemies! On hyvä asia, että esitys tulee myös perustuslakivaliokunnan lausunnolle.

Ed. A. Ojajärvi: Arvoisa puhemies! Kyseessä on laki, jota on oikeastaan pari vuotta nyt väännetty, ensin hiljaisuudessa ja sitten viime syksystä lähtien julkisuudessa, sillä viime syksynä Rautaruukin väki otti yhteyttä eduskunnan naisverkostoon ja halusi tuoda esille tämän ongelman ja ne ongelmakohtat, joita lain valmistelussa on käynyt ilmi. Silloin järjestimme siitä vähän laajemman seminaarin ja seminaarin yksipuolinen viesti oli, että tällaisista lakia sinänsä ei pitäisi tuoda Suomeen. Neuvotteluja jatkettiin ja niissä työmarkkinaosapuolet olivat myös mukana ministeriön kanssa ja nyt, kuten ed. Prusti kertoi, on päästy sopimukseen.

Omasta mielestäni tuo sopimus on tyydyttävä. Se ei ole hyvä, mutta se on tyydyttävä, koska nykyisen lisäeläkejärjestelmän piirissä olivat säilyttävät eläke-etunsa, ja se on minusta tietysti hyvin tärkeää.

Oma huolenaiheeni on kuitenkin se, että tulevaisuudessa ilmeisesti naisten alempia palkkoja ei enää voida kompensoida tällaisella lisäeläkejärjestelmällä, niin kuin nyt on ihan yleisesti tehty pankki- ja vakuutuslalla ja myös teollisuuden ja toimihenkilöiden piirissä. Tämä asettaa aika paljon vaatimuksia tuponeuvotteluille niin, että alempi naisten palkka otetaan huomioon muulla tavalla ja palkat saavat sen korotuksen, mikä tämän lisäeläkejärjestelmän avulla tähän asti on tuotu. Mutta on tietysti toisen foorumin asia puhua näistä asioista. Katsotaan, mitä valiokunnassa asian kanssa vielä voitaisiin tehdä.

Ed. Kuoppa: Arvoisa herra puhemies! Tässä on jälleen eräs esitys, joka on määrätynlainen taikatempu, kun tässä eivät kenenkään edut ole huononemassa. Etujensaajien, joita tämä koskee, edut paranevat eikä tämä tuota mitään lisäkustannuksia.

Kun tähän tarkemmin tutustuu, niin tässä on käynnissä sellainen esitys, että käytännössä

siis miesten alempi eläkeikä mahdollistetaan, mutta korvaus siitä tulee olemaan niin alhainen, että kenenkään ei kannata jäädä sille alemmalle eläkkeelle, ja sillä tavalla saadaan tasa-arvo syntymään. Tämä merkitsee myös käytännössä sitä, että tulevaisuudessa naisten alempi eläkeikä tulee poistumaan. Kuten tässä aikaisemmin on todettu, naisten alempi eläkeikä on kompensoinut naisille heidän pienempää palkkaansa, mutta nyt tämä eläkeikä tulee nousemaan ja on syytä epäillä, että palkkoja ei kyllä sen tähden tulla nostamaan. Näin ollen pääsääntöisesti pienipalkkaiset naistyöntekijät tulevat kärsimään tästä loppujen lopuksi.

Kuten täällä on todettu, tämä koskee noin 30 000:ta naista, jotka kuuluvat tämän lain piiriin, ja 40 000 miestä olisi tähän periaatteessa oikeutettuja, mutta laki on laadittu sillä tavalla, että heidän eläkkeensä tosiaan jäisi niin tavattoman pieneksi, että se ei taloudellisesti kannata. Tässä on todella selvästi temppuilun maku, jolla nyt häivytetään tästä maasta tällaiset erikoisetuudet, jotka naisilla on aikaisemmin ollut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto.

20) Hallituksen esitys laiksi ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 160/1997 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 20/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18, kyselytunti huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 19.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

